

115
Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΗ

και τὸ 1ο ἔτος συνδιδασκαλίας Ε' και ΣΤ' τάξεων
τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 54410/1950
ἀποφάσ. Ὑπουργ. Παιδείας

ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.

ΑΘΗΝΑΙ - ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ-ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ 10

Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Αφ. ευ 45195

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΗ

καὶ τὸ 1ο ἔτος συνδιδασκαλίας Ε' καὶ ΣΤ' τάξεων
τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 54410/1950
ἀποφάσεως τοῦ Υπουργοῦ Παιδείας

ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.

ΑΘΗΝΑΙ - ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ-ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ 10

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΡΟΪΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΔΙΔΑΚΤ. ΒΙΒΛΙΩΝ
Αριθ. Πρωτ. 54408

Αθήναι τῆ 22--6--1950

Π ρ ο ς
τὸν κ. Κ. Κωνσταντίνου

Ἐνταῦθα

Ἀνακοινωθῆναι ἔστι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 54410)1950 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κεντρικοῦ Γνωμοδοτικοῦ καὶ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐκπαίδευσως, ἀνεκρίθη ὅπως χρησιμοποιοθῆ ὡς βοηθητικὸν βιβλίον τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Ε' τάξεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον Γεωγραφία Ἑπιπέδων βιβλίον ἡμῶν ἐπὶ μίαν τριετίαν.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν ὅπως μεριμνήσητε διὰ τὴν ἀγκαίρων ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου συμμορφούμενος πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν κανονισμὸν ἀνάθεσιν βοηθητικῶν βιβλίων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

Ἐντολῇ Ὑπουργοῦ
Ὁ Διευθυντῆς
Χ. ΜΟΥΣΤΡΗΣ

Κάθε ἀντίτυπον πρέπει νὰ ἔχη τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως

PRINTED IN GREECE

ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΚΔΟΤ. ΟΙΚΟΣ Α. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Γ.

Η Γ Η

1. ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Βέβαια κάποτε ανεβήκατε σε κανένα ψήλωμα, η σε λόφο, η σε βουνό. Είδατε μεγάλες έκτασεις ν' απλώνονται μπροστά σας. Πολλές έκτασεις σαν αυτές έχει η πατρίδα μας. Κι όμως η 'Ελλάδα είναι μικρή χώρα. Πολλές άλλες χώρες είναι δεκάδες φορές μεγαλύτερες από την 'Ελλάδα.

Πολλές θάλασσες βρέχουν τη χώρα που κατοικούμε. Μας φαίνονται μεγάλες κι όμως δεν είναι τίποτα μπροστά στους ωκεανούς που υπάρχουν στην επιφάνεια της γης.

Πόσο μικρή είναι η πατρίδα μας, αν την παραβάλλουμε με ολόκληρη την επιφάνεια της γης, σ'ας το δείχνουν αυτοί οι άριθμοι:

130 χιλιάδες τετραγ. χιλιόμετρα είναι η έκταση της 'Ελλάδας.

510 εκατομμύρια τετραγ. χιλιόμετρα είναι ολόκληρη η επιφάνεια της γης.

Μ' άλλα λόγια, σχεδόν τέσσερες χιλιάδες φορές μεγαλύτερη από την έκταση της 'Ελλάδας είναι η επιφάνεια της γης.

2. ΛΙΓΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

Και πώς είναι αυτή η επιφάνεια της γης; Είναι ομαλή όπως ένα πάτωμα στρωμένο με πλακάκια; "Οχι βέβαια, γιατί στην επιφάνεια της γης είναι κάμποι και όρη και θάλασσες. Μοιάζει τάχα με μιάν άπεραντη, επίπεδη πλατεια, όπου υπάρχουν οι θάλασσες, οι πεδιάδες, τα όρη, οι λίμνες και οι ποταμοί; "Οχι! Δεν είναι επίπεδη η επιφάνεια της γης. Δέ μπορούμε πάνω της νά σύρωμε πολύ μακριά εύθεια γραμμή όπως στο πάτωμα. Μόνο καμπύλη γραμμή μπορούμε νά σύρωμε πάνω στην επιφάνεια της γης, όπως πάνω σ' ένα πορτοκάλι.

Κι άλήθεια, σά μεγάλο, πελώριο πορτοκάλι, η τόπι, σά σφαίρα είναι η γη. Και μάλιστα μία σφαίρα κάπως πιεσμένη στο βόρειο και στο νότιο μέρος και φουσκωμένη ολόγυρα στη μέση. Και πάνω στην επιφάνεια της σφαιρας βρίσκονται τά ύψώματα και τά χαμηλώματα, ή ξηρά και ή θάλασσα.

3. ΗΠΕΙΡΟΙ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΟΙ

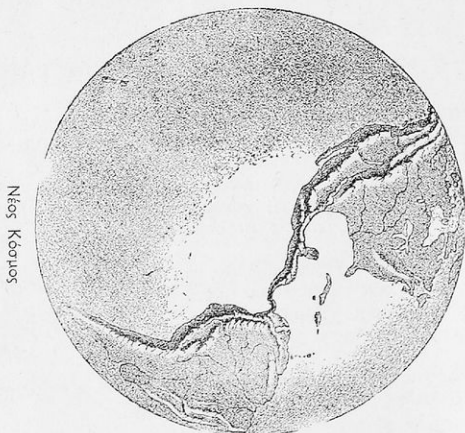
Ξηρά και θάλασσα βλέπομε στην επιφάνεια της γης. Δεν είναι όμως όλη ή στεριά ένωμένη σ' ένα μέρος κι όλη ή θάλασσα σ' άλλο μέρος χωριστά. Στεριά και θάλασσα εισχωρούν ή μιá στην άλλη. Και καθώς ή θάλασσα έχει μεγαλύτερη έκταση από τη στεριά, χωρίζει την ξηρά σε μεγάλα κομμάτια σά νάιναι πελώρια νησιά. Νομίζει κανείς πώς πλέουν μέσα στην άπεραντη θάλασσα τά μεγάλα κομμάτια της ξηράς.

Τρεις φορές μεγαλύτερη από την ξηρά είναι ή θάλασσα.

Όπως η θάλασσα χωρίζει σε μεγάλα κομμάτια την ξηρά, έτσι και η ξηρά χωρίζει τη θάλασσα σε ακόμα μεγαλύτερα κομμάτια.

Ἡπειροί λέγονται τὰ μεγάλα κομμάτια τῆς ξηρᾶς.

Ὠκεανοί λέγονται οἱ πολύ μεγάλες θαλάσσιες ἐκτάσεις, πού ἡ στεριά τῆς χωρίζει μεταξύ τους.

Ἡ θάλασσα σκεπάζει τὰ 3/4 τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ ἀφήνει τὸ 1/4 στὴν ξηρά.

Πέντε εἶναι οἱ ἥπειροί τῆς γῆς: 1) Ἡ Ἀσία, 2) ἡ Ἀμερική, 3) Ἡ Ἀφρική, 4) Ἡ Εὐρώπη, 5) ἡ Αὐστραλία ἢ Ὠ-

κεανία. (Σ' αυτές μπορούμε να προσθέσουμε και έκτη: Την Νέα Γη ή Ανταρκτική. Την ανακάλυψαν μέσα στα τελευταία 50 χρόνια γύρω στο νοτιώτερο σημείο της γης, το Νότιο Πόλο).

Ξέρετε βέβαια πώς ή Ελλάδα είναι στην Ευρώπη.

Από τις ηπείρους πρώτη σε έκταση έρχεται:

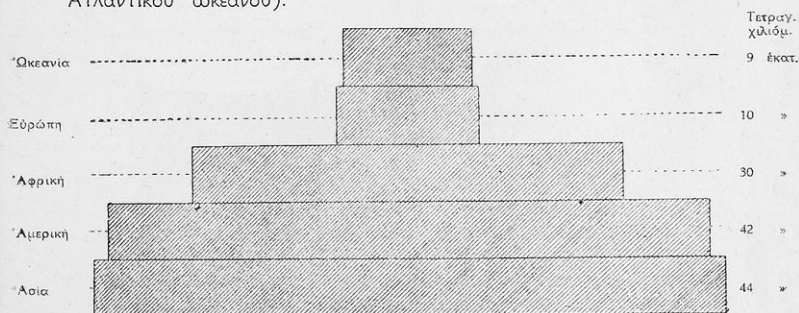
	ή Άσία	με επιφάνεια	45.000.000	τ. χλμ.
και ακολουθούν:	ή Αμερική	» »	42.000.000	» »
	ή Αφρική	» »	30.000.000	» »
	ή Ευρώπη	» »	10.000.000	» »
και	ή Αυστραλία	» »	11.000.000	» »

Πέντε είναι και οι Ύκεανοί. Νά τὰ ὀνόματά τους και ἡ ἐπιφάνειά τους :

Μέγας ἢ Εἰρηνικός Ύκεανός	165.000.000	τ. χλμ.
Ἀτλαντικός Ύκεανός	100.000.000	» »
Ἰνδικός Ύκεανός	75.000.000	» »
Βόρειος Παγωμένος Ύκεανός	15.000.000	» »
Νότιος Παγωμένος Ύκεανός	10.000.000	» »

(Οἱ θάλασσοι τῆς Ἑλλάδος κ' ἡ Μεσόγειος θάλασσα εἶναι συνέχεια τοῦ

Ἀτλαντικοῦ Ύκεανοῦ).

Ἐκταση ἡπείρων και ὕκεανῶν. (Οἱ ἀριθμοὶ δείχνουν ἑκατομύρια τετραγῶν. χιλιομέτρα).

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς δὲν εἶναι ὁμαλή. Ἔχει ὄρη και πεδιάδες. Ὅμοια και ὁ βυθὸς τῶν ὕκεανῶν δὲν εἶναι ὁμαλός. Ἄλλου τὸ βάθος εἶναι μικρό, ἄλλου μεγαλύτερο. Ἄν μπορούσαμε νὰ φαντασθοῦμε ὅτι θὰ ξεραινόταν ἡ θάλασσα, θὰ βλέπαμε νὰ ὑψώνονται βουνὰ ἀπὸ τὸ βυθὸ τῆς και ἄλλου νὰ ἀπλώνονται χαμηλές, πολὺ χαμηλές πεδιάδες. Τὸ πιὸ ψηλὸ ὄρος τῆς γῆς ἔχει ὕψος 9000 μέτρα. Τὸ πιὸ μεγάλο βάθος τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὑκεανοῦ σὲ ὠρισμένα σημεία εἶναι σχεδὸν 10.000 μέτρα. Καταλαβαίνετε λοιπὸν ὅτι ἂν ἓνας γίγαντας ἄρπαζε τὰ ψηλότερα βουνὰ τῆς γῆς και τὰ πετοῦσε στὸν Εἰρηνικὸ Ὑκεανὸ θὰ βούλιαζαν ὁλόκληρα.

4. ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΖΩΝΕΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Θὰ ἔχετε ἀκούσει ἀπὸ ταξιδεμένους, ὅτι ὑπάρχουν χώρες ὅπου ἡ ζέστη εἶναι ἀνυπόφορη, και ἄλλες πάντοτε σκεπασμένες ἀπὸ πάγους. Ἴσως

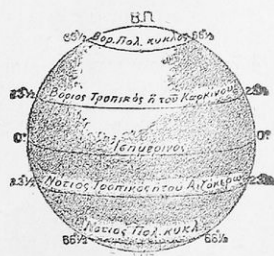
ἀκόμα ἔχετε διαβάσει καὶ ἱστορίες καὶ διηγήσεις γιὰ ταξίδια καὶ γιὰ παράξενα ζῶα καὶ πουλιά σ' αὐτὲς τὶς χῶρες. Πραγματικά. Ὑπάρχουν πάνω στὴ γῆ περιοχὲς μὲ διαφορετικὴ θερμοκρασία. Πῶς συμβαίνει αὐτό, δὲν εἶναι καιρὸς νὰ τὸ ἐξηγήσωμε τώρα μὲ λεπτομέρειες. Λέμε μονάχα πρὸς οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, πού μᾶς φέρνουν τὸ φῶς καὶ τὴ θερμότητα, πέφτουν κατακόρυφα σὲ μερικὲς περιοχὲς τῆς γῆς καὶ πλάγια σὲ ἄλλες. Οἱ πρώτες περιοχὲς εἶναι πολὺ θερμὲς καὶ οἱ δευτέρες λιγώτερο θερμὲς ἢ πολὺ ψυχρὲς.

Εἶπαμε στὴν ἀρχὴ ὅτι ἡ γῆ ἔχει σχῆμα σφαιρικό. Μοιάζει πελώριο τόπι λίγο πιεσμένο στὰ δύο ἀντίθετα σημεῖα καὶ ἐξογκωμένο ὀλόγυρα στὴ μέση. Τὰ δύο πιεσμένα σημεῖα τῆς σφαίρας λέγονται Πόλοι.

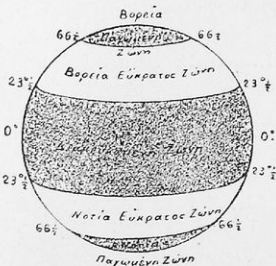
Φαντασθῆτε μιὰ εὐθεῖα γραμμὴ νὰ ἐνώνη τοὺς δύο πόλους τῆς γῆς καὶ νὰ περνᾷ ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς. Αὕτῃ λέγεται "Ἄξονας τῆς γῆς".

Ὁλόγυρα στὴ γῆ μπορούμε νὰ φαντασθοῦμε ἕνα κύκλο, πού ὅλα τὰ σημεῖα του νὰ ἔχουν τὴν ἴδιαν ἀπόσταση ἀπὸ τοὺς δύο πόλους. Χωρίζει τὴ γῆ σὲ βόρειο καὶ νότιο ἡμισφαίρια. Ἰσημερινὸς λέγεται ὁ κύκλος αὐτός· 90 μοῖρες εἶναι ἡ ἀπόστασή του ἀπὸ τὸ βόρειο πόλο, ὅπως καὶ ἀπὸ τὸ νότιο πόλο.

"Ἄς φαντασθοῦμε ἀκόμα δύο κύκλους σὲ ἀπόσταση 23 1/2" ἀπὸ τὸν ἰσημερινό, (τὸν ἕνα πρὸς Β. τὸν ἄλλο πρὸς Ν. ἀπ' αὐτόν). Οἱ δύο αὐτοὶ

Ἰσημερινὸς καὶ Παράλληλοι κύκλοι.

Οἱ Ζῶνες τῆς Γῆς.

κύκλοι εἶναι παράλληλοι πρὸς τὸν ἰσημερινό καὶ λέγονται τροπικοὶ κύκλοι. Ἀνάμεσά τους εἶναι ἡ ζώνη τῆς γῆς, ὅπου πέφτουν κατακόρυφα οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου. Ἐκεῖ ἡ ζέστη εἶναι ἀνυπόφορη καὶ ὁ χειμῶνας ἀγνωστος. Γιὰ τοῦτο ἡ περιοχὴ αὐτὴ λέγεται διακεκαυμένη ζώνη τῆς γῆς.

Φαντασθῆτε ἄλλους δύο παράλληλους κύκλους πρὸς τὸν ἰσημερινό σὲ ἀπόσταση 66 1/2" ἀπ' αὐτόν, τὸν ἕνα γύρω στὸ βόρειο καὶ τὸν ἄλλο γύρω στὸ νότιο πόλο. Αὐτοὶ λέγονται πολικοὶ κύκλοι. Ἀνάμεσα στους τροπικοὺς καὶ τοὺς πολικοὺς κύκλους εἶναι ἄλλες δύο ζῶνες τῆς γῆς, ὅπου δὲν πέφτουν κατακόρυφα οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, οὔτε ὅμως καὶ πολὺ πλάγια. Ἐκεῖ δὲν κάνει οὔτε πολλὴ ζέστη, οὔτε πολὺ κρύο. Οἱ ζῶνες αὐτὲς λέγονται εὐκρατες, ἢ μιὰ βόρειος καὶ ἡ ἄλλη νότιος.

Πολὺ πλάγια πέφτουν οἱ ἡλιακὲς ἀκτίνες στὴς περιοχὲς τῆς γῆς ἀνάμεσα στους πολικοὺς κύκλους καὶ τοὺς πόλους. Αἰώνιος χειμῶνας, πάγοι καὶ χιόνια βασιλεύουν ἐκεῖ τοὺς 12 μῆνες τοῦ χρόνου. Ἐκεῖ εἶναι ἡ βόρειος καὶ ἡ νότιος κατεψυγμένης ζῶνες τῆς γῆς.

Πέντε λοιπόν είναι οι ζώνες της γῆς: Ἡ διακεκαυμένη, ἡ βόρειος καὶ ἡ νότιος εὐκρατες ζώνες, ἡ βόρειος καὶ ἡ νότιος κατεψυγμένες ζώνες.

Ἡ Ἑλλάδα βρίσκεται στὴ βόρειο εὐκράτο ζώνη.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Ποῖος ἀπὸ τοὺς ὠκεανούς εἶναι κοντύτερα στὴ χώρα μας;
2. Ἀνάφερε τὶς δύο ἠπείρους πού εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.
3. Σὲ ποῖον ὠκεανὸ βρίσκομε τὸ μεγαλύτερο βάθος τῆς θαλάσσης;
4. Κοίταξε στὴν ὑδρόγειο σφαῖρα ἢ στὸ χάρτη τῶν ἡμισφαιρίων καὶ γράψε: α) Ποιοὶ ὠκεανοὶ βρέχουν τὴν Ἀσία; β) Ποιοὶ ὠκεανοὶ χωρίζουν τὴν Ἀμερικὴ ἀπὸ τὴν Εὐρώπη;
5. Ποῖος πόλος τῆς γῆς εἶναι πιὸ κοντὰ στὴ χώρα μας;
6. Νὰ βρῆτε στὴν ὑδρόγειο σφαῖρα τὸν ἰσημερινό, τοὺς τροπικοὺς καὶ τοὺς πολικοὺς κύκλους.

5. ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΡΕΥΜΑΤΑ

Τὰ νερά πού τρέχουν ἀπὸ τὶς πηγές ἢ πού πέφτουν μὲ τὶς βροχές σχηματίζουν ρυάκια, ποταμάκια, μεγάλους ποταμούς καὶ χύνονται στὴ θάλασσα. Θὰ περιμενε κανεὶς ἐκεῖ νὰ ἠσυχάζουν, νὰ μένουν ἀκίνητα. Τοῦτο δὲ συμβαίνει. Τὰ νερά καὶ μέσα στοὺς ὠκεανούς κινουῦνται. Καὶ δὲν ἔννοοῦμε ἐδῶ ὅτι οἱ ἄνεμοι ἀναταράζουν τὰ νερά καὶ σηκώνουν κύματα μεγάλα ἢ μικρά. Μὲ τὰ κύματα κινουῦνται τὰ νερά, ἀλλὰ δὲν ἀλλάζουν θέση, δὲ μετακινουῦνται. Γιὰ ἄλλη κίνηση τοῦ θαλασσινοῦ νεροῦ θὰ μιλήσαμε σὲ τοῦτο τὸ κεφάλαιο.

Μέσα στοὺς μεγάλους ὠκεανούς τρέχουν ποτάμια. Καὶ μάλιστα ποτάμια ὄχι σὰν ἐκεῖνα τῆς ξηρᾶς. Ποτάμια πολλὲς φορές μὲ πλάτος 60.000 χιλιόμετρα, μὲ βάθος 400 μέτρα καὶ πολὺ μεγάλο μᾶκρος. Βλέπετε πὼς εἶναι πολὺ μεγαλύτερα ἀπὸ τῆς γῆς τοὺς ποταμούς, μόνο πού δὲν τρέχουν περισσότερο ἀπὸ 5—10 χιλιόμετρα τὴν ὥρα.

Αὐτὰ τὰ ποτάμια τοῦ θαλασσινοῦ νεροῦ λέγονται θαλάσσια ρεύματα.

Ἀπορεῖτε πὼς γίνονται τὰ θαλάσσια ρεύματα; Ἀκοῦστε ποιὲς εἶναι οἱ κυριώτερες αἰτίες:

1. Σὲ πολλὰ μέρη τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἰδίως στοὺς μεγάλους ὠκεανούς, πνέουν ἀδιάκοπα θερμοὶ ἄνεμοι ἀπὸ τὸν ἰσημερινὸ πρὸς τοὺς πόλους, καὶ ψυχροὶ ἄνεμοι ἀπὸ τοὺς πόλους πρὸς τὸν ἰσημερινό. (Εἶναι οἱ ἀληγεῖς καὶ ἀνταληγεῖς ἄνεμοι καὶ γι' αὐτοὺς μιλοῦμε παρακάτω, σὲ ἄλλο κεφάλαιο).

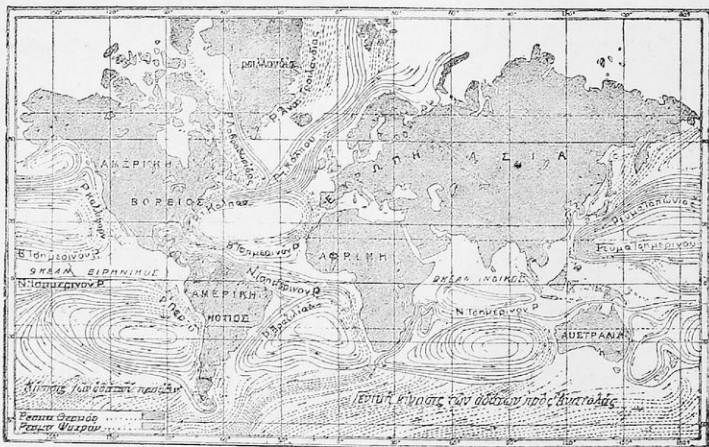
Αὐτοὶ οἱ ἄνεμοι, καθὼς φυσοῦν πάντα στὶς ἴδιες περιοχές τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἀδιάκοπα καὶ μὲ ὀρμή, παρασέρνουν πρὸς τὴ διεύθυνση πού φυσοῦν τὰ νερά τῶν ὠκεανῶν. Ἔτσι παράγονται ρεύματα θαλάσσια πού πηγαινουν τὰ θερμὰ νερά ἀπὸ τὴ θάλασσα τῆς διακεκαυμένης ζώνης πρὸς τοὺς πόλους, καὶ τὰ ψυχρὰ νερά ἀπὸ τοὺς παγωμένους ὠκεανούς πρὸς τὸν ἰσημερινό.

2. Ζέρετε πὼς ὅλα τὰ σώματα—καὶ τὸ νερό—ὅταν θερμαίνονται διαστέλλονται καὶ ὅταν ψύχονται συστέλλονται. Αὐτὸ παθαίνει καὶ τὸ θαλασσινὸ νερό. Στὴ διακεκαυμένη ζώνη τὰ νερά τῶν ὠκεανῶν ζεσταίνου-

ται, παίρνουν μεγαλύτερον όγκο και έτσι γίνονται κάπως ελαφρότερα. Στις κατεψυγμένες ζώνες τὰ νερά ψύχονται, παίρνουν όγκο πιό μικρό και γίνονται κάπως βαρύτερα.

Τὰ πιό κρύα βαρύτερα νερά τῶν κατεψυγμένων ζωνῶν διώχουν ἀπὸ τῆ θέσε τους τὰ πιό ζεστά και ελαφρότερα νερά. Καί ἡ δεύτερη αἰτία βο-
θηθεῖ γιὰ τὰ παράγωγα τὰ ρεύματα στους ὠκεανούς.

Ἐπάρχουν θερμὰ θαλάσσια ρεύματα ποὺ ἀρχίζουν ἀπὸ τῆ διακεκαυμένη ζώνη και τρέχουν πρὸς τῆς κατεψυγμένες. Καί τὰ πιό σπου-
δαῖσα ἀπ' αὐτὰ εἶναι τὸ ρεῦμα τοῦ Κόλπου, στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό, και τὸ Ἰαπωνικὸ στὸν Εἰρηνικὸ ὠκεανό. Ἐπάρχουν και ψυχρὰ θαλάσσια ρεύματα, ποὺ ἀρχίζουν ἀπὸ τῆ βόρειο ἡ

Τὰ θαλάσσια ρεύματα.

τῆ νότιο κατεψυγμένη ζώνη και προχωροῦν πρὸς τῆ διακεκαυμένη ζώνη.

Μεγάλη εὐτυχία φέρνουν τὰ θερμὰ ρεύματα σὲ χώρες στὰ σύνορα τῆς βορείου εὐκράτου και τῆς κατεψυγμένης ζώνης. Οἱ χώρες αὐτές ἔχουν τώρα δάση και φυτεῖς και πόλεις, ἐνῶ χωρὶς τὰ θερμὰ ρεύματα θὰ ἦσαν ἀκατοίκητες σχεδόν, γυμνές και παγωμένες. Καί τοῦτο γιὰ τὸ θερμὰ ρεύματα ἀφήνουν θερμούς ἀτμούς και ζεσταίνουν τὸν ἀέρα στους ψυχρούς τόπους.

Ἀντίθετα, ἀτυχία και δυσκολίες φέρνουν τὰ ψυχρὰ ρεύματα, ὅπου περνοῦν κοντὰ σὲ χώρες τῶν εὐκράτων ζωνῶν. Τῆς παγώνουν σὰ νὰ εἶναι χώρες ὄχι εὐκρατές, ἀλλὰ ψυχρές.

6. ΠΑΛΙΟΣ ΚΑΙ ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Ξέραν παλιότερα οἱ ἄνθρωποι ὅσα ἐμεῖς ξέρομε σήμερα γιὰ τῆ γῆ;
Ἦσαν γνωστοὶ σ' αὐτούς οἱ 5 ὠκεανοὶ και οἱ 5 ἡπείροι;

Ὁχι! Πρὶν ἀπὸ μερικὸς αἰῶνες, μόνο ἡ Εὐρώπη, ἓνα μέρος τῆς Ἀσίας

και τὰ Β. παράλια τῆς Ἀφρικῆς ἦσαν γνωστά στους πολιτισμένους ἀνθρώπους. Ἄγνωστες ἦταν οἱ παγωμένες χώρες και οἱ θερμὲς χώρες και ἠπείροι και ὠκεανοὶ δλόκληροι. Οὔτε και ὅτι ἡ γῆ ἔχει σφαιρικὴ σχῆμα ἤξεραν οἱ ἀνθρωποι.

Πολλοὶ ἐργάτες τῆς ἐπιστήμης, πολλοὶ τολμηροὶ ἐξερευνητὲς κουράστηκαν, κινδύνεψαν, θυσίασαν και τῆ ζωῆ τους ἀκόμα, γιὰ νὰ γνωρισουν οἱ ἀνθρωποι τῆ γῆ, πού πάνω της κατοικοῦν, νὰ ὠφεληθοῦν ἀπὸ τοὺς πλουσίους θησαυροὺς της και νὰ καλλιτερέψουν τῆ ζωῆ τους.

Ἡ ἀνακάλυψη τῆς Ἀμερικῆς. Πρὶν 540 χρόνια δὲν ἤξεραν ἀν ὑπάρχη ἡ ἠπείρος Ἀμερικῆ. Τὸ 1492 μ.Χ. ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ξεκίνησε με λίγα πλοῖα ἀπὸ τὴν Ἰσπανία και ἐπλευσε πρὸς τὴ Δύση μέσα στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό. «Οἱ Τοῦρκοι και οἱ Ἀραβες—ἔλεγε—δὲ μᾶς ἀφήνουν νὰ περνοῦμε και νὰ πηγαίνουμε στὶς πλοῦσιες Ἰνδίες. Ἀφοῦ ἡ γῆ εἶναι σφαιρικὴ θὰ πλεύσω πρὸς Δ. Θὰ φτάσω ἐπι κάποτε στὶς Δυτικὲς Ἰνδίες». Τρεῖς μῆνες ὁ Κολόμβος και οἱ ναῦτες του ἐβλεπαν μόνο θάλασσα και οὐρανό. Πολλοὶ ἔχαναν τὸ θάρρος τους και ἤθελαν νὰ γυρίσουν. Μὰ ὁ Κολόμβος τοὺς ἔδινε θάρρος. Κάποτε εἶδαν στεριά. Εἶχαν φτάσει στὴν Ἀμερικῆ, μὰ νόμισαν ὅτι ἔφτασαν στὶς Δυτικὲς Ἰνδίες. Ἡ μεγάλη ἀνακάλυψη ἐγινε.

Και ἄλλα ταξίδια ἔκαμε ἀργότερα ὁ Κολόμβος. Και ἄλλοι ἐξερευνητὲς πῆσαν ἐκεῖ και σιγὰ σιγὰ ἀνακάλυψαν δλόκληρὴ τὴν Ἀμερικῆ.

Ἀρχίζουν νὰ πλέουν γύρω στὴν Ἀφρικῆ. Τὸ 1487 μ.Χ. ὁ Πορτογάλος Βαρθολομαῖος Διάξ προσπαθοῦσε νὰ πάη στὶς Ἰνδίες πλέοντας πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Πορτογαλία κοντὰ στὴν ἀκτὴ τῆς Ἀφρικῆς. Ἐφτασε ὡς τὸ νοτιώτερο ἄκρο τῆς Ἀφρικῆς και τὸ ὠνόμασε Ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἐλπίδας.

Τὸ 1497 ὁ Βάσκο ντὲ Γκάμα ἀφῆσε κι αὐτὸς τὴν Πορτογαλία, ἀκολούθησε τὸ δρόμο τοῦ Βαρθολομαίου Διάξ, ἔφτασε στὸ Ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἐλπίδας, προχώρησε πρὸς Β., ἀνακάλυψε τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς και ἀπὸ ἐκεῖ πῆγε στὶς Ἰνδίες.

Τὸ 1519 μ.Χ. ἄλλος Πορτογάλος, ὁ Μαγγελάνος ἐφυγε ἀπὸ τὴν Ἰσπανία, πέρασε τὸν Ἀτλαντικὸ ἀνακάλυψε τὰ Δ. παράλια τῆς Ν. Ἀμερικῆς και ὕστερα ἀπὸ 3 μῆνες ταξίδι ἔφτασε στὸ νοτιώτερο σημεῖο τῆς Ν. Ἀμερικῆς. Συνέχισε τὸ ταξίδι του πρὸς Δ. στὸν Εἰρηνικὸ ὠκεανό και ὕστερα ἀπὸ 4 ἀκόμα μῆνες ἔφτασε στὰ νότια νησιά τῆς Ἀσίας. Πολλοὶ σύντροφοὶ του πῆθαν στὸ ταξίδι αὐτὸ ἀπὸ τὴν πείνα και τὶς ἀρρώστειες. Και τὸ Μαγγελάνο τὸν σκότωσαν οἱ ἰθαγενεῖς στὰ νησιά τῶν Φιλιππίνων. Ἀπὸ τὰ 17 πλοῖα ἕνα μόνο πέρασε τὸν Ἰνδικὸ ὠκεανό, τὸ Ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἐλπίδας και ξαναγύρισε στὴν Ἰσπανία. Ἐτοῖ γιὰ πρώτη φορὰ ἀνθρωποι ἔκαναν τὸ γύρο τῆς γῆς. Τότε ἀνακαλύφθηκε και ἡ Αὐστραλία.

Τολμηροὶ ἐξερευνητὲς ἀπὸ τὴν Εὐρώπη προχώρησαν στὰ βάθη τῶν ἠπείρων πού ἦταν ἀγνωστες. Ὁ Μάρκο Πόλο πῆγε στὶς χώρες τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας και ἄλλοι στὴν Ἀφρικῆ.

Μέσα στὰ τελευταῖα 150 χρόνια ὁ Ἀγγλος Λίβινγκστον ἐξερεύνησε τὴ Ν. Ἀφρικῆ.

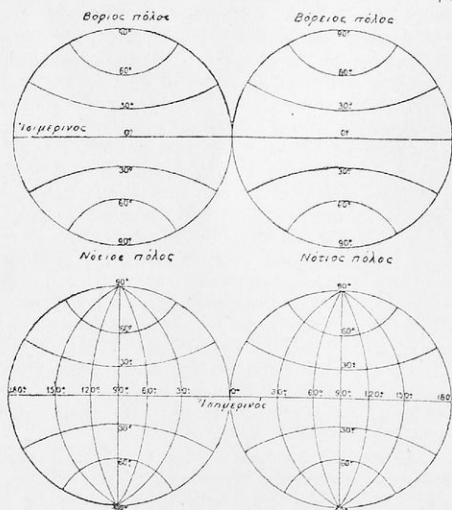
Ὁ Πῆρυ, ὁ Νάνσεν, ὁ Ἀμοῦδσεν και ἄλλοι ἀψήφησαν τοὺς κινδύνους και τοὺς πάγους και ἐξερεύνησαν τὶς κατεψυγμένες περιοχές. Ὁ Πῆρυ τὸ 1897 πῆγε στὸ Β. Πόλο. Ὁ Ἀμοῦδσεν τὸ 1911 πῆγε στὸ Ν. Πόλο.

Ὅλες τὶς ἠπείρους, πού ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἦσαν γνωστὲς στους πολιτισμένους ἀνθρώπους, τὶς λέμε Παλαιὸ Κόσμο. Τὴν Ἀμερικῆ τὴ λέμε Νέο Κόσμο.

7. ΚΥΚΛΟΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Μιλήσαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο για τις ανακαλύψεις και τις εξερευνησεις αγνώστων ηπείρων και θαλασσών. Ίσως να σας γεννήθηκε η άπορία: Πώς δὲ χάθηκαν οἱ εξερευνητὲς στοὺς ἀπέραντους ὠκεανούς, στὰ βάθη τῆς Ἀσίας, στὶς παγωμένες πολικὲς χῶρες; Ἀκόμα καὶ σήμερα πῶς δὲ χάνουν τὸ δρόμο τους τὰ πλοῖα, ταξιδεύοντας στοὺς μεγάλους ὠκεανούς ὅπου οἱ ναυτικοὶ βλέπουν μόνο θάλασσα καὶ οὐρανό;

Κι ὅταν κανένα πλοῖο ναυαγῇ καὶ ζητᾷ μὲ τὸν ἀσύρματο βοήθεια,

Πάνω. Οἱ πόλοι, ὁ Ἰσημερινός καὶ οἱ παράλληλοι κύκλοι.

Κάτω. Πόλοι, Ἰσημερινός, παράλληλοι, μεσημβρινοί.

(Βλέπετε στὴ μέση τὸν Ἰσημερινό πού ἀπὸ τὸν ἴσον ἀπὸ τοὺς πόλους, καὶ πάνω καὶ κάτω ἀπ' αὐτὸν τοὺς μικρότερους παραλλήλους κύκλους. Εὐκόλα φαίνονται καὶ οἱ μεσημβρινοί, πού κόβουν τὸν Ἰσημερινό καὶ περνοῦν ἀπὸ τοὺς πόλους).

πῶς ξέρουν τὰ ἄλλα πλοῖα πού ἀκριβῶς νὰ διευθύνουσι γιὰ νὰ σώσουν τοὺς ναυαγούς;

Μὲ τὴ ναυτικὴ πυξίδα μόνο παλιότερα, μὲ αὐτὴ καὶ μὲ ἄλλα ὄργανα σήμερα ξέρουν οἱ ναυτικοὶ καὶ οἱ ταξιδιώτες σὲ ποιοὶ σημεῖο πάνω στὴ γῆνιν σφαῖρα βρίσκονται σὲ κάθε στιγμή.

Διαβάστε παρακάτω τί ἔκαμαν οἱ ἄνθρωποι γιὰ νὰ συνεννοοῦνται καὶ νὰ ὀρίζουν ἀκριβῶς, πού βρίσκεται ἕνας τόπος, ἕνας βράχος, ἕνα νησάκι, ἕνας ὕφαλος, ἕνα πλοῖο κλπ.

Εἶπαμε πῶς ἡ γῆ ἔχει σχῆμα σφαιρικό.

Τὸ βορειότερο καὶ τὸ νοτιώτερο σημεῖο τῆς γῆνιν σφαιρῆς εἶναι οἱ πόλοι τῆς γῆς. Ὁ Βόρειος Πόλος καὶ ὁ Νότιος Πόλος.

Κάνομε μὲ τὴ φαντασία μας ἕνα μεγάλο κύκλο γύρω στὴ σφαῖρα τῆς

γῆς, πού παντοῦ νά ἔχη τήν ἴδιαν ἀπόσταση ἀπό τοὺς Β. καὶ Ν. Πόλους. Αὐτὸς ὁ φανταστικὸς κύκλος πού ἴσια ἀπέχει ἀπὸ τοὺς πόλους λέγεται Ἴσημερινός. Λέγεται ἔτσι γιατί ὅλοι οἱ τόποι πάνω σ' αὐτὸν ἔχουν πάντα τὴ μέρα ἴση μὲ τὴ νύχτα.

Ἄν κόβαμε τὴ γῆ σὲ δύο πάνω στὸν Ἴσημερινό θά εἶχαμε δύο ἡμισφαίρια, τὸ Βόρειο καὶ τὸ Νότιο ἡμισφαίριο τῆς γῆς.

Μποροῦμε βέβαια νὰ φαντασθοῦμε κι ἄλλους κύκλους γύρω στὴ γῆ: α) Κύκλους πρὸς Β καὶ πρὸς Ν. τοῦ Ἴσημερινοῦ πού παντοῦ ἔχουν τὴν ἴδια ἀπόσταση ἀπ' αὐτόν. Αὐτοὶ λέγονται Π α ρ ἄ λ λ η λ ο ι κ ῦ κ λ ο ι κ' εἶναι ὅλοι τοὺς μικρότεροι ἀπὸ τὸν Ἴσημερινό.

β) Κύκλους πού περνοῦν ἀπὸ τὸ Β. καὶ τὸ Ν. Πόλο καὶ κόβουν τὸν Ἴσημερινό. Αὐτοὶ εἶναι μεγάλοι κύκλοι, ἴσοι σχεδὸν μὲ τὸν Ἴσημερινό. Λέγονται Μ ε σ η μ β ρ ι ν ο ἰ. Καὶ πῆραν αὐτὸ τὸ ὄνομα γιατί ὅταν ὁ ἥλιος περνᾷ ἀκριβῶς πάνω ἀπὸ ἕναν τέτιο κύκλο, οἱ τόποι πού βρίσκονται σ' αὐτόν ἔχουν μεσημέρι.

Προσέχοντας τὴν ὑδρόγειο σφαῖρα, μπορεῖτε τώρα νὰ βρῆτε ὅλους αὐτοὺς τοὺς κύκλους: Δίνοντας στὴ σφαῖρα τὴ θέση πού πρέπει, βλέπετε πάνω λοξὰ τὸ βόρειο πόλο, κάτω λοξὰ τὸ νότιο πόλο, πάνω τὸ βόρειο, κάτω τὸ νότιο ἡμισφαίριο.

8. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΠΛΑΤΟΣ

Καὶ τί μᾶς χρειάζονται ὅλοι αὐτοὶ οἱ κύκλοι; Ὅ,τι χρειάζονται τὰ σημάδια στὰ ἄφραγα οἰκόπεδα—γιὰ νὰ βρῆσκη κάθε ἰδιοκτήτης τὸ δικό του. Ὅ,τι χρειάζονται τὰ σύνορα στοὺς ἀγρούς, γιὰ νὰ ξέρη κάθε γεωργὸς τὸ χωράφι του. Γιὰ νὰ μπορούμε ἀκριβῶς νὰ ποῦμε πού βρίσκεται τὸ καθετὶ πάνω στὴ γῆ.

Μποροῦμε νὰ ὀρίσωμε ὅτι μιὰ χώρα, ἕνα χωριό, ἕνα νησάκι κλπ. εἶναι στὸ βόρειο ἢ στὸ νότιο ἡμισφαίριο τῆς γῆς, ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι ἀρκετό. Τί ἄλλο νὰ κάνουμε;

Νὰ βροῦμε τὴν ἀπόσταση πού ἔχει καθετὶ ἀπὸ τὸν Ἴσημερινό εἴτε πρὸς βορρὰ εἴτε πρὸς νότο ἀπ' αὐτόν.

Τὴν ἀπόσταση πού ἔχει κάθε τόπος ἀπὸ τὸν Ἴσημερινό τὴ λέμε **γεωγραφικὸ πλάτος**. Οἱ τόποι πού εἶναι πρὸς Β. τοῦ Ἴσημερινοῦ ἔχουν βόρειο γεωγραφικὸ πλάτος καὶ ὅσοι εἶναι πρὸς Ν. τοῦ Ἴσημερινοῦ ἔχουν νότιο γεωγραφικὸ πλάτος.

Δὲ μετροῦμε τὸ γεωγραφικὸ πλάτος μὲ τὸ μέτρο ἢ τὸ χιλιόμετρο: τὸ μετροῦμε μὲ μοῖρες. (Κάθε κύκλο μεγάλο ἢ μικρὸ τὸν χωρίζουμε σὲ 360 μοῖρες). Ἀπὸ τὸν Ἴσημερινό ὡς τοὺς πόλους εἶναι 90°. Οἱ τόποι πού εἶναι πάνω στὸν Ἴσημερινό ἔχουν 0° γεωγραφικὸ πλάτος.

Ἄν κοιτάξετε ἕνα γεωγραφικὸ χάρτη, δεξιὰ κι ἀριστερὰ θά ἰδῆτε ἀριθμούς. Μιὰ γραμμὴ, εὐθεῖα ἢ καμπύλη, ἐνώνει τοὺς ἴσους ἀριθμούς. Αὐτοὶ δείχνουν τὸ γεωγραφικὸ πλάτος τῶν τόπων, πού παρασταίνει ὁ χάρτης: Ὁ Ἴσημερινὸς στοὺς χάρτες σημειώνεται μὲ τὸ 0.

9. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΜΗΚΟΣ

Μὲ τὸ γεωγραφικὸ πλάτος μπορούμε κάπως νὰ ὀρίσωμε τὴ θέση ἐνὸς τόπου πάνω στὴ γῆ. Ὅχι ὁμως ἀκριβῶς. Πολλοὶ τόποι ἔχουν τὸ ἴδιο γεωγραφικὸ πλάτος, ὅλοι οἱ τόποι πού βρίσκονται πάνω στὸν ἴδιο παράλ-

ληλο κύκλο. Εύκολα τὸ βλέπετε αὐτὸ στὴν ὑδρόγειο σφαῖρα, ἀκόμα καὶ στὸ χάρτη. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ ὀρίσωμε ἀκόμα πάνω σὲ ποιοῦ σημεῖο τοῦ παραλλήλου κύκλου βρίσκεται ὁ τόπος.

Σὲ τὸτο μᾶς βοηθοῦν οἱ μεσημβρινοί. Κάνομε στὴ σφαῖρα μας 360 μεσημβρινοὺς—ὄσες εἶναι οἱ μοῖρες τοῦ κύκλου. Παίρνομε ἓνα γιὰ πρῶτο μεσημβρινὸ κι ἀπ' αὐτὸν μετροῦμε πάλι τὴν ἀπόσταση τοῦ τόπου πρὸς Α. ἢ πρὸς Δ.

Ἡ ἀπόσταση τοῦ τόπου ἀπὸ τὸν πρῶτο μεσημβρινὸ λέγεται Γεωγραφικὸ Μῆκος. Εἶναι μῆκος ἀνατολικὸ καὶ δυτικὸ. Καὶ τὸ μετροῦμε σὲ μοῖρες ἀπὸ 0—180.

Ἄλλὰ ὅποιον θέλει παίρνει ὁ καθένας γιὰ πρῶτο μεσημβρινὸ; Ὅχι βέβαια. Οἱ ἄνθρωποι συμφώνησαν καὶ παίρνουν γιὰ πρῶτο μεσημβρινὸ ἐκεῖνον ποὺ περνάει ἀπὸ τὸ μεγάλο ἀστεροσκοπεῖο τοῦ Λονδίνου Γκρήνουϊτς ἢ ἐκεῖνον ποὺ περνάει ἀπὸ τὸ Παρίσι.

Πάνω καὶ κάτω σὲ κάθε γεωγραφικὸ χάρτη βλέπετε ἀριθμοὺς. Βλέπτε ἀκόμα εὐθεῖες ἢ καμπύλες γραμμὲς ποὺ ἐνώνουν τοὺς ἴσους ἀριθμοὺς. Οἱ γραμμὲς παρασταίνουν τοὺς μεσημβρινοὺς καὶ οἱ ἀριθμοὶ τὸ γεωγραφικὸ μῆκος. Κάθε καλὸς χάρτης κάπου ἀναφέρει ἂν ἔχη γιὰ πρῶτο τὸ μεσημβρινὸ τοῦ Γκρήνουϊτς ἢ τὸ μεσημβρινὸ τοῦ Παρισιοῦ.

Μὲ τὸ γεωγραφικὸ πλάτος καὶ τὸ γεωγραφικὸ μῆκος ὀρίζομε ἀκριβῶς ποῦ εἶναι καθετὶ πάνω στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς. "Ἐνα πλοῖο ποὺ κινδυνεύει τηλεγραφεῖ μὲ τὸν ἀσύρματό του: «S.O.S.» πλοῖο τάδε—τόσες μοῖρες γεωγραφικὸ πλάτος βόρειο, τόσες μοῖρες γεωγραφικὸ μῆκος δυτικὸ...» καὶ ἔτσι τὸ βρίσκουν γιὰ νὰ τὸ βοηθήσουν.

Ἐνας ἐξερευνητὴς κοντὰ στὸ Ν. Πόλο, ἢ ἓνας ἀεροπόρος πάνω ἀπὸ τὸν Εἰρηνικὸ Ὠκεανὸ, ὅμοια τηλεγραφοῦν, κι ὅλοι ξέρουν ποῦ ἀκριβῶς βρίσκεται ἐκεῖνη τῆ στιγμή.

Καὶ σεῖς ἀκόμα, κοιτάζοντας τοὺς ἀριθμοὺς ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ, πάνω καὶ κάτω στὸ γεωγραφικὸ σας χάρτη, μπορεῖτε νὰ βρῆτε καὶ νὰ πῆτε ποῦ πάνω στὴ γῆ εἶναι ἡ Ἀθήνα, τὸ Παρίσι, ἡ Κρήτη, τὸ Πεκίνο κλπ.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Σὲ ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο πόλους τῆς γῆς εἶναι πιὸ κοντὰ ἡ Ἑλλάδα;
2. Πόσοι ἰσημερινοὶ καὶ πόσοι μεσημβρινοὶ μποροῦν νὰ χαραχθοῦν πάνω στὴν ὑδρόγειο σφαῖρα;
3. Συναντῶνται οἱ παράλληλοι κύκλοι καὶ ὁ ἰσημερινός; Οἱ μεσημβρινοὶ ποῦ συναντῶνται;
4. Ἀνάφερε ἓνα τόπο μὲ 80 μοῖρες βόρειο γεωγραφικὸ πλάτος.
5. Ἀνάφερε ἓνα τόπο μὲ ἀνατολικὸ γεωγραφικὸ μῆκος 24 μοιρῶν (πρῶτος μεσημβρινὸς Γκρήνουϊτς).
6. Ποῖο εἶναι τὸ γεωγραφικὸ πλάτος καὶ τὸ γεωγραφικὸ μῆκος τῶν Ἀθηνῶν, τῶν Ἰωαννίνων, τῶν Καλαμῶν;

Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ

1. Ο ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΟΣ ΑΕΡΑΣ

1. Πόσο ψηλὰ μποροῦν ν' ἀνεβοῦν τὰ ἀεροπλάνα; 6 ὡς 10 χιλιόμετρα. Μποροῦν οἱ μηχανεὶ τους ν' ἀνεβοῦν καὶ ψηλότερα, ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ πάρουν ἀναπνοὴ οἱ ἀεροπόροι.

Γιατὶ ὅμως συμβαίνει αὐτό;

Ἐξαιτίας τῆς σφαιρατικῆς γῆς εἶναι ὁ ἀέρας, ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀέρας, ἡ ἀτμόσφαιρα, ὅπως τὴ λέμε.

Κοντὰ στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶναι πολὺ πυκνὸς ὁ ἀέρας, κι ὅσο ἀνεβαίνομε, τὸν βρίσκομε ὅλο καὶ ἀραιότερο, ἔτσι πού ὕστερα ἀπὸ ἕνα σημεῖο γίνεται πολὺ ἀραιὸς καὶ δὲ μᾶς φτάνει νὰ παίρνωμε ἀναπνοή. (Ἔτσι θέλουν ν' ἀνεβοῦν πολὺ ψηλὰ στὴν ἀτμόσφαιρα κλείνονται μέσα σὲ μηχανὲς μὲ τὸν ἀέρα πού χρειάζεται ὁ ἀνθρώπος. Ἔτσι ὁ Βέλγος καθηγητὴς Πικάρ, κλεισμένος σὲ ἀερόστατο, ἀνέβηκε 20 χιλιόμετρα ψηλὰ).

Ὁ ἀέρας ἔχει βάρους. Τὰ ψηλότερα στρώματα τοῦ ἀέρα πιέζουν μὲ τὸ βάρους τους τὰ χαμηλότερα κι ὅλο τὰ κάνουν πιὸ πυκνὰ. Νὰ γιατί κοντὰ στὴ γῆ ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι πυκνὴ, καὶ στὰ ψηλότερα μέρη ὅλο κι ἀραιότερη.

Σὲ πόσο ὕψος ἀπὸ τὴ γῆ δὲν ὑπάρχει ἀέρας δὲν ξέρομε ἀκριβῶς. 80 περίπου χιλιόμετρα ὑπολογίζουν τὸ πάχος τῆς ἀτμόσφαιρας.

2. Πολλῶν εἰδῶν ἀέρια ὑπάρχουν. Ἀέριο εἶναι καὶ τὸ γάλακτι, ἀέριο καὶ ὁ ἀτμός πού ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸ βρασμένο νερό, καὶ ὁ καπνὸς καὶ ἄλλα.

Τὶ εἶδους ἀέρια ἔχει ἡ ἀτμόσφαιρα;

Μέσα στὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, δύο εἶναι τὰ σπουδαιότερα ἀέρια: τὸ ἄζωτο καὶ τὸ ὀξυγόνο.

Τὸ ἄζωτο εἶναι περισσότερο: τὰ 3/4 τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρα. Τὸ ὀξυγόνο εἶναι τὸ λιγώτερο: τὸ 1/4 τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρα. Ἄζωτο καὶ ὀξυγόνο ἀνακατωμένα ἀποτελοῦν τὴν ἀτμόσφαιρα.

Τὸ ὀξυγόνο χρειάζεται γιὰ νὰ ζῆσῃ ὁ ἀνθρώπος, γιὰ νὰ μεγαλώσουν τὰ φυτὰ, γιὰ νὰ καίῃ ἡ φωτιά. Χωρὶς αὐτὸ δὲν ὑπάρχει ζωὴ, δὲ γίνεται καύση. Μόνο μέσα στὸ ἄζωτο δὲ ζοῦμε, παθαίνομε ἀσφυξία.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Πού ἀναπνέεις πιὸ βαθιά; Κοντὰ στὴ θάλασσα ἢ πάνω στὸ βουνό; Γιατί;
2. Γιατί σβῆνει τὸ ἀναμμένο κερι, ἀν τὸ σκεπάσωμε μὲ ποτήρι;

2. ΟΙ ΑΝΕΜΟΙ

Ὁ ἀέρας δὲ μένει ἀκίνητος στὴν ἀτμόσφαιρα. Κινεῖται καὶ ἔτσι γίνονται οἱ ἀνεμοί. Ἀναφέραμε στὰ προηγούμενα πὼς ἡ θερμότητα εἶναι ἡ αἰτία πού γίνονται ρεύματα στοὺς ὠκεανούς. Ἡ θερμότητα εἶναι ἡ αἰτία πού κάνει τὸν ἀέρα νὰ κινῆται, πού γεννᾷ τοὺς ἀνέμους.

Ἄρα τὰ σώματα διαστελλοῦνται ὅταν θερμαίνονται, καὶ συστέλλονται ὅταν ψύχονται. Σῶμα εἶναι κι ὁ ἀέρας, τὸ ἴδιο παθαίνει καὶ αὐτός. Ὁ ἀέρας πού ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ὅπου αὐτὴ εἶναι θερμὴ, διαστελλεται, γίνεται ἐλαφρότερος καὶ γιὰ τοῦτο ἀνεβαίνει ψηλὰ. Ἄλλος ἀέρας ψυχρὸς ἀπὸ ψυχροὺς τόπους ἔρχεται καὶ παίρνει τὴ θέση τοῦ θερμοῦ. Ἔτσι γίνονται οἱ ἀνεμοί. Ὑπάρχουν διαφορῶν εἰδῶν ἀνεμοί:

α) **Ἀπόγειος καὶ θαλασσιὰ αὔρα.** Τὴ νύχτα ἡ ξηρὰ κρυώνει πιὸ γρήγορα ἀπὸ τὴ θάλασσα. Κι ὁ ψυχρότερος ἀέρας τῆς ξηρᾶς διώχνει τὸν θερμότερο ἀέρα τῆς θάλασσας. Ἔτσι τὴν νύχτα φυσάει ἀνεμὸς ἀπὸ τὴν ξηρὰ πρὸς τὴ θάλασσα, πού λέγεται ἀπόγειος αὔρα. Τὴν ἡμέρα, πάλι, ἡ ξηρὰ ζεσταίνεται πιὸ γρήγορα ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ μαζί της κι ὁ ἀέρας. Ὁ πιὸ ψυχρὸς καὶ βαρύτερος ἀέρας τῆς θάλασσας φυσάει σὰν ἀεράκι δροσερὸ πρὸς τὴν ξηρὰ καὶ διώχνει τὸ δικό της τὸν ἀέρα, τὸ θερμότερο καὶ ἐλαφρότερο. Αὐτὸ τὸ δροσερὸ ἀεράκι πού φυσάει τὴν

ήμέρα από τη θάλασσα προς την ξηρά λέγεται θαλασσία αύρα.

Γνωστή είναι στα παιδιά τῶν παραλίων ή θαλασσία αύρα. Πῶς τήν περιμένουν τῖς καυτερές καλοκαιριάτικες μέρες γιά νά τά δροσίση! Γνωστή κι ωφέλιμη είναι και ή ἀπόγειος αύρα στους γεωργούς τῆς πατρίδας μας. Μέ αὐτή πολλές φορές τή νύχτα τὸ καλοκαίρι οἱ γεωργοὶ λιχνίζουν τὰ σιτάρια τους στ' ἄλωνα.

β) Τὰ μελέτεια. Ποιὸς δὲν ξέρετὶ τὰ μελέτεια στὴν πατρίδα μας; Ἄλλου εἶδους ἄνεμοι αὐτά. Δὲ φυσοῦν πάντοτε. Τὰ ἔχομε μόνο τῖς καλοκαιρινὲς ἡμέρες ἀπὸ τὰ βόρεια πρὸς τὰ νότια. Πρὸς Β. ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα βρίσκονται ψυχρὲς χώρες και ὁ ἀέρας τους τὸ καλοκαίρι είναι ψυχρὸς. Πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν πατρίδα μας εἶναι ἡ Ἀφρική με τὴ μεγάλη ἔρημο Σαχάρα. Τῖς μέρες τοῦ καλοκαιριοῦ οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλιοῦ ψήνουν τὴν ἄμμο τῆς ἔρημου, θερμαίνεται ὁ ἀέρας ἀπ' αὐτὴ κι ἀνεβαίνει ψηλά. Τὴ θέση του πάει νά τὴν πάρη ὁ ψυχρὸς ἀέρας τοῦ βορρᾶ. Ἔτσι ἔχομε τὰ μελέτεια. Τὴ νύχτα κρυώνει ὁ ἀέρας τῆς ἔρημου και σταματᾷ τὸ μελέτι. Μόνο κάθε καλοκαίρι σ' ὀρισμένη περίοδο τοῦ ἔτους φυσοῦνε, τὰ μελέτεια. Εἶναι περιοδικοὶ ἄνεμοι. Λέγονται και ἔτησια.

Ὅπως ἔμεῖς ἔχομε στὴ χώρα μας τὰ μελέτεια, ἔτσι ἔχουν στὴν Ἀσία ἄλλους ἀνεμούς περιοδικούς, τοὺς μουσῶνες. Φυσοῦν ἀπὸ τὴ θάλασσα πρὸς τὴν ξηρά, φέρνουν βροχές, και δροσίζουν τῖς ἔρημους τῆς Ἀσίας.

γ) Διαρκεῖς ἄνεμοι. Ἀδιάκοποι ἄνεμοι φυσοῦν ἀπὸ τοὺς πόλους πρὸς τὸν Ἰσημερινό. Ὁ ἀέρας τῆς διακεκαυμένης ζώνης ζεσταίνεται, ἀραιώνει κι ἀνεβαίνει ψηλά. Ὁ ψυχρὸς ἀέρας τῶν κατεψυγμένων ζωνῶν μετακινεῖται πρὸς τὴ διακεκαυμένη ζώνη. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους οἱ ἄνεμοι λέγονται ἀληγεῖς και ἀνταληγεῖς ἄνεμοι και φυσοῦν ἰδίως στους μεγάλους ὠκεανούς.

Οἱ ἄνεμοι δὲν ἔχουν οὔτε τὴν ἴδια ταχύτητα οὔτε τὴν ἴδια διεύθυνση. Φυσοῦν ἄνεμοι με μικρὴ ταχύτητα κι ἄλλοι με ταχύτητα πολλῶν χιλιομέτρων τὴν ὥρα. Ἄνεμοι ποῦ φυσοῦν ἀπὸ διάφορα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα ἔχουν ἀνάλογα ὀνόματα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Ποιοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνέμους ποῦ ἀναφέραμε εἶναι τοπικοί;
2. Ποῦ φυσοῦν συνήθως ἄνεμοι θερμοί, χαμηλά κοντὰ στὸ ἔδαφος ἢ ψηλά και γιατί;
2. Γιατί οἱ ναυτικοὶ ξέρουν περισσότερα πράγματα γιά τοὺς ἀνέμους παρά οἱ στεριανοί;
4. Ποιὸς ἄνεμος φέρνει χιόνια και ποιὸς φέρνει δυνατὲς βροχές στὸν τόπο σας;
5. Ἀναφέρατε τὰ ὀνόματα τῶν ἀνέμων, ὅπως τὰ ξέρετε στὸν τόπο σας.

3. ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΛΙΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

"Ὅσοι Ἕλληνες ταξιδεύουν σ' ἄλλες χώρες λένε ὅτι πουθενά δὲ βρίσκουν τὸ θαυμασιὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδας. Ἴσως και σεῖς ἀκούσατε κάποιον ποῦ γύρισε ἀπὸ τὰ ξένα νά τὸ λέη. Ἴσως νά ἀκούσατε ἀκόμα ὅτι καλύτερο εἶναι τὸ κλίμα στὴν Ἀθήνα παρά σὲ ἄλλες πόλεις τῆς Ἑλλάδας.

Τί εἶναι λοιπὸν αὐτὸ τὸ κλίμα;

Ξέρετε ὅτι δὲν ἔχουν ὅλοι οἱ τόποι τὴν ἴδια θερμοκρασία. Οὔτε και ἕνας τόπος ἔχει ὅλες τῖς ἐποχὲς τοῦ ἔτους τὴν ἴδια θερμοκρασία. Οἱ χώρες κοντὰ στὸν ἰσημερινό εἶναι θερμὲς, ἄλλες λιγώτερο θερμὲς, κι ἄλλες ψυχρὲς. Οἱ

χαμηλοί τόποι (οί πεδινοί) είναι θερμότεροι, ενώ οι ύψηλοι (οί όρεινοί) είναι ψυχρότεροι.

Επίσης οι χώρες κοντά στη θάλασσα έχουν ύγρασία. Όμοια και οι χώρες προς τις οποίες φυσούν άνεμοι από τη θάλασσα. Αντίθετα οι τόποι μακριά από τη θάλασσα και οι παγωμένοι τόποι δεν έχουν καθόλου ή έχουν πολλή ύγρασία.

Ο βαθμός της θερμοκρασίας και ή μεγάλη ή μικρή ύγρασία είναι διαφορετικά σε κάθε τόπο. Για τούτο υπάρχουν διάφορα κλίματα.

Το κλίμα έχει μεγάλη σημασία για τους ανθρώπους. Στις χώρες με καλό κλίμα οι άνθρωποι έχουν υγεία. Ξεχωριστό κλίμα θέλουν τὰ φυτὰ για να αναπτύσσονται και να δίνουν πολλούς καρπούς.

Κλίμα ώκεάνειο. Οι χώρες που είναι κοντά σε θάλασσες μεγάλες δεν έχουν ούτε πολύ κρύο ούτε πολλή ζέση. Οι άνεμοι φέρνουν από τη θάλασσα ύγρασία κι αυτή δεν αφήνει τον άέρα ούτε να θερμαίνεται πολύ το καλοκαίρι, ούτε το χειμώνα να ψύχεται πολύ. Αυτό το κλίμα είναι το **ώκεάνειο**.

Ήπειρωτικό κλίμα λέμε το αντίθετο από το ώκεάνειο. Το έχουν οι τόποι που είναι μακριά από τη θάλασσα και πιο πολύ όταν έχουν γύρω τους βουνά. Είναι κλίμα πολύ ζεστό και ξηρό το καλοκαίρι και πολύ ψυχρό το χειμώνα.

Ευκρατο κλίμα Στη βόρειο και τη νότιο ευκρατο ζώνη της γης μέτρια είναι όλο το χρόνο ή θερμοκρασία μέτρια και ή ύγρασία. Δεν έχουν οι χώρες των ευκρατών ζωνών ανυπόφορη ζέση το καλοκαίρι και πολύ ψύχος το χειμώνα. Το κλίμα τους είναι το πιο καλό για τους ανθρώπους. Για τούτο θα βρούμε στις ευκρατες ζώνες τις πιο πυκνοκατοικημένες χώρες της γης. Το κλίμα τους λέγεται **ευκρατο**.

Το κλίμα των **θερμών χωρών** χειμώνα καλοκαίρι είναι πολύ θερμό και πολύ υγρό. Τέτοιο κλίμα θέλουν τὰ φυτὰ και γι' αυτό στη διακεκαυμένη ζώνη βρίσκουμε πυκνά δάση και πιο πολλά φυτὰ από κάθε άλλη ζώνη της γης. Το κλίμα τους λέγεται και **τροπικό**, αλλά δεν είναι καλό για την υγεία των ανθρώπων.

Κλίμα των ψυχρών χωρών. Οι χώρες αυτές δε χαίρονται καλοκαίρι όπως το χαίρομαστε εμείς. Έχουν κλίμα πολύ ψυχρό και πολύ ξηρό, που δε βοηθάει τὰ φυτὰ να αναπτυχθούν ούτε τον άνθρωπο και τὰ ζώα για να ζήσουν. Οι πιο πολλές είναι γυμνές και άκατοικητες. Πολύ λίγα ζώα και ιδίως πουλιά ζουν σ' αυτές τις χώρες.

Το κλίμα της πατρίδας μας είναι ένα από τὰ καλύτερα του κόσμου. Είναι ευκρατο και θαλάσσιο μαζί. Το ίδιο έχουν όλες οι χώρες στα βόρεια παράλια της Μεσογείου. Το λέμε **μεσογειακό κλίμα**.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Η Αθήνα έχει 38° γεωγραφ. πλάτος βόρειο και το Μπουένος Άϊρες 38° περίπου γεωγραφ. πλάτος νότιο. Να μοιάζει τάχα καθόλου το κλίμα των δύο αυτών πόλεων;

2. Η Σιγγαπούρη είναι πόλη της Άσίας με 1)2 μοίρες βόρειο γεωγραφικό πλάτος. Τι κλίμα έχει;

3. Η Μόσχα είναι μακριά από τη θάλασσα με βόρειο γεωγραφικό πλάτος 57°. Τι κλίμα να έχει;

Α Σ Ι Α

I. ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ Σ' ΟΛΗ ΤΗΝ ΑΣΙΑ

1. ΕΚΤΑΣΗ, ΣΥΝΟΡΑ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ἡ μεγαλύτερη ἡπειρος τῆς γῆς εἶναι ἡ Ἀσία. Σχεδόν τὸ 1/3 τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆρὸς βρίσκεται σ' αὐτὴ καὶ ἔχει ἔκταση 45 ἑκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Δὲν εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Μιὰ δυὸ μέρες ταξίδι μὲ τὸ πλοῖο ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ πρὸς Α. καὶ φτάνομε στὰ Δ. παράλιά της.

Ἐχει ὀλόγυρα θάλασσα ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα μέρος στὰ δυτικά. Ἐχει πρὸς Β. τὸ Β. Παγωμένον Ὑκεανόν, πρὸς Α. τὸν Εἰρηνικόν Ὑκεανόν, πρὸς Ν. τὸν Ἰνδικόν Ὑκεανόν καὶ πρὸς Δ. τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, τὴ Μεσόγειο καὶ τὸν Ἑλλήσποντο. Στὰ Δ. ἕνα μέρος της ἐνώνεται μὲ τὴν Εὐρώπη καὶ καθὼς αὕτη εἶναι μικρῆ, μοιάζει σὰ χερσόνησος τῆς Ἀσίας. Τὰ ὄρη Οὐράλια, ὁ ποταμὸς Οὐράλης, τὸ ὄρος Καύκασος εἶναι τὰ σύνορα τῆς Ἀσίας. Παλαιότερα ἡ Ἀσία ἦταν ἐνωμένη καὶ μὲ τὴν Ἀφρική. Σήμερα ὁμως τὴ χωρίζει ἡ Διώρυγα τοῦ Σουέζ, πού ἐνώνει τὴ Μεσόγειο καὶ τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα. Οἱ Εὐρωπαῖοι ἐφτίσαν τὴ διώρυγα αὕτη γιὰ νὰ ταξιδεύουν πιὸ εὐκόλα καὶ σύντομα μὲ τὰ πλοῖα του, ἀπὸ τὴ Μεσόγειο στὴς θάλασσες τῆς Ἀσίας.

Καὶ στὶς ἄλλες δύο ἡπείρους πλησιάζει ἡ Ἀσία. Στὰ ΒΑ. ὁ Βερίγγειος πορθμὸς τὴ χωρίζει ἀπὸ τὸ βορειότερο σημεῖο τῆς Ἀμερικῆς καὶ πρὸς Ν. τὰ νησιά της τὴ συνδέουν σχεδόν μὲ τὴν Αὐστραλία. Κατέχει, βλέπετε, μὲ τὴν τὴν ἔκτασή της μεγάλο μέρος τοῦ Β. ἡμισφαιρίου τῆς γῆς. Ἐχει τὸν ἠσημερινὸν στὴ νότιο περιοχὴ της καὶ φτάνει ὡς τὴ Β. κατεψυγμένη ζώνη.

2. ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ὁ Εἰρηνικὸς καὶ ὁ Ἰνδικὸς Ὑκεανὸς εἰσχωροῦν βαθιὰ στὰ Α. καὶ Ν. παράλια τῆς Ἀσίας, ὅπως καὶ ἡ Μεσόγειος στὰ Δ. Ἔτσι σχηματίζονται πολλές καὶ μεγάλες χερσονήσους: τὴν Καμτσιάτκα καὶ τὴν Κορέα πρὸς Α., τὴ Μαλακκὴ, τὴς Ἰνδίες καὶ τὴν Ἀραβικὴ πρὸς Ν. καὶ τὴ Μικρὰ Ἀσία πρὸς Δ.

3. ΝΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Πολλὰ νησιά εἶναι γύρω στὴν Ἀσία. Τὰ περισσότερα, φαίνεται, ἦταν κάποτε ἐνωμένα μὲ τὴν ἡπειρο. Μεγάλα κομμάτια τῆς γῆρὸς βούλιαξαν στὴ θάλασσα καὶ ἔμειναν σὰν ἀπομεινάρια αὐτὰ τὰ νησιά. Τὰ περισσότερα νησιά τῆς Ἀσίας εἶναι πρὸς τὸν Εἰρηνικόν Ὑκεανόν: Τὰ Ἰαπωνικά νησιά, ἡ Φορμόζα, οἱ Φιλιππίνες, ἡ Βόρνεος, ἡ Κελέβη, ἡ Σουμάτρα καὶ ἡ Ἰάβα. Στὸν Ἰνδικόν Ὑκεανόν: ἡ Κεϋλάνη καὶ στὴ Μεσόγειο θάλασσα ἡ Κύπρος.

4. ΟΡΗ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Μεγάλη ὄροσειρὰ μὲ διεύθυνση ἀπὸ τὴ Δ. πρὸς τὴν Α. ὑψώνεται στὴν ἀπέραντη Ἀσιατικὴ ἡπειρο. Τὰ σπουδαιότερα ὄρη εἶναι: Στὰ Δ.

τῆς Ἀσίας ὁ Καύκασος, ὁ Ταῦρος, τὸ Ἀραράτ, καὶ τὰ Περσικὰ. Στὸ κέντρο τῆς Ἀσίας ὁ Ἰνδοκοῦχος, τὰ Ἰμαλαΐα καὶ Καρακορούμια, τὰ Ἀλταΐα καὶ ἄλλα.

Ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὄρη τὰ Ἰμαλαΐα εἶναι ὁ μεγαλύτερος ὄρεινός ὄγκος τῆς γῆς. Ἡ κορυφή τους Ἔβερεστ εἶναι ἡ ψηλότερη κορυφή τῆς γῆς με ὕψος 9000 μέτρα περίπου.

Ἀνάμεσα στὰ ὄρη πού ἀναφέρομε ὑπάρχουν πολὺ μεγάλα ὄροππέδια: τῆς Μ. Ἀσίας, τὸ Περσικόν, τὸ Θιβέτ, τὸ Παμίρ καὶ ἄλλα. Πρὸς Β., πρὸς Ν.

ΑΣΙΑ.

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ἀσίας.

πρὸς Α ἀπὸ τὰ κεντρικὰ ὄρη τῆς Ἀσίας τὸ ἔδαφος ἀρχίζει νὰ χαμηλώνη ὅπου πλησιάζει πρὸς τοὺς ὠκεανούς. Ἔτσι ἐκεῖ σχηματίζονται μεγάλες πεδιάδες καὶ κοιλάδες, ὅπως τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Κίνας, τῆς Σιβηρίας.

5. ΠΟΤΑΜΟΙ ΚΑΙ ΛΙΜΝΕΣ

Τὰ νερὰ πού κατεβαίνουν ἀπὸ τὰ ψηλὰ ὄρη καὶ τὰ μεγάλα ὄροππέδια τῆς Ἀσίας ἔχουν νὰ περάσουν μεγάλες ἀποστάσεις γιὰ νὰ χυθοῦν στὴ θάλασσα. Σχηματίζουν γι' αὐτὸ λίγο πολὺ μεγάλους ποταμούς. Ἀπ' αὐτοὺς χύνονται στὸν Ἰνδικὸ ὠκεανόν: ὁ Τίγρης, ὁ Εὐφράτης, ὁ Ἰνδός, ὁ Γάγγης, ὁ Βραμαπούτρας. Στὶς θάλασσες τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ: ὁ Κίτρινος ποταμός, ὁ Κιανὸς ποταμός καὶ ὁ Ἀμούρ.

Κ. Κωνσταντίνου, Γεωγραφία Ε'

2

Στὸ Β. Παγωμένο ὠκεανὸ ὁ Λένας, ὁ Ἰενεσέης καὶ ὁ Ὄβης.

Πολλὲς φορές τὰ νερά δὲ βρίσκουν διέξοδο κ' ἔτσι σχηματίζουν μεγάλες λίμνες, ὅπως τὴν Κασπία θάλασσα (σ' αὐτὴ χύνονται καὶ ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης), τὴν Ἀράλη, τὴ Βαϊκάλη κ.ἄ.

6. ΕΡΗΜΟΙ

Πολλὲς καὶ μεγάλες ἔρημοι εἶναι στὴν Ἀσία. Καὶ κυριώτερη ἢ Ἀραβικὴ καὶ ἡ Γόβη.

Κλίμα. Τὸ κλίμα παρουσιάζει πολὺ μεγάλες διαφορὲς στὶς διάφορες περιοχὲς τῆς ἀπέραντης ἡπείρου. Εἶναι τροπικὸ στὰ νότια, ὠκεάνειο στὰ ἀνατολικά, ἡπειρωτικὸ στὴν Κεντρικὴ Ἀσία καὶ ψυχρὸ καὶ ξηρὸ στὶς βορειότατες χῶρες.

7. ΖΩΑ ΚΑΙ ΦΥΤΑ

Καὶ αὐτὰ παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία. Στὶς νότιες περιοχὲς εὐφορότατες πεδιάδες μὲ τὴ βοήθεια τοῦ τροπικοῦ κλίματος παράγουν ἀφθονὰ προϊόντα.

Φυτὰ ἀγνωστὰ στὴ χῶρα μας σκεπάζουν ὀλόκληρες ἐκτάσεις: Φοίνικες, φοινικοκαρυδιές, καφέες, δένδρα τοῦ τσαγιοῦ, καὶ ἄλλα, ποὺ δὲν εὐδοκίμοῦν στὶς εὐκρατές ζῶνες, καλλιεργοῦνται ἐκεῖ, ὅπως καὶ τὸ ρύζι, τὸ ζαχαροκάλαμο κ.ἄ.

Παρθένα δάση μὲ ἀδιάκοπη βλάστηση ὅλες τὶς ἐποχὲς σκεπάζουν ἀπέραντες ἐκτάσεις καὶ δίνουν καταφύγιο σὲ μεγάλα ἄγρια ζῶα (λιοντάρι, τίγρη, πάνθηρα, ρινόκερο, πῆθηκο, ἐλέφαντα) καὶ πολλῶν εἰδῶν πουλιά. Ἡ μεγάλη θερμοκρασία καὶ ἡ ὑγρασία εὐνοοῦν ἐπίσης στὶς τροπικὲς περιοχὲς τὴν ἀνάπτυξη ἀπείρων εἰδῶν ἐντόμων μεγάλων καὶ μικρῶν. Καὶ οἱ περιοχὲς τῆς εὐκράτου ζώνης τῆς Ἀσίας εἶναι πολὺ εὐφορές· ἄλλοῦ καλλιεργοῦνται καὶ ἄλλοῦ σκεπάζονται ἀπὸ ἀπέραντα δάση.

Ἡ βλάστηση λιγοστεύει καὶ ἐξαφανίζεται στὶς Β. περιοχὲς. Τοὺς περισσότερους μῆνες τοῦ ἔτους εἶναι παγωμένοι καὶ οἱ μεγάλοι ποταμοὶ σὰν τὸ Λένα, τὸν Ἰενεσέη καὶ τὸν Ὄβη. Χαρακτηριστικὸ ζῶο τῶν βορείων περιοχῶν τῆς Ἀσίας εἶναι ἡ σταχτιά καὶ ἡ λευκὴ ἄρκουδα.

8. ΦΥΣΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Δὲν εἶναι μόνον οἱ εὐφορές πεδιάδες, ποὺ κάνουν τὴν Ἀσία ἡπειρο μὲ τὸ μεγαλύτερο φυσικὸ πλοῦτο. Ἡ γῆ τῆς Ἀσίας κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειά της κρύβει μεγάλους θησαυροὺς. Δὲν ἔχουν ὡς σήμερα ἐξερευνηθεῖ παντοῦ τὸ ὑπόδαφος τῆς Ἀσίας. Κι ὅμως ὡς τώρα ἡ ἀνεξερευνητὴ Ἀσία δίνει πολὺ μεγάλες ποσότητες ὀρυκτῶν προϊόντων: πετρέλαιο, μεταλλεύματα, πετροκάρβουνα κ.ἄ.

9. Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ἡ μεγάλη ἔκταση, ἡ καλὴ θέση καὶ ὁ μέγας φυσικὸς πλοῦτος κάνει τὴν Ἀσία νὰ εἶναι ἡ πρὸ πολυάνθρωπη ἡπείρος τῆς γῆς. Ζοῦν στὴν Ἀσία 1175 ἑκατομμύρια ἄνθρωποι. Εἶναι πυκνὰ κατοικημένες οἱ νότιες καὶ οἱ

κεντρικές περιοχές της και πολύ άραια κατοικημένες οι βόρειες χώρες της 'Ασίας.

Οι επιστήμονες υποστηρίζουν ότι η κεντρική 'Ασία, είναι από τους πρώτους τόπους, όπου πρωτοεμφανίστηκαν άνθρωποι. Παρουσιάστηκαν, πλῆθυναν, εξαπλώθηκαν σ' όλη την 'Ασία και από εκεί στην Εύρωπη και σε άλλες ήπείρους. Στην 'Ασία ζουν σήμερα άνθρωποι όλων τῶν φυλών. Άνθρωποι λευκοί, μαύροι και κίτρινοι.

Λευκής φυλής άνθρωποι ζουν στις δυτικές περιοχές τῆς 'Ασίας που συν-ορεύουν με την Εύρωπη. (Άφήνομε τους Εύρωπαίους λευκούς που έχουν πάει σ' όλες τις χώρες τῆς 'Ασίας, γιατί τους τράβηξαν τὰ πλοῦτή της). Μαύροι ζουν λίγοι στις νοτιοδυτικές χώρες που είναι κοντά στην 'Αφρική. Και άνθρωποι κίτρινοι κατοικούν τις κεντρικές και ανατολικές περιοχές τῆς 'Ασίας.

10. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΣΙΑ

Σήμερα η 'Ασία είναι καθυστερημένη στον πολιτισμό. Την ξεπερνάει η Εύρωπη, η 'Αμερική και αυτή η Αυστραλία. Δεν έχει αναπτυγμένες συγκοινωνίες. Οι άνθρωποι, οι ιθαγενείς δε ζουν καθόλου καλά, είναι φτωχοί, κακομοιρασμένοι και άμορφωτοι.

Τις παλαιότερες όμως εποχές η 'Ασία ήταν πρώτη στον πολιτισμό. Πριν από 3—5 χιλιάδες χρόνια στην Κεντρική και Ανατολική 'Ασία είχε αναπτυχθή θαυμαστός πολιτισμός, που πολλά μνημεία του σώθηκαν ως τις ημέρες μας.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Προσέξτε στο χάρτη σας και γράψετε τί όνόματα έχουν οι θάλασσες τῶν ώκεανῶν που εισχωρούν βαθιά στην 'Ασιατική ήπειρο.

2. Επίσης από τὸ χάρτη σας νὰ βρῆτε σὲ τί γεωγραφικὸ πλάτος και σὲ τί γεωγραφικὸ μήκος βρίσκεται ἡ 'Ασία.

3. Κάθε χάρτης σημειώνει με ποιά κλίμακα είναι φτιαγμένος, δηλ. πόσες χιλιάδες ἢ εκατομμύρια φορές μικρότερα ἀπ' ὅ,τι είναι, παρασταίνει τὰ διάφορα πράγματα.

Βλέποντας τὴν κλίμακα τοῦ χάρτη σας και μετρώντας με τὸ ὑποδεκάμετρο ἢ με τὸ μέτρο σας ὑπολογίστε :

α) πόσα χιλιόμετρα περίπου είναι ἀπὸ τὸ ανατολικότερο ὡς τὸ δυτικότερο σημεία τῆς 'Ασίας και πόσα ἀπὸ τὸ βορειότερο ὡς τὸ νοτιώτερο.

β) πόσα χιλιόμετρα είναι τὸ πλάτος τοῦ Βεργιγγείου πορθμοῦ που χωρίζει τὴν 'Ασία ἀπὸ τὸ βορειότερο σημείο τῆς 'Αμερικής.

4. 'Η ἔκταση τῆς 'Ελλάδας είναι 133.000 τετραγ. χλμ. Πόσες φορές μεγαλύτερη είναι ἡ ἐπιφάνεια ὅλης τῆς 'Ασίας;

α) Τὸ ψηλότερο ὄρος τῆς 'Ελλάδας ὁ 'Όλυμπος φτάνει τὰ 3000 μ. Πόσοι 'Όλυμποι ὁ ένας πάνω στον ἄλλο θὰ ἔφταναν τὸ ὕψος τῆς ψηλότερης κορυφῆς τῶν 'Μαλαίων;

β) Ποιὸ είναι τὸ ψηλότερο βουνὸ κοντὰ στην ἰδιαιτέρη πατρίδας σας; Μάθετε τὸ ὕψος του και ὑπολογίστε πόσα βουνὰ σὰν τὸ δικό σας, τὸ ένα πάνω στὸ ἄλλο, θὰ ἔφταναν τὸ ὕψος τοῦ 'Έβερεστ;

5. Σὲ ποιους ἀπὸ τοὺς ποταμούς τῆς 'Ασίας νομίζετε ὅτι ὅλο τὸ χρόνο μποροῦν νὰ πλέουν πλοία ;

II. Η ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

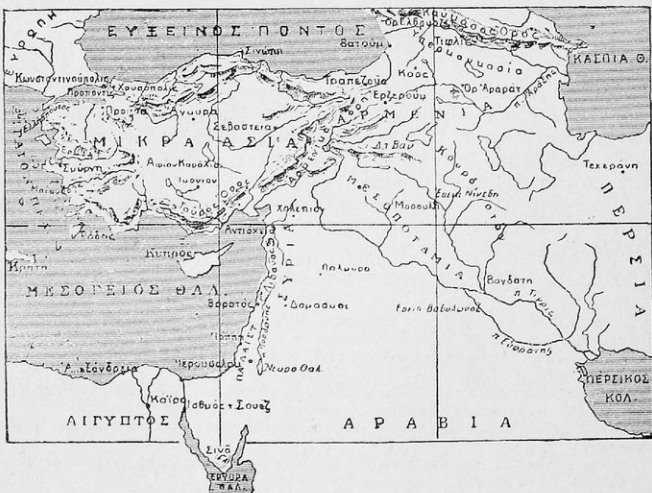
Τὸ λιμάνι τῆς Σμύρνης είναι τὸ πλησιέστερο στον τόπο μας ἀπὸ τὰ λιμάνια τῆς Δ. 'Ασίας. Φτάνομε ἐκεῖ ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ με ἀτμόπλοιο (ταξίδι 1—2 ἡμερῶν). Πατώντας στὴ Σμύρνη βρισκόμαστε στὴ Μικρὰ 'Ασία, στὸ δυτικότερο σημείο τῆς 'Ασίας. Χώρες τῆς Δυτικῆς 'Ασίας είναι ἡ 'Ασιατική

Τουρκία, ή Ύπερκαυκασία, ή Συρία, ο Λίβανος, ή Περσία, ή Παλαιστίνη, τὸ Ἰράκ, ή Ὑπεριορδανία, τὸ Ἀφγανιστάν, ή Ἀραβία.

1. ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ἡ Μικρὰ Ἀσία μετὴν Ἀρμενία καὶ τὸ Κουρδιστάν ἀνατολικώτερα εἶναι σήμερα οἱ χῶρες τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας. Καὶ τὶς λέμε Ἀσιατικὴ Τουρκία, γιὰτὶ ὑπάρχει καὶ Ἑὐρωπαϊκὴ Τουρκία, ή Α. Θράκη δηλ. ποὺ τὴν ἔχει ή Τουρκία, μετὴν Κωνσταντινούπολη, τὴν ξακουσμένη ἑλληνικὴ Πόλη, στὰ χρόνια τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Ὀλόκληρη ή Τουρκία ἔχει 15.000.000 κατοίκους.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι ή σπουδαιότερη χώρα τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

Χάρτης τῆς Μ. Ἀσίας, Συρίας καὶ Παλαιστίνης.

Ἄν προσέξετε στὸ χάρτη, θὰ ἰδῆτε πὼς εἶναι χερσόνησος καὶ τὴ βρέχουσι ή Μεσόγειος θάλασσα καὶ ὁ Εὐξείνος Πόντος, καὶ τὴ χωρίζουν ἀπὸ τὴ Θράκη τὰ στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, ή ἤσυχη Προποντίδα καὶ ὁ Βόσπορος. Ἴσως νὰ ἔχετε ἀκούσει τοὺς ἠλικιωμένους νὰ μιλοῦν γιὰ τὴ Μ. Ἀσία. Ἴσως οἱ πατέρες σας ὑπὲρῆσαν ἐκεῖ στρατιῶτες καὶ πολέμησαν καὶ οἱς διηγούνται γιὰ τὶς ἡμιφύες ποὺ εἶδαν στὰ παράλια καὶ γιὰ βάρσανα ποὺ πέρασαν προχωρώντας στὰ μεσόγεια. Ζοῦν ἀκόμα στὴν πατρίδα μας χιλιάδες πρόσφυγες. Ἦρθαν τὸ 1922 καὶ ἐγκαταστάθηκαν στὴν Ἑλλάδα· δὲν ξεχνοῦν ποτὲ τὴ Μ. Ἀσία, ὅπου γεννήθηκαν καὶ πάντα μιλοῦν «γιὰ τὰ μέρη τους». Ὅσο διαφορετὰ εἶναι τῆς Μ. Ἀσίας τὰ παράλια, τόσο ἄγριο καὶ ἄγιοιο εἶναι τὸ ἐσωτερικὸ τῆς. Ἐνα ὄροπέδιο εἶναι ὀλόκληρη ή Μ. Ἀσία πάνω στὰ ψηλὰ βουνὰ τοῦ Ταύρου καὶ τοῦ Πόντου.

Μεγάλοι καὶ μικροὶ ποταμοὶ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ ὄροπέδιο καὶ

δίνουν ζωή, πλούτο κι όμορφιά στους κάμπους, στις κοιλάδες, στα παράλια. Πιο μεγάλο άπ' αυτούς είναι ό Άλυσ και ό Σαγγάριος, πού χύνονται στόν Εύξεινο Πόντο. Μικρότεροι: ό Μαίανδρος, ό Έρμος και ό Κάϊκος πού χύνονται στό Αίγαίο πέλαγος, και ό Γρανικός και ό Τάρσιος στην Προποντιδα.

Όι πλαγιές τών βουνών αυτών προς τη θάλασσα, οι κοιλάδες και οι πεδιάδες κοντά στα παράλια είναι ζηλεμένοι καταπράσινοι τόποι, με γλυκό κλίμα και άφθονα προϊόντα. Τά άμπέλια, τις έλιές, τά περιβόλια τους ποτέ δέν τά ξεχνούν εκείνοι πού τά είδαν.

Τόσα καλά δίνουν τά παράλια αυτά, ώστε οι Άργοναύτες τής μυθολογίας στις χώρες του Πόντου πήγαν νά βρούν κρυμμένους θησαυρούς σαν τό Χρυσόμαλλο δέρμα. Άκόμα και την έκστρατεία τής Τροίας έκαμαν εκεί οι Έλληνες. Και άργότερα στα παράλια αυτά έφτιασαν οι άρχαίοι μας πρόγονοι άποικίες. Και άπόγονοι τών Έλλήνων άποίκων είναι οι πρόσφυγες, πού έξορισμένοι άπό τους Τούρκους μάς ήρθαν τό 1922 στην Έλλάδα.

Έκτός άπό τη Σμύρνη, με 200 χιλιάδες κατοίκους, κι άλλες σπουδαίες πόλεις είναι στα παράλια τής Μ. Άσίας ή πολύ κοντά σ' αυτά: Η Νικομήδεια, ή Προύσσα, ή Σαμψούντα, ή Τραπεζούντα προς τά βόρεια. Και τά Άδανα, ή Μερσίνα, ή Άττάλεια κ.ά. προς τά νότια.

Αντίθετα, στα βάθη τής Μ. Άσίας είναι ό άγονος τόπος. Δέν πέφτουν πολλές βροχές. Κάνει πολύ κρύο τό χειμώνα και πολύ ζέστη τό καλοκαίρι. Κι άκόμα υπάρχουν πολλοί τόποι έρημοι, σκεπασμένοι με άμμο άλμυρή σα νά ήταν κάποτε θάλασσα εκεί τόποι έρημοι, χωρίς νερό. Λίγες πόλεις είναι στο έσωτερικό τής Μ. Άσίας εκεί όπου ό τόπος έχει λίγα νερά. Σπουδαιότερη είναι ή Άγκυρα (250.000 κάτοίκους), πρωτεύουσα τής Τουρκικής Δημοκρατίας, ή Καισάρεια, πατρίδα του Άγ. Βασιλείου κ.ά. Λίγα προϊόντα δίνει τό έσωτερικό τής Μ. Άσίας και είναι άραιά κατοικημένο. Κατοικούν ίδιως κτηνοτρόφοι και τρέφουν πρόβατα και τις ξακουστές αίγες τής Άγκύρας.

Στην Τουρκική Άρμενία (ένα μέρος τής Άρμενίας τό έχει ή Ρωσία) πρωτεύουσα είναι ή πόλη Έρζερούμ. Όλη ή Άρμενία είναι χώρα όρεινη, πάνω στό όρος Άραράτ, πού είναι γνωστό άπό τον κατακλισμό του Νώε.

Τό Κουρδιστάν είναι μικρή χώρα προς Ν. τής Άρμενίας και την κατοικούν κτηνοτρόφοι.

2. ΝΗΣΙΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

Στα παράλια τής Μ. Άσίας προς τη Μεσόγειο είναι μιá σειρά νησιά άλλα μεγαλύτερα κι άλλα μικρότερα. Άπ' αυτά την Ίμβρο και την Τένεδο τά έχει ή Τουρκία. Η Μυτιλήνη, ή Χίος, ή Σάμος και τά Δωδεκάνησα είναι Έλληνικά.

Στά Ν. παράλια τής Μικρής Άσίας είναι ή Κύπρος, ένα άπό τά μεγαλύτερα νησιά τής Μεσογείου και αυτό τό κρατεί ή Άγγλία.

Η Κύπρος έχει έκταση 10.000 περίπου τετραγ. χιλιόμετρα και 400.000 κατοίκους.

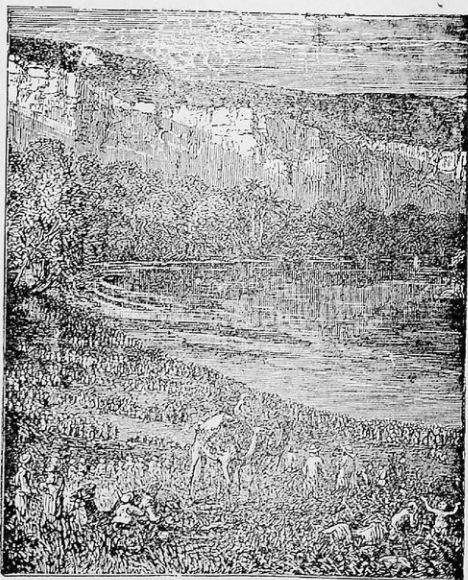
Τά 4)5 του πληθυσμού της είναι Έλληνες, και τό 1)5 είναι Τούρκοι. Όι σπουδαιότερες πόλεις της είναι ή Λευκωσία, ή Λεμησσός, ό Λάρνακας, ή Άμμόχωστος. Έδώ και πολλά χρόνια ό Έλληνικός πληθυσμός του νησιού ζητάει νά ένωθι ή Κύπρος με την Έλλάδα, αλλά την ένωση δέν τη δέχεται ή Άγγλία πού κρατεί τό νησί.

3. Η ΣΥΡΙΑ

Είναι μικρή αλλά πολύ όμορφη και εύφορη χώρα προς Ν. τῆς Μ. Ἀσίας. Εἶναι μιὰ κοιλάδα ἀνάμεσα στὰ ὄρη τοῦ Λιβάνου καὶ τοῦ Ἀντιλιβάνου. Ἐλιές, λεμονιές καὶ πορτοκαλιές, στὰ παράλια τῆς πρὸς τὴ Μεσόγειο· ἀμπέλια καὶ πολλὰ ὄπωροφόρα δένδρα στὶς χαμηλὲς πλαγιές τῶν βουνῶν· δάση ἀπὸ κέδρους καὶ ἄλλα δένδρα στὰ ψηλότερα μέρη, στὸ Λίβανο, κάνουν τοὺς ἐπισκέπτες νὰ τὴν ἀγαποῦν καὶ νὰ τὴ ζηλεύουν. Ἡ Δαμασκός, ἡ Ἀντιόχεια, τὸ Χαλέπι καὶ ἡ Βηρυτὸς εἶναι οἱ μεγαλύτερες πόλεις τῆς. Ἐνῶ ὡς τὸ 1945 τὴ Συρία τὴ διοικοῦσε ἡ Γαλλία, τώρα ἔγιναν ἐκεῖ δύο κράτη: τῆς Συρίας μὲ πρωτεύουσα τὴ Δαμασκό, καὶ τοῦ Λιβάνου μὲ πρωτεύουσα τὸ Βερούτι.

4. Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Χιλιάδες χριστιανοὶ προσκυνητὲς κάθε χρόνο πᾶνε στοὺς Ἁγίους Τόπους. Συνήθως ταξιδεύουν μὲ πλοῖο καὶ ἀποβιβάζονται στὴ Γιάφα. Ἄπ'

Χιλιάδες προσκυνητὲς πᾶνε καὶ λούζονται στὸν Ἰορδάνη.

ἐκεῖ σιδηροδρομικῶς πηγαίνουν στὴν Ἱερουσαλήμ, στὴν Ἁγία Πόλη, ὅπου ἐδίδαξε καὶ σταυρώθηκε ὁ Χριστός. Ὅχι μονάχα αὐτὲς τὶς δύο πόλεις τῆς Παλαιστίνης ἀλλὰ τὸ καθετὶ σ' αὐτὴ τὴ χώρα τὸ ἀντικρύζουν μὲ

σεβασμό οι προσκυνητές. 'Ο ποταμός όπου έγινε η βάπτισμα του Χριστού, δ' Ιορδάνης, που πηγάζει από τον 'Αντιλίβανο, κυλάει μέσα σε βαθειά χαράδρα και σχηματίζει πολλούς καταρράκτες. Περνάει στη λίμνη Γενησαρέτ, όπου φέρυαν οι μαθητές του Χριστού και χύνεται στην περίεργη λίμνη, τη Νεκρά θάλασσα. Πίσσα αναβλύζει από τὸ βυθὸ της και γι' αὐτὸ κανένα ζῶο δὲ ζῆ στὰ νερά της. Μὲ τὸν ἴδιο σεβασμὸ τρέχουν οἱ εὐσεβεῖς προσκυνητές και στὴ Βηθλεὲμ και στὴ Ναζαρέτ.

Δὲν εἶναι ὁμως μόνο γιὰ τοὺς Χριστιανοὺς ἱερός ὁ τόπος τῆς Παλαιστίνης. Εἶναι ἡ Γῆ τῆς ἐπαγγελίας γιὰ τοὺς 'Εβραίους. Εἶναι και γι' αὐτοὺς ἄγια πόλη ἡ 'Ιερουσαλήμ. Σ' αὐτὴ χτίστηκε ὁ Ναός τοῦ Σολομώντα. 'Εκεῖ μέσα φύλαγαν οἱ 'Εβραῖοι τὴν Κιβωτὸ τῆς Διαθήκης μὲ τις 10 ἐντολές, τὸ Νόμο τοῦ Μωϋσῆ, ὅπως τὴ λένε.

Αἰῶνες σκορπισμένοι οἱ 'Εβραῖοι σ' ὅλη τὴ γῆ, εἶχαν ὄνειρό τους νὰ ἰδρῦσουν δικό τους ανεξάρτητο κράτος στὴν Παλαιστίνη. Καὶ τοῦτο μόλις τὸ 1949 τὸ πέτυχαν. 'Εκαμαν τὸ κ ρ ά τ ο ς τ ο ὕ ' Ι σ ρ α ἧ λ, δημοκρατία, μὲ πρωτεύουσα τὴν Τελ 'Αβίβ.

Κι ἄλλο μικρὸ κράτος έγινε πρὸς τὰ ἀνατολικά τοῦ 'Ιορδάνης: 'Η 'Υπεριορδανία, βασιλῆιο, μὲ πρωτεύουσα τὸ 'Αμμάν.

5. Η ΑΡΑΒΙΑ

Πιστοὶ ἄλλης θρησκείας ταξιδεύουν νοτιώτερα τῆς Παλαιστίνης. Εἶναι τὰ καραβάνια τῶν Μωαμεθανῶν που πηγαινουν στὴ Μέκκα και στὴ Μεδίνα. Οἱ πόλεις αὐτές τις 'Αραβίας εἶναι οἱ τόποι ὅπου γεννήθηκε και δίδαξε ὁ Μωάμεθ. Πρὸς τὰ παράλια τῆς 'Ερυθρῆς θάλασσας εἶναι οἱ ἱερές πόλεις τῶν Μωαμεθανῶν, κι ἀκόμα νοτιώτερα, στὸ ἀνοιγμα τῆς 'Ερυθρῆς θάλασσας πρὸς τὸν 'Ινδικὸ 'Ὑκεανό, εἶναι ἡ Μόκκα, που παράγει ἐκλεκτὸ καφέ, και τὸ 'Αδεν.

Τὰ παράλια τῆς 'Αραβικῆς χερσονήσου πρὸς τὴν 'Ερυθρὰ θάλασσα εἶναι πολὺ εὐφορα. «Εὐτυχημένη 'Αραβία» λένε τὴν περιοχή αὐτή.

Δὲν εἶναι ὁμως ὅλη ἡ 'Αραβικὴ χερσόνησος εὐτυχημένη. Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χερσονήσου τὸ κλείνουν ὀλόγυρα βουνά, και εἶναι μεγάλη ἔρημος. Ποῦ και ποῦ ἔχει καμιά ὄαση. Στὰ ὄρεινά τῆς 'Αραβίας και στὶς λίγες ὄασεις ζοῦν λίγοι 'Αραβες, οἱ Βεδουῖνοι, και περνοῦν πολὺ σκληρὴ ζωὴ, ἔχοντας ἀχώριστους φίλους τὰ ζακουστά ἀράπικα ἄλογα.

2.500.000 τετραγ. χιλιόμε. εἶναι ἡ ἔκταση τῆς 'Αραβίας, δηλ. 20 περίπου φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἔκταση τῆς 'Ελλάδας. Κι ὁμως ἔχει μόνον 6.000.000 κατοίκους, λιγώτερους δηλ. ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς 'Ελλάδας. Φαντασθῆτε λοιπὸν πόσο ἄραιά εἶναι κατοικημένη!

Σήμερα ἡ 'Αραβία ἔχει μερικά ἀδύνατα και ἀσημαντα κρατίδια. Κι ὁμως εἶναι πηρήφανοι οἱ 'Αραβες. Πρὶν ἀπὸ 1000 περίπου χρόνια ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν 'Αραβία οἱ πρόγονοὶ τους, κατέκτησαν πολλές χώρες και ἀνέπτυξαν θαυμαστὸ πολιτισμό. Τοὺς ἀριθμοὺς, ὅπως τοὺς γράφομε, τοὺς λέμε 'Αραβικοὺς. Ζέρετε γιατί; Γιατί οἱ Εὐρωπαῖοι τοὺς πῆραν ἀπὸ τοὺς 'Αραβες. Κι ὅπως ἔδειξαν πρόοδο στὰ μαθηματικά, ὁμοια πρόδεδεψαν στὴ χημεία, στὴν ἀρχιτεκτονική, στὴν ἀστρονομία και στὶς καλὲς τέχνες.

'Η ἔρημος τῆς 'Αραβίας εἶναι ξεχωριστὸ κράτος. Λέγεται Σ α ο υ δ ι κ ἡ ' Α ρ α β ῖ α, μὲ πρωτεύουσα τὸ 'Ερ Ριάδ. Στὰ νότια τῆς 'Αραβίας εἶναι 4 μικρὰ κράτη, που τὰ κατέχει ἡ 'Αγγλία.

Η ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

Δύο μεγάλοι ποταμοί, ο Τίγρης και ο Ευφράτης κατεβαίνουν από τα βουνά της Αρμενίας και χύνονται στον Περσικό κόλπο. Παρασέρνουν πολύ χώμα από τα ψηλώματα και πλημμυρίζουν μια στενόμακρη πεδιάδα που βρίσκεται ανάμεσά τους. Είναι η Μεσοποταμία, που λέγεται και χώρα του Ίρακ.

6. ΤΟ ΙΡΑΚ

Σε παλαιότερες εποχές η Μεσοποταμία ήταν πλούσια, δυνατή και ευτυχισμένη χώρα. Ξακουσμένες πόλεις, όπως η αρχαία Βαβυλώνα και αργότερα η Βαγδάτη, ήταν εκεί χτισμένες.

Και πώς να μην είναι πλούσια η Μεσοποταμία; Ήταν στο διάβα του δρόμου από τη Δύση στην Ανατολή. Μεγάλα καραβάνια περνούσαν από τις Ίνδιες στην Αραβία, στη Συρία και στη Μικρά Ασία για να μεταφέρουν τα περιζήτητα προϊόντα της Ανατολής στην Αίγυπτο και την Ευρώπη. Άρκετες μέρες σταματούσαν για ανάπαυση στις πόλεις της Μεσοποταμίας και άφηναν πολλά χρήματα σ' αυτές.

Οι πλούσιες πόλεις της χώρας αυτής ήταν ξακουσμένες σ' όλον τον κόσμο για την όμορφιά τους. Ός και κρεμαστούς κήπους είχε η Βαβυλώνα!

Πλούτη δεν έδιναν μόνο οι έμποροι των καραβανιών, αλλά και η ευφορώτατη γη της χώρας. Είχαν φτιάσει τεράστια έργα και δεν άφηναν τα νερά του Τίγρη και του Ευφράτη να πνίγουν τη χώρα, ούτε να πηγαίνουν χαμένα. Κανόνιζαν οι άνθρωποι την κοίτη των ποταμών. Με μεγάλες διώρυγες οδηγούσαν όπου ήθελαν τα νερά και πότιζαν όλους τους αγρούς των. Έτσι, εκείνα τα χρόνια, έμοιαζε παράδεισο η Μεσοποταμία.

Δεν είναι όμως και σήμερα παράδεισος η χώρα. Έχει γίνει κόλαση. Όταν οι Άραβες έφτιασαν κράτος ισχυρό, έκλεισαν το δρόμο και σταμάτησε το εμπόριο ανάμεσα στη Δύση και στην Ανατολή. Το ίδιο εξακολούθησε αργότερα, όταν οι Τούρκοι πήραν τη θέση των Άράβων. Τέλος στα χρόνια μας αυτοκίνητα και σιδηρόδρομοι άχρηστευσαν τους δρόμους των καραβανιών. Η Μεσοποταμία έχασε σιγά σιγά τα πλούτη και τη δύναμή της. Παραμελήθηκαν και καταστράφηκαν τα αντιπλημμυρικά της έργα και οι ποταμοί πλημμυρίζουν τους αγρούς, τώρα που δεν υπάρχει πολλή βλάστηση. Ισχυροί άνεμοι σκεπάζουν με άμμο όλο και πιο πολύ τη χώρα. Με άμμο που σκάνουν από τις γειτονικές έρημους της Αραβίας, της Συρίας, της Περσίας. Σήμερα οι κυριότερες πόλεις της Μεσοποταμίας είναι η Βασσόρα, η Βαγδάτη και η Μοσούλη. Η τελευταία έχει πλούσιες πετρελαιοπηγές.

Η Μεσοποταμία έχει ξεχωριστό κράτος, όπου οι Άγγλοι έχουν μεγάλη επίρροη: Το βασίλειο του Ίρακ με πρωτεύουσα τη Βαγδάτη.

7. Η ΠΕΡΣΙΑ (ΙΡΑΝ)

Ανατολικά από την Αρμενία και τη Μεσοποταμία υψώνεται ένα τεράστιο όροπέδιο, το Ίράν. Αρχίζει από το Αραράτ και φτάνει ως τον Περσικό κόλπο και την Αραβική θάλασσα. Οι αρχαίοι κάτοικοι του Ίράν, οι Πέρσες, δεν είναι άγνωστοι στους Έλληνες. Κατέκτησαν την πλούσια Μεσοποταμία, την ευτυχισμένη Αραβία, την ευφερη Μ. Ασία και προσπάθησαν να κυριεύσουν και την Ελλάδα, χωρίς να το πετύχουν.

Τὸ Ἴράν εἶναι στὴν ἔκταση 15 φορές πῖο μεγάλο ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Γιατί λοιπὸν οἱ ἀρχαῖοι Πέρσες πήγαιναν νὰ καταχτήσουν ξένες χῶρες; Καί γιὰ ἄλλους λόγους βέβαια, ἀλλὰ καί γιατί ἡ χώρα τους ἦταν φτωχή. Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ὄροπεδίου τοῦ Ἴράν εἶναι δλόγυρα κατάκλειστο ἀπὸ ὑψηλὰ ὄρη. Οὔτε τὰ νερά δὲ βρίσκουν διέξοδο νὰ περάσουν. Πολλὲς φορές κατακλύζουν τὸ ἐσωτερικὸ κι ὅταν ξηραίνεται ἡ γῆ, μένει πάνω σκόνη ἀλμυρή, ἀπὸ οὐσίες ποῦ λυώνουν στὸ δρόμο τους τὰ νερά. Εἶναι λοιπὸν τόπος ἔρημος στὸ ἐσωτερικὸ, ἡ Περσικὴ ἔρημος.

Μεγάλη διαφορὰ παρουσιάζει ἡ θερμοκρασία τὴν ἡμέρα καὶ τὴ νύχτα, τὸ θέρος καὶ τὸ χειμῶνα μέσα στὴν Περσία. Τὴν ἡμέρα τοῦ καλοκαιριοῦ ἀνάβει ὄλος ὁ τόπος ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ τὴ νύχτα μπορεῖ νὰ παγώση τὸ νερό. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸ.

Στὶς πλαγιὲς τῶν βουνῶν καὶ στὰ πεδινά, ποῦ δὲ σκεπάζονται μὲ ἄμμο, οἱ κάτοικοι παράγουν βαμπάκι, μετάξι, δημητριακά, μήλα, ροδάκινα καὶ ἄλλα φρούτα. Στὴ χώρα αὐτὴ φτιάχνουν ἀκόμη τὰ περίφημα «περσικὰ χαλιά». Ὑπάρχουν ἐπίσης ἐκεῖ πολλὲς πετρελαιοπηγές.

Τὴ μεγαλύτερη ἐπιτοχὴ τοῦ Ἴράν τὴν κατέχει τὸ κράτος τῆς Περσίας μὲ πρωτεύουσα τὴν Τεχεράνη καὶ δευτέρη μεγάλη πόλη τὴν Ταυρίδα. Τὴν Περσία τὴν κυβερνᾷ ὁ βασιλιάς (Σάχης) καὶ ἔχει πληθυσμὸ 15.000.000 κατοίκους. Ἐνα μικρὸ κράτος εἶναι στὰ ἀνατολικά μέρη τοῦ ὄροπεδίου: τὸ Ἀφγανιστὰν μὲ πρωτεύουσα τὴν Καβούλη.

Οἱ χῶρες τοῦ Ἴράν δὲν ἔχουν καλὲς συγκοινωνίες. Ἐχουν γίνει καὶ ἐκεῖ αὐτοκινητόδρομοι, ἀλλὰ καὶ τὰ караβάνια ἐξακολουθοῦν νὰ κάνουν μεταφορές.

8. Η ΥΠΕΡΚΑΥΚΑΣΙΑ

Τὸν Εὐξείνου Πόντου καὶ τὴ μεγάλη λίμνη τῆς Καυκασίας τὶς χωρίζει ὁ Καύκασος, ὄρος μὲ ὕψος 4000 μ. Ὁ Καύκασος χωρίζει ἀκόμη στὸ μέρος αὐτὸ τὴν Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Ἀσία. Τὴ χώρα πρὸς τὰ νότια τοῦ Καυκάσου, ἀνάμεσα σ' αὐτόν, τὴν Ἀρμενία καὶ τὴν Περσία, τὴ λένε Ὑπερκαυκασία. Θὰ ἦταν μιὰ ἀσήμαντη ὄρεινὴ φτωχὴ χώρα, καὶ δὲ θάξιζε τὸν κόπο νὰ τὴν ἀναφέρωμε, ἀν σ' αὐτὴ δὲν ἦσαν πηγές πετρελαίου ἀπὸ τὶς πλουσιώτερες ὄλου τοῦ κόσμου. Δύο πόλεις, τὸ Βατούμ στὰ Α. παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τὸ Βακού στὰ παράλια τῆς Κασπίας, εἶναι πόλεις τοῦ πετρελαίου. Τὸ Βακού ἔχει 500.000 κατοίκους. Τὰ ἔργα τοῦ πετρελαίου μποροῦν νὰ κρατήσουν τόσο πληθυσμὸ στὴ μικρὴ αὐτὴ περιοχὴ. Οἱ μεγάλες ποσότητες πετρελαίου τοῦ Βακού μὲ μεγάλο ὑπόγειο ἀγωγὸ φτάνουν ὡς τὸ Βατούμ καὶ ἐκεῖ φορτώνονται σὲ πλοία γιὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου.

Τὶς πλούσιες αὐτὲς περιοχὲς τῆς Ὑπερκαυκασίας τὶς κατέχει ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία.

ΛΙΓΑ ΑΚΟΜΗ ΓΙΑ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ Δ. ΑΣΙΑΣ

Στὶς χῶρες τῆς Δυτικῆς Ἀσίας οἱ περισσότεροι κάτοικοι ἔχουν γιὰ θρησκεία τους τὸ Μωαμεθανισμό. Λιγώτεροι εἶναι οἱ Ἑβραῖοι, οἱ Χριστιανοὶ καὶ οἱ ὀπαδοὶ ἄλλων θρησκειῶν.

Ἡ Τουρκικὴ δημοκρατία καὶ τὸ βασίλειο τῆς Περσίας εἶναι τὰ μόνα πραγματικὰ ἀνεξάρτητα κράτη. Τὰ κράτη τῆς Συρίας, τοῦ Λιβάνου, τοῦ

Ίράκ, τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Ἀραβίας, τώρα μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμο, ἔγιναν ἀνεξάρτητα. Ὡς χθὲς ἐπέβλεπαν τὴν διοίκησίν τους οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι. Καὶ ἀκόμα οἱ Ἄγγλοι ἔχουν μεγάλη ἐπιρροή. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς εἶναι καθυστερημένοι. Τὸν ὑπόγειο πλοῦτο τῶν χωρῶν τῆς Ἀραβικῆς χερσονήσου καὶ τοῦ Ἰράν καὶ ἰδίως τὰ πετρέλαια τὰ ἔχουν εξαγαράσει μεγάλες Ἀγγλικές καὶ Ἀμερικανικὲς Ἐταιρίες. Ἐχουν φτιάσει οἱ Ἐταιρίες αὐτὲς μεγάλες μηχανὲς καὶ ἐργοστάσια γιὰ νὰ ἀντλοῦν καὶ νὰ καθαρίζουν τὰ πετρέλαια. Ἀκόμα καὶ μεγάλους ὑπόγειους ἀγωγούς, γιὰ νὰ πηγαίνῃ τὸ πετρέλαιο ἀπὸ τὶς πηγὲς ὡς τοὺς σταθμούς ἢ τὰ λιμάνια ποὺ τὸ φορτώνουν στὰ μεταφορικὰ μέσα. Οἱ συγκοινωνίες μόνο στὰ παράλια εἶναι καλές. Στὸ ἐσωτερικὸ δὲν εἶναι ἀναπτυγμένες.

Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἑνώνει τὴν Κωνσταντινούπολη μὲ τὴν Ἄγκυρα, τὴ Σμύρνη, τὴ Μοσούλη καὶ τὸν Περσικὸ κόλπο. Ἄλλη γραμμὴ ἑνώνει τὴ Μοσούλη μὲ τὸ Ἄδεν, περνώντας ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες πόλεις τῆς Συρίας, τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Ἀραβίας.

Μεγάλα λιμάνια τῆς Δ' Ἀσίας εἶναι ἡ Σμύρνη, ἡ Βηρυτὸς, ἡ Γιάφα καὶ τὸ Ἄδεν. Ἡ διώρυγα τοῦ Σουέζ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα ἔργα τοῦ κόσμου καὶ ἐξυπηρετεῖ πολὺ τὴ θαλάσσια ἐπικοινωνία τῆς Εὐρώπης μὲ τὴν Ἀσία.

Τὴν ἔφτιασαν τὸ 1859. Ἐχει μῆκος 160 χλμ. πλάτος 100 μέτρα καὶ βάθος 10 μέτρα. Ἐνώνει τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα μὲ τὴ Μεσόγειο.

Οἱ ἀεροπορικὲς συγκοινωνίες ἐξυπηρετοῦν ἐπίσης τὶς χώρες τῆς Δ' Ἀσίας. Μεγάλα ἀεροδρόμια ἔχουν ἡ Σμύρνη, ἡ Κύπρος, ἡ Δαμασκός, ἡ Μοσούλη καὶ ἡ Βασόρα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Πῶς μορφεῖτε νὰ ταξιδέμετε ἀπὸ τὸν τόπο σας στὴν Ἄγκυρα;
2. Ποιά προϊόντα ἔρχονται ἀπὸ τὴν Τουρκία καὶ πουλιῶνται στὴν πατρίδα μας;
3. Ἀπὸ ποιά νησιά θὰ περάσετε γιὰ νὰ πάτε μὲ πλοῖο στὴ Λευκωσία;
4. Πῶς μορφεῖτε νὰ πάτε στοὺς Ἁγίους τόπους;
5. Σὲ ποιὲς ἀπὸ τὶς χώρες τῆς Δ' Ἀσίας εὐδοκίμει ἡ καφέα;
6. Μπορεῖς νὰ ταξιδέψῃς ἀτμοπλοικῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ γιὰ τὴ Μεσοποταμία; Ἄν ναι, ποιὲς θάλασσες θὰ περάσῃς καὶ ποὺ θὰ ἀποβιβασθῇς;
7. Ζέρεις ἂν ἔχουν καλὲς σχέσεις τὰ Ἀσιατικὰ Κράτη (Συρία, Ἀραβία, Ὑπεριορδανία, Ἰράκ) μὲ τὸ νέο κράτος τοῦ Ἰσραήλ;
8. Παλιότερα πολλὲς φορὲς πολέμησαν μεταξύ τους οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Τούρκοι. Ζέρεις ἂν ἔχουν σήμερα καλὲς σχέσεις μεταξύ τους;
9. Πῶς μορφεῖς νὰ ταξιδέψῃς στὸ Βατοῦμ; Ἀπὸ ποιὲς ἀρχαῖες Ἑλληνικὲς πόλεις θὰ περάσῃς κοτὰ, πρὶν φτάσῃς ἐκεῖ;
10. Ζέρεις μὲ ποῖον τρόπο βρῆκαν κ' ἔμαθαν νὰ καλλιιεργοῦν μετὰξὶ στὴν Κωνσταντινούπολη;
11. Θυμηθῆτε ποιὲς πόλεις τῆς Ν. Ἀσίας καὶ τῆς Συρίας ἀπαντήσατε στὸ μάθημα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας. Προσπαθήσατε νὰ τὶς βρῆτε στὸ χάρτη.

III. Η ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

Ἄν προσέξετε στὸ χάρτη σας, θὰ ἰδῆτε πρὸς Α. τοῦ Ἰράν καὶ πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων δύο μεγάλες χερσονήσους καὶ πρὸς τὰ Ν.Α. τῆς Ἀσίας πολλὰ νησιά μεγάλα καὶ μικρά. Στὸ δυτικὸ μέρος τῆς Ν. Ἀσίας εἶναι ἡ χερσονήσος τῶν Ἰνδιῶν, στὸ ἀνατολικὸ ἡ Ἰνδοκίνα καὶ πρὸς Ν. τῆς Ἰνδοκίνας ἡ Ἰνδουνησία.

1. ΙΝΔΙΕΣ

Όσοι από την Εύρωπη πηγαίνουν ατμοπλοικῶς στις Ἰνδίες, θὰ περάσουν τὴ διώρυγα τοῦ Σουέζ. Θὰ πλεύσουν στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, ὕστερα τὴν Ἀραβικὴ καὶ θὰ ἀποβιβασθοῦν στὴ Βεμβάη, στὰ δυτικὰ παράλια τῆς χερσονήσου. Οἱ Εὐρωπαῖοι, ἀπὸ τὴ στιγμή περὶ θὰ μποῦν στὴν

Ἰθαγενεῖς τῶν Ἰνδιῶν ἀνεβαίνουν τὰ Ἰμαλάια μὲ τὰ γιάκ, τὰ φορτηγὰ ζῶα τοῦ τόπου των. Περνοῦν τὰ Ἰμαλάια καὶ πηγαίνουν στὸ Θιβέτ.

Ἐρυθρὰ θάλασσα κι ὅσο προχωροῦν πρὸς Ν. νιώθουν ὅτι βρίσκονται σὲ κλίμα ἄγνωστο σ' αὐτούς, πνίγονται ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ τὴν ὑγρασία, κατακέφαλα τοὺς χτυποῦν τὶς μεσημβρινὲς ὥρες οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, τόσο πού χάνεται ἡ σκιά τους, γιατί πέφτει μέσα στὰ πόδια τους. Ὅλα αὐτὰ τὰ

σημεία τούς δείχνουν ότι άφησαν τήν Β. εύκρατο ζώνη και προχωροϋν στη διακεκαυμένη.

Γιά τὰ βάσανα τού ταξιδιού και τή ζέστη και τήν ύγρασία τών 'Ινδιών αποζημιώνονται βλέποντας ένα ύπέροχο θέαμα: Στὰ βόρεια μέρη τών 'Ινδιών βλέπουν τις πανύψηλες κορυφές τών 'Ιμαλοΐων, πάντα χιονισμένες και κατάλευκες. Άτελειωτος φαίνεται ό όρεινός αυτός όγκος, που έχει μήκος 160 χιλμ. Άπάτητες από ανθρώπους είναι τó 'Εβερεστ (9000 μ. ύψος) κι άλλες κορυφές. Προσπάθησαν οι άνθρωποι να τις πατήσουν, χωρίς να τó πετύχουν. Δέ στάθηκαν σά μεγαλύτερο εμπόδιο στο δρόμο τους οι άπότομες άνηφοριές τους και οι φοβερές χαράδρες τους, αλλά ή άραιώση τής άτμόσφαιρας. Στις ψηλές κορυφές ό άέρας είναι τόσο άραιός, ώστε οι άνθρωποι δέν μπορούν ν' άναπνεύσουν.

Μεγάλοι ποταμοί κατεβαίνουν μέσα από χαράδρες και σχηματίζουν καταρράκτες ή πηγάζουν μέσα από σπηλιές. Φέρνουν πολύ χώμα στις πεδιάδες τών 'Ινδιών και τις κάνουν γονιμώτατες. Έτσι τὰ φυτά βρίσκουν καλό έδαφος. Τά βοηθάει ή ζέστη και ή ύγρασία και οι χειμερινές βροχές που στέλνουν οι άνεμοι (οι μουσώνες) από τόν 'Ινδικό ώκεανό και άναπτύσσονται πολύ. Έχουν όλο τó χρόνο φύλλα, άνθίζουν και καρπίζουν δύο και τρεις φορές τó έτος.

Η μεγάλη ανάπτυξη τών φυτών είναι εύχή και κατάρα για τούς ιθαγενείς: Εύχή γιατί έχουν πλούσια άπόδοση από τή γή. Κατάρα, γιατί σε ώρισμένες περιοχές ύπάρχουν πάντα σαπισμένα φυτά, που κάνουν άνθυγινό τó κλίμα, ύπάρχουν έλη, όπου άναπτύσσονται φοβερά έντομα.

Έκτάσεις όλόκληρες εκεί δέν τις έχουν ξεκαθαρίσει οι άνθρωποι. Είναι γεμάτες από άγρια θηρία (τίγρεις, λιοντάρια, πάνθηρες κ.ά.).

Οι κάτοικοι τών ύψηλότερων περιοχών, εκείνοι που κατοικούν στους πρόποδες και τις χαμηλότερες όροσειρές τών 'Ιμαλοΐων ζουν σε ύγιεινότερο κλίμα.

Ύπάρχουν εκεί μεγάλα δάση από διάφορα δένδρα. Τό πράσινό τους χρώμα είναι μιá χτυπητή αντίθεση με τις όλόλευκες πανύψηλες κορυφές.

Ο 'Ινδός, ό Γάγγης, ό Βραμαπούτρας είναι οι μεγαλύτεροι ποταμοί τών 'Ινδιών· ό πρώτος χύνεται στην 'Αραβική θάλασσα, οι άλλοι δύο στον κόλπο τής Βεγγάλης. Μεγάλες κοιλάδες είναι στο μήκος τών ποταμών αυτών. Οι ποταμοί είναι πλωτοί κ' έτσι αποτελούν φυσικό δρόμο από τή θάλασσα ως τó έσωτερικό τών 'Ινδιών.

Λατρεύουν τούς ποταμούς οι 'Ινδοί για τήν εύτυχία που χαρίζουν στη χώρα τους. Και από όλους πιο πολύ τó Γάγγη. Όρκίζονται στα νερά του. Τόν θεωρούν ιερό ποταμό. Σ' αυτόν κάνουν τήν προσευχή τους. Κάινε τούς νεκρούς τους και στον ιερό τους Γάγγη σκορπίζουν τή στάχτη τους.

Άφθονα είναι τὰ προϊόντα τών 'Ινδιών:

Ρύζι, δημητριακά, βαμπάκι, κανάβι, σοάι, ζαχαροκάλαμο, καουτσούκ, μπαχαρικά (κανέλλα, γαρύφαλα, μοσχοκάρυδα), περιφρημα πλεκτά και ύφαντά και όρυκτά (σίδηρο, χαλκός, πετρέλαιο, γαιάνθρακες).

Τήν άρχαία έποχή δέν ήταν γνωστές οι 'Ινδίες στους Έλληνες και στούς Ρωμαίους.

Μόνο ό Μ. Άλέξανδρος προσπάθησε να φτάση ως εκεί. Μά όταν πέρασε τόν 'Ινδο ποταμό, ή μεγάλη 'Ινδική έρημος τού έκλεισε τó δρόμο και γύρισε. Έκείνα τὰ χρόνια μόνο οι Φοίνικες (και οι 'Αραβες άργότερα) είχαν έπικοινωνία με τις 'Ινδίες.

Και την παλιά εποχή και τώρα οι 'Ινδίες είναι χώρα πολυάνθρωπη. Ο πληθυσμός των φτάνει τα 380.000.000 κατοίκους. Μεγάλες πόλεις έχουν γίνει τους δύο τελευταίους αιώνες. Κατά πόλεις ο πληθυσμός είναι αυτός :

Βομβάη με 1.500.000 κατοίκους.

Καλκούτα με 2.100.000 κατοίκους.

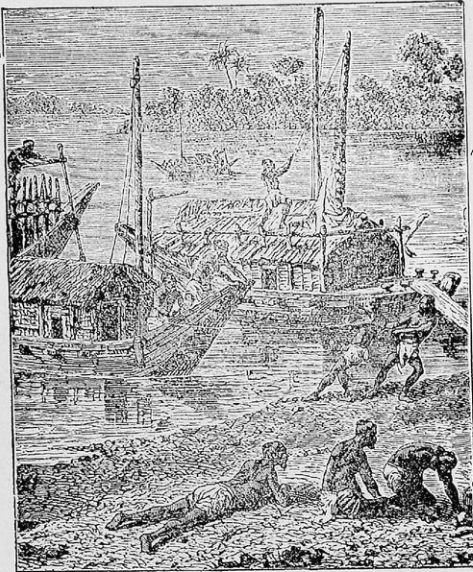
Μαδράς με 700.000 κατοίκους.

Δελχί με 500.000 κατοίκους.

Λαχώρη με 450.000 κατοίκους.

Χαϊδεραβάδη με 400.000 κατοίκους.

Πολλές είναι οι πόλεις με 80-200 χιλιάδες κατοίκους.

Οι 'Ινδοί προσεύχονται στις όχθες του Γάγγη.

Μερικές από τις πόλεις αυτές (π.χ. η Καλκούτα) μοιάζουν Εύρωπαϊκές μεγαλουπόλεις. Τις έχτισαν και τις ανέπτυξαν οι 'Αγγλοι. Πολλούς αιώνες οι 'Ινδίες ήταν Βρετανική άποικία. Οι 'Αγγλοι έπαιρναν τα προϊόντα των 'Ινδιών, έφτιαναν εργοστάσια και έργα κοινής ωφέλειας, πουλούσαν εκεί δικά τους βιομηχανικά προϊόντα. Δεν μπόρεσαν όμως οι 'Ινδοί να ώφεληθούν πολύ από αυτά τα έκπολιτιστικά έργα. 'Αρκούσε μια καλοκαιρινή ξηρασία να καταστρέψη τις φυτείες τους για να πεθάνουν χιλιάδες ίθαγενείς από την πείνα. Πολλούς αγώνες έκαναν οι 'Ινδοί για να

ἐκλέγουν αὐτοὶ τὴν κυβέρνησή τους. Κ' ἐνῶ πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια τοὺς κυβερνοῦσε Ἄγγλος ἀντιβασιλεὺς, τελευταῖα (τὸ 1948) ἡ Ἀγγλία δέχτηκε ὅ,τι ζητοῦσε ὁ Ἰνδικὸς λαός. Σήμερα οἱ Ἰνδοὶ ἐκλέγουν μόνοι τους τὴν κυβέρνησή τους. Τὸ κράτος τους, ἡ Ἰνδική "Ἐνωσις, ἔχει πρωτεύουσα τὸ Δελχὶ καὶ εἶναι μία ἀπὸ τὶς χώρες τῆς Βρετανικῆς Κοινοπολιτείας. Ὁρησκεῖες τῶν Ἰνδῶν εἶναι ὁ Βραχμανισμός, ὁ Βουδισμός καὶ διάφορες ἄλλες· στὶς Δ. Ἰνδίες ἔχει ὄπαδούς καὶ ὁ Μωαμεθανισμός.

Οἱ συγκατοικίες στὶς Ἰνδίες εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένες.

Τὰ μεγαλύτερα λιμάνια εἶναι ἡ Βομβάη καὶ ἡ Καλκούτα. Τὰ πλοῖα ἀνεβαίνουν τοὺς ποταμούς καὶ φτάνουν ὡς τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας.

Σιδηροδρομικὲς γραμμὲς ἐνώνουν τὶς μεγαλύτερες πόλεις. Σπουδαιότερες εἶναι τῆς Βομβάης-Καλκούτας καὶ τῆς Καλκούτας-Λαχώρης-Καρούλης.

Μεγάλοι αὐτοκινητόδρομοι ἐξυπηρετοῦν τὴν ἐπικοινωνία καὶ τὴ μεταφορὰ τῶν προϊόντων των. Ἀγγλικὲς ἀεροπορικὲς ἐταιρίαι ἔχουν ὀργανώσει ἀεροπορικὰ δρομολόγια μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἰνδῶν.

Γειτονικὰ μὲ τὴν Ἰνδικὴ Ἐνωσις εἶναι μερικὰ κράτη, κτήσεις καὶ αὐτὰ τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

Νὰ τὰ κυριώτερα:

α) Τὸ **Πακιστάν**, πρὸς τὰ δυτικὰ, μὲ πληθυσμὸ 75.000.000 καὶ πρωτεύουσα τὸ Καράτσι.

β) Ἡ **Βιρμανία**, πρὸς τὰ ἀνατολικὰ, μὲ πληθυσμὸ 15.000.000 καὶ πρωτεύουσα τὴ Ραγκούν.

Η ΚΕΥΛΑΝΗ

Ἀπέναντι στὸ νοτιώτερο ἄκρο τῆς χερσονήσου τῶν Ἰνδῶν εἶναι ἡ Κεϋλάνη, νησί ἴσο στὴν ἔκτασι μὲ τὴ μιστὴ Ἑλλάδα, μὲ 6.000.000 κατοίκους. Εἶναι 5 μίρες πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ. Παλιότερα εἶχε πολλὰ παρθένα δάση γεμάτα ἀγρια θηρία. Ὅσο περνοῦν τὰ χρόνια ξεκαθαρίζεται καὶ ἡ γῆ καλλιιεργεῖται. Παράγει πολὺν καφέ, τσαΐ, κανέλλα καὶ πολλὰ ἄλλα προϊόντα. Ὅπως γύρω στὰ Δωδεκάνησα πολλοὶ δύτες ἐργάζονται καὶ βγάζουν ἀπὸ τὸ βυθὸ τῆς θάλασσας σφουγγάρια, ἔτσι ἀπὸ ἕνα ὕφαλο κοντὰ στὴν Κεϋλάνη, πολλοὶ δύτες βγάζουν μαργαριτάρια. Γιὰ τοῦτο τὴ λένε «νησί τῶν μαργαριταριῶν».

Εἶναι κτήσις τῆς Ἀγγλίας.

Πρωτεύουσα τῆς Κεϋλάνης εἶναι ἡ πόλις Κολόμπο, μὲ 250.000 κατοίκους.

2. Η ΙΝΔΟΚΙΝΑ

Ἰνδοκίνα λέγεται ἡ ἀνατολικὴ χερσονήσος τῆς νοτίου Ἀσίας. Στὶς Ἰνδίες ἡ θάλασσα δὲν εἰσχωρεῖ σὲ πολλὰ μέρη βαθιὰ μέσα στὴν ξηρὰ. Ἀντίθετα ἡ Ἰνδοκίνα ἔχει μεγαλύτερο θαλάσσιο διαμελισμό.

Στὸ νοτιώτερο ἄκρο τῆς Ἰνδοκίνας (τῆς Μαλαικῆς χερσονήσου, ὅπως λέγεται τὸ νότιο μέρος) εἶναι ἡ πόλις Σιγκαπούρη. Δὲν εἶναι σὰν τὶς συνηθισμένες πόλεις. Οἱ Ἀγγλοὶ ποὺ τὴν κατέχουν, τὴν ἔχουν κάμει ἀληθινὸ φρούριο. Ἀνάμεσα στὴ Ν. ἄκρη τῆς χερσονήσου καὶ τὸ μεγάλο νησί τῆς Σουμάτρας σχηματίζεται στενὸς πορθμὸς. Ἐκεῖ περνοῦν ὅλα τὰ πλοῖα γιὰ νὰ πᾶνε ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸ στὸν Εἰρηνικὸ ὠκεανό. Ἡ Σιγκαπούρη εἶναι

ή πύλη στη δίοδο αυτή, όπως είναι τὸ Σουέζ στὴν εἴσοδο καὶ τὸ Ἴαδεν στὴν ἔξοδο τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας.

Ἡ περισσότερη ἐπιφάνεια τῆς Ἰνδοκίνας ἔχει χαμηλὰ ὄρη καὶ μεγάλες πεδιάδες καὶ κοιλάδες. Μεγάλοι ποταμοί, ποὺ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ ὄροπέδιο τοῦ Θιβέτ, ποτίζουν αὐτὲς τὶς πεδιάδες. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς εἶναι ρύζι, βαμπάκι, τσάι, καφές, κασσίτερος, τσίγκος, σίδηρο κ.ά.

Ἡ Ἰνδοκίνα μοιάζει μὲ τὶς Ἰνδίες στὸ κλίμα, τὴ βλάστηση καὶ στὰ ζῶα. Εἶναι εὐφορη χώρα. Ἔχει πολλὰ παρθένα δάση μὲ ζῶα μεγάλα καὶ μικρὰ τῶν θερμῶν χωρῶν. Εἶναι ὁμως ἀραιότερα κατοικημένη ἀπὸ τὶς Ἰνδίες. Ἔχει ἔκταση 1 1/2 ἑκατομμύρια τετραγ. χιλιόμετρα καὶ 25.000.000 κατοίκους.

Ἐνῶ οἱ περισσότεροι Ἰνδοὶ εἶναι λευκοί, οἱ κάτοικοι τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι μογγολικῆς φυλῆς καὶ στὰ νότια Μαλαῖοι. Οἱ Ἰνδοὶ εἶναι περισσότερο πολιτισμένοι, ἐνῶ στὴν Ἰνδοκίνα βρῖσκει κανεὶς ἀκόμα καὶ μισοάγριες φυλές. Ὁ Βουδισμὸς καὶ ὁ Βραχμανισμὸς εἶναι οἱ θρησκείες τῶν κατοίκων.

Ἀπὸ τὰ ἐδάφη τῆς Ἰνδοκίνας ἡ Μαλαϊκὴ χερσόνησος μὲ τὴ Σιγκαπούρη εἶναι κτήση Ἀγγλική. Ὁλόκληρη τὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τὴν κατέχει ἡ Γαλλία. Λέγεται αὖ Ἐνωση τῶν κρατῶν τῆς Ἰνδοκίνας καὶ οἱ σπουδαιότερες πόλεις τῆς εἶναι ἡ Σαϊγκὼν καὶ ἡ Χανόη. Ἡ ἄλλη ἔκταση (300.000 τ. χλμ.) ἀποτελεῖ τὸ βασίλειο τῆς Τ α ἰ λ ἄ ν δ η ς (ἡ τοῦ Σιάμ) μὲ πρωτεύουσα τὴ Βαγκόγκ.

Ὁ λαὸς τῆς Γαλλικῆς Ἰνδοκίνας κάνει τὰ τελευταῖα χρόνια προσπάθειες νὰ μὴ ἀναμιγνύονται οἱ Γάλλοι στὴ διοίκηση τῆς χώρας.

3. Η ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ

Πολλὰ νησιά μεγάλα καὶ μικρὰ, πάνω ἀπὸ χίλια, βρῖσκονται στὰ ΝΑ. τῆς Ἀσίας.

Ἀρχίζουν ἀπὸ τὰ Ν. καὶ ΝΑ. τῆς Ἰνδοκίνας καὶ φτάνουν ὡς τὴν Αὐστραλία καὶ ἔχουν ὅλα μαζί τὸ ὄνομα Ἰ ν δ ο ν η ς ἡ Πολυνησία.

Τὰ πιὸ πολλὰ εἶναι ἠφαιστειογενῆ. Εἶναι ἴσως ἀπομεινάρια μεγάλου μέρους ξηρᾶς ἀνάμεσα στὴν Ἰνδουνησία καὶ τὴν Αὐστραλία, ποὺ ἔξαφανίστηκε στὴ θάλασσα.

Ἡ Ἰνδουνησία, ὅπως μπορεῖτε νὰ δῆτε στὸ χάρτη σας, εἶναι πάνω στὸν Ἰσημερινό, στὴν καρδιά τῆς διακεκαυμένης ζώνης. Δὲ θὰ εὐχαριστήσετε ἄν ποτὲ ταξιδέψετε ἐκεῖ. Ἔχουν τροπικὸ κλίμα. Ζέστη ἀνυπόφορη, πολὺ συχνὲς βροχές, μεγάλη ὑγρασία. Γιὰ τοῦτο λίγοι Εὐρωπαῖοι κατοικοῦν σ' αὐτὰ προτιμοῦν τὰ ψηλότερα καὶ ὑγιεινότερα μέρη τῶν νησιῶν. Οἱ ἰθαγενεῖς, οἱ Μαλαῖοι, ὑποφέρουν ἀπὸ τὰ ἔντομα, ἀπὸ τὰ φίδια καὶ τὰ ἄγρια θηρία. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἄφθονα στὶς ἐλώδεις ἐκτάσεις τους καὶ στὰ παρθένα δάση τῶν νησιῶν.

Θὰ ρωτήσετε: τί θέλουν ἐκεῖ οἱ Εὐρωπαῖοι; Εἶναι πλούσια τὰ νησιά αὐτὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ ὅπου οἱ ἰθαγενεῖς δὲν μποροῦν μόνοι τους νὰ πάρουν ἀπὸ τὴ γῆ τοὺς θησαυροὺς τῆς, πάντα πηγαίνουν ἐκεῖ ἄνθρωποι ἀπὸ ἄλλες χώρες καὶ ἠπείρους καὶ ἐπιδιώκουν νὰ τοὺς πάρουν. Εἶναι τόσο πλούσια, ὥστε ἡ Ἰάβα, ἕνα ἀπὸ τὰ νησιά αὐτὰ, ἴσο μὲ τὴν Ἑλλάδα στὴν ἔκταση, ἔχει 47 ἑκατομμύρια κατοίκους, δηλ. ἔξαπλάσιο πληθυσμὸ ἀπὸ τὴ χώρα μας.

Τὰ προϊόντα τῶν νησιῶν εἶναι πολλὰ. Νὰ τὰ κυριώτερα: Φυτὰ ποὺ μόνον τους φυτρώνουν, χωρὶς περιποίηση ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, δίνουν μοσχό-

κάρυδα, κανέλλα, γαρύφαλα, βανίλλια, καουτσούκ και διάφορα είδη ρετινιοϋ. Πολύτιμα ξύλα, σαν τον έβενο, δίνουν τα δένδρα των παρθένων δασών. Χουρμαδιές, μπανανιές, άρτόδευδρα, φοινικοκαρυδιές κι άλλα φυτά τρέφουν μισοάγριους ίθαγενείς χωρίς να καλλιεργούν τη γή. Και ή καλλιεργημένη γή δίνει άκόμη πλουσιώτερα προϊόντα δύο ή και περισσότερες φορές τό χρόνο (γιατι έκει χειμώνας δέν υπάρχουν): καπνά, ζαχαροκάλαμα, καφέ, τσάι, ρύζι πολύ και έκλεκτό, καουτσούκ κ.ά.

Τά νησιά τής Πολυνησίας μπορούμε να τα χωρίσωμε σε 3 συμπλέγματα (όμάδες):

1. **Νησιά τής Σούνδης.** Μεγαλύτερα είναι ή 'Ιάβα, ή Σουμάτρα, ή Βόρνεο και ή Κελέβη.

2. **Νησιά των Μολούκων.**

3. **Νησιά των Φιλιπίνων.**

'Απ' αυτά οί Φιλιππίνες είναι κτήση των Η.Π. τής 'Αμερικής με μεγαλύτερη πόλη τη Μανίλλα.

'Ένα μέρος τής Βόρνεο είναι κτήση τής 'Αγγλίας.

'Όλα τά άλλα νησιά είναι κτήσεις τής 'Ολλανδίας και λέγονται και 'Ολλανδικές 'Ινδίες.

Στις 'Ολλανδικές 'Ινδίες δέν επικρατεί ειρήνη και ήσυχία τον τελευταίο καιρό: 'Αποικοι και ίθαγενείς θέλουν να κυβερνούν μόνοι τά νησιά τους. Δέν τό δέχεται ή 'Ολλανδική κυβέρνηση και γίνονται επαναστάσεις και συγκρούσεις. Αυτό τό πράγμα ανάγκασε τον Ο.Η.Ε. να συστήση στην 'Ολλανδική κυβέρνηση να παραχωρήση ελευθερίες στο λαό τής 'Ινδουσίας. Μόλις στο τέλος του 1949 τά νησιά έγιναν ανεξάρτητα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Πάντα στις 'Ινδίες ν ό τ ι ο ι άνεμοι φέρνουν τις βροχές. 'Εξηγήστε το αυτό.
2. Γιατι οί 'Ινδίες έχουν τις συγκοινωνίες πιο πολύ αναπτυγμένες από την Περσία;
3. Γράψετε πώς μπορεί κανείς να ταξιδέψη από τον Πειραιά στην Καλκούτα;
4. Ποιές θάλασσες περνούν τα γαλλικά ατμόπλοια για να πάνε στη Σαϊγκόν από τη Μεσόγειο;
5. Ποιούς 'Ωκεανούς περνούν τα αμερικανικά πλοία για να πάνε στα νησιά των Φιλιππίνων; ('Η ύδρόγειος σφαίρα μπορεί να σάς βοηθήση).
6. Πώς πήγαιναν πλοία από την Εύρώπη στη νότια 'Ασία πριν κατασκευάσουν την διώρυγα του Σουέζ; (Και πάλι ή ύδρόγειος σφαίρα θα σάς βοηθήση).

4. ΚΙΝΑ

"Ίσως έχετε άκούσει ότι οί Κινέζοι είναι παράξενοι άνθρωποι. Είναι κίτρινο τό δέρμα του σώματός των, εξέχουν τά μήλα στα μάγουλά τους, έχουν μικρό άνάστημα. "Ίσως άκόμη έχετε διαβάσει πώς έχουν παράξενες συνήθειες. "Ότι φορούν στενά ξύλινα υποδήματα για να μένουν τά πόδια τους μικρά, ότι όλοι οί άντρες αφήνουν τά μαλλιά τους και τά πλέκουν κοτσίδες.

"Αν πάη κανείς στη χώρα τους θα βεβαιωθή ότι είναι σωστά τά πρώτα, γιατί οί Κινέζοι άνήκουν στην Κίτρινη ή τη Μογγολική φυλή. Θα νομίση ψέματα τά δεύτερα, γιατί παλιότερα οί Κινέζοι είχαν τις παράξενες αυτές συνήθειες, μα τώρα τις πιο πολλές τις άφησαν.

Μακριά από την 'Ελλάδα είναι ή Κίνα και πολλοί τη νομίζουν για χώρα μικρή κι άσήμαντη. Κάνουν μεγάλο λάθος. 'Η Κίνα απλώνεται σ' όλόκληρη

την Κεντρική 'Ασία, έχει έκταση μεγαλύτερη ἀπ' ὅλην τὴν Εὐρώπην (11 ἑκατομ. τετρ. χιλιομ.) καὶ 450 ἑκατομμύρια κατοίκους. Πανύψηλα ὄρη, ὅπως τὰ 'Ιμαλάια, ὁ 'Ινδοκοῦχος, τὰ 'Αλτάια καὶ ἄλλα κλείνουν τὰ νότια, τὰ δυτικά καὶ τὰ βόρεια σύνορα τῆς Κίνας. Τὸ μεγάλο ὄροπέδιο τοῦ Θιβέτ καὶ ἡ κοιλάδα τοῦ Α. Τουρκεστάν εἶναι στὰ Δ. τῆς χώρας, καὶ ὁ τόπος ὅλο χαμηλώνει πρὸς Α. πρὸς τὸν Εἰρηνικὸ 'Ωκεανό. Ὁ ἄξιος τῆς ἐρήμου Γόβης σκεπάζεται μεγάλες ἐκτάσεις πρὸς τὰ βόρεια, ἐνῶ στὰ ἀνατολικά εἶναι μεγάλες εὐφορές πεδιάδες.

Δύο μεγάλοι ποταμοί, ὁ Γιὰγκ Τσέ—Κιάγκ, (Κυανοῦς ποταμὸς) καὶ ὁ

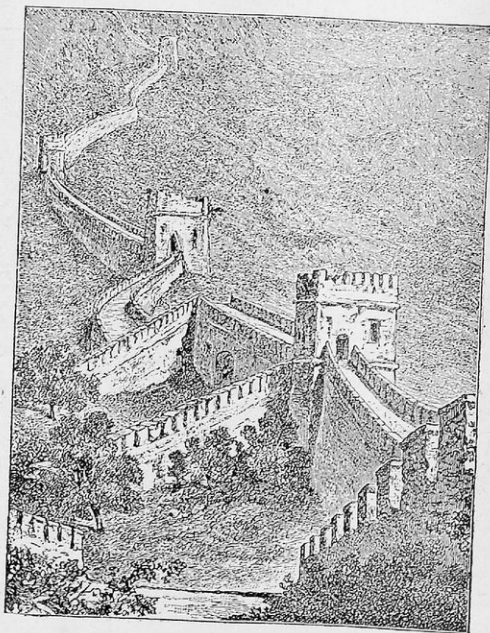

Χάρτης Ν. 'Ασίας : Κίνας καὶ Ἰαπωνίας.

Χοάγκ (Κίτρινος ποταμὸς) πηγάζουν ἀπὸ τὰ βάρη τῆς Κίνας. Ποτίζουν τὶς πεδιάδες τῆς καὶ χύνονται στὶς θάλασσες τοῦ Εἰρηνικοῦ 'Ωκεανοῦ. Εἶναι μεγάλοι πλωτοὶ ποταμοὶ ποὺ ἐνώνουν τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας τῶν Κινέζων μὲ τὴ θάλασσα. Ἴδιως στὶς ὄχθες τοῦ Κυανοῦ ποταμοῦ εἶναι χτισμένες πολλές πόλεις: Σαγκάη, Ναγκίν, Χανκέου κ.ἄ. Δὲν ἀπαντοῦμε πόλεις καὶ στὶς ὄχθες τοῦ Κίτρινου ποταμοῦ. Αὐτὸς συχνὰ πλημμυρίζει τὴ χώρα καὶ κάνει καταστροφές. Πολλές χιλιάδες ἐργάτες δουλεύουν κάθε χρόνο καὶ χτίζουν προχώματα, γιὰ νὰ μὴ βγαίνουν τὰ νερά αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἔξω ἀπὸ τὴν κοίτη του.

Οἱ ὄρεινές περιοχὲς τῆς κινεζικῆς χώρας εἶναι ἀραιὰ κατοικημένες.

Ἀντίθετα οἱ χαμηλές, οἱ πεδινές περιοχές πού εἶναι εὐφορές, αὐτές ἔχουν τόν πολὺ πληθυσμὸ τῆς Κίνας. Ἐκατομμύρια Κινέζοι τὴς κατοικοῦν. Τόσο πυκνά κατοικημένες εἶναι οἱ ἀνατολικές περιοχές, ὥστε γίνεται τοῦτο τὸ παράξενο: Χιλιάδες Κινέζοι δὲν ἔχουν σπίτια στὴν ξηρά. Ζοῦνε σὲ κινητὰ σπίτια (μαοῦνες σκεπασμένες) μέσα στοὺς μεγάλους ποταμούς (κουτὰ σὶς ὄχθες τους)! Πῶς τρέφεται τóσος πληθυσμὸς, 480 ἑκατομμύρια ψυχές; Ἔχετε ὑπ' ὄψει πρῶτο ὅτι ἡ μεγάλη μάζα τῶν Κινέζων ζῆ πολὺ φτωχά. Ὅπως οἱ φτωχοὶ ἀγρότες στὴν Ἑλλάδα πολλές φορές τρῶνε ξερὸ ψωμί ἀπὸ ἀραβόσιτο, ἔτσι οἱ φτωχοὶ Κινέζοι (ὅπως καὶ οἱ Ἰθαγενεῖς στὶς Ἰνδίες καὶ στὴν

Τὸ μεγάλο Σινικὸ τεῖχος.

Ἰνδοκίνα) περνοῦν τὴν ἡμέρα τους τρώγοντας λίγο ρύζι. Δεύτερο ἡ Κίνα εἶναι πολὺ πλούσια περιοχή. Στὰ Β. μέρη παράγει δημητριακὰ καὶ σόγια. Ἡ Ν. Κίνα παράγει πολὺ ρύζι, βαμπάκι, σοσί, ζαχαροκάλαμο, ἀραβόσιτο, μετάξι κ.ά. Τὸ Θιβέτ παράγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα (διάφορα μέταλλα. Παράγονται ἀκόμη πολλὰ βιομηχανικὰ προϊόντα (ὑφάσματα, πλεκτά, μεταλλουργικὰ, πορσελάνες κ.ά.). Ἰδιαίτερα οἱ πορσελάνες τῆς Κίνας εἶναι ἀπὸ παλιὰ χρόνια γνωστὲς σ' ὅλο τὸν κόσμον (κινέζικα βάζα, πιάτα, φλιτζάνια κλπ.).

Ὁ πλοῦτος τῆς Κίνας ἔδωσε τὴ δυνατότητα στὴ χώρα ἀπὸ πολὺ πα-

λιά χρόνια να προοδεύσει και αναπτύξει δικό της πολιτισμό. Πριν από 3.000 χρόνια η Κίνα ήταν κράτος ισχυρό. Από τα νότια έκλειναν το δρόμο στους έχθρους της τα Ίμαλάια. Και στα βόρεια είχαν χτίσει το περίφημο Σινικό τείχος. Ένα τείχος 2.300 χλμ. μακρύ, 6 μέτρα πάχους και 9—15 μ. ψηλό με πύργους και με πολεμίστρες δεν άφηνε τους έχθρους του Βορρά να κάμουν επίδρομές. Και δεν ήταν αυτό το μόνο μεγάλο έργο. Η αυτοκρατορική διώρυγα που σώζεται και σήμερα ένωσε τον Κίτρινο και τον Κουανό ποταμό, πότιζε τους άγρους και περνούσαν πλοιάρια σ' αυτή. Πολλές εφευρέσεις είχαν κάμει παλιά οι κάτοικοι της Κίνας (μπαρούτι κ.ά.). Οι παπάδες των Κινέζων δεν ήταν μόνον λειτουργοί της θρησκείας του Βούδα, του Βράχμα και του Κομφουκίου, που σήμερα ακόμα πιστεύουν οι Κινέζοι: Ήταν οι σοφοί της εποχής εκείνης που ήξεραν να διαβάζουν και να γράφουν τη δύσκολη κινεζική γλώσσα. Ο λαός δε μάθαινε γράμματα. Και πώς να μορφωθούν οι Κινέζοι, αφού ως χθές ακόμα δεν είχε γράμματα ή γραφή τους άλλα περιέργα σημάδια και εικόνες για κάθε λέξη;

Ο πλούτος της Κίνας είναι πολύ μεγάλος, ώστε τόν ζήλησαν οι Ευρωπαίοι, όταν άκουσαν να διηγείται γι' αυτόν άπιστευτα πράγματα ο μεγάλος ταξιδιώτης Μάρκο Πόλο. Ευρωπαίοι έμποροι έτρεξαν εκεί. Με τον καιρό τους άκολουθησε στρατός των Γάλλων, των Άγγλων, των Αμερικανών, κατέλαβε τις παράλιες περιοχές και χτίστηκαν οι ζώνες των ξένων στις διάφορες πόλεις. Αργότερα η Άγγλία, η Γαλλία, η Αμερική, η Ρωσία και η Ιαπωνία άρχισαν να μαλώνουν μεταξύ τους για να μοιράσουν την Κίνα. Πολύ ύποφεραν εξ αίτιας των οι Κινέζοι και ίδιως τα 12 τελευταία χρόνια. Το 1937 η Ιαπωνία κατέλαβε πολλές παράλιες περιοχές της Κίνας. 8 χρόνια ενωμένοι οι Κινέζοι πολέμησαν για την έλευθρία τους έναντι των Ιαπώνων και τους έδιωξαν. Και ύστερα από τον πόλεμο με τους Ιάπωνες, μεγάλος εμφύλιος πόλεμος άρχισε στην Κίνα και ακόμα συνεχίζεται. Περιττό λοιπόν να σ'ς είποϋμε, ότι οι πόλεμοι αυτοί έχουν φέρει μεγάλες καταστροφές στην Κίνα.

Παλιά πρωτεύουσα της Κίνας ήταν το Πεκίνο. Αργότερα έγινε πρωτεύουσα της Κινεζικής Δημοκρατίας το Ναγκίν. Τώρα που επικράτησε η μιά μερίδα των Κινέζων και ώνομάστηκε η Κίνα Λαϊκή Δημοκρατία, έγινε πρωτεύουσα πάλι το Πεκίνο. Έχει 4.500.000 κατοίκους.

Άλλες μεγάλες πόλεις της Κίνας είναι: η Σαγγάη, το Ναγκίν, το Γιέν—Τσιν και η Καντώνα. Στα Α. της Κίνας είναι η χερσόνησος Κορέα, στην έκταση 2 φορές μεγαλύτερη από την Ελλάδα. Στη μισή Κορέα σήμερα είναι στρατεύματα Αμερικανών, στην άλλη μισή έχει μεγάλη έπιρροή η Ρωσία. Σιδηροδρομική γραμμή ένώνει την Κορέα και όλες τις πόλεις της ανατολικής Κίνας και την Ίνδοκίνα. Αυτοκινητόδρομος ένώνει επίσης την Κίνα με τις Ανατολικές Βρετανικές Ίνδιες (τη Βιρμανία).

Νησιά δεν είναι πολλά στα παράλια της Κίνας. Η Χαϊνάν στα νότια και η Φορμόζα στα ανατολικά είναι τα πιο μεγάλα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Γιατί σ' κάποιον που δύσκολα μ'ς έννοει του λέμε «Πρόσεξε, δ' σου μιλώ κινεζικά».
2. Έχεις ιδ'η στη χώρα μας κινεζικά προϊόντα;
3. Σύγκρινε την Κίνα με την Ελλάδα στην έκταση και στον πληθυσμό για να πάρης μια ιδέα π'σες φορές είναι μεγαλύτερη.
4. Ποιό είναι το νοτιώτερο και ποιό το βορειότερο λιμάνι της Κίνας;
5. Γράψε για διάφορες συνήθειες των Κινέζων, αν άκουσες να διηγείται κανείς η διάβασε σχετικά σ' βιβλίο.

5. ΙΑΠΩΝΙΑ

«Χώρα του 'Ανατέλλοντος 'Ηλιου, η Χώρα των Χρυσανθέμων» ονομάζουν τα νησιά της 'Ιαπωνίας.

Είναι πάρα πολλά αυτά τα νησιά, στα Α. της 'Ασίας. Ξεφύτρωσαν από τη θάλασσα σε μια στεριά από το Β. προς το Νότο. Κοιτάζοντάς τα προσεχτικά στο χάρτη, νομίζεις πώς ξεφύτρωσαν από τα νερά για να προφυλάξουν την ανατολική παραλία της Κίνας από τα μανιασμένα κύματα του Ειρηνικού 'Ωκεανού.

Είπαμε: ξεφύτρωσαν από τη θάλασσα, και ίσως να είναι αληθινό για μερικά. Πολλά είναι νησιά ηφαιστειογενή, έχουν και σήμερα ενεργά ηφαιστεια και πολύ συχνά τα ταραίζουν φοβεροί σεισμοί. Τα πιο μεγάλα έχουν τα όνοματα Σαχαλίνη, 'Υεσώ, Νιπόν, Κιοσού.

Γιατί λέγονται «χώρα του 'Ανατέλλοντος 'Ηλιου» ή «Νησιά των Χρυσανθέμων»; Τους αξίζει αυτό; Και βέβαια τους αξίζει. Τη στεριά τους πρωτοφωτίζει ο ήλιος ανατέλλοντας από τα νερά του άπεραντου Ειρηνικού 'Ωκεανού. Κι όλα τους μοιάζουν όλανθισμένα περιβόλια. Κοιτάξετε όμως το χάρτη σας: Τα νοτιότερα νησιά αρχίζουν από το Β. Τροπικό (Β. Γεωγρ. Πλάτος 23°). Τα βορειότερα όμως φτάνουν στα σύνορα της Βορ. εύκρατου και της Βορ. κατεψυγμένης ζώνης. Πώς λοιπόν μοιάζουν περιβόλια; Πώς γίνονται εκεί χρυσάνθεμα και άλλα λουλούδια; Είναι τυχερά νησιά: Περνάει κοντά τους θερμό ρεύμα του 'Ωκεανού, το Κούρσιβο και γλυκαίνει το κλίμα των 'Ιαπωνικών νησιών.

Το γλυκό κλίμα και η εύφορα των νησιών μας ξεγυοούν ακόμα γιατί είναι πολύ πυκνά κατοικημένα. 'Η έκτασή τους είναι δύομισή φορές μεγαλύτερη από την 'Ελλάδα (380.000 τετραγ. χλμ.). 'Ο πληθυσμός τους όμως είναι 10 φορές περισσότερος από τον πληθυσμό της 'Ελλάδας (73.000.000). Και οι 'Ιάπωνες έχουν πολιτισμό ανώτερο από όλους τους λαούς της 'Ασίας.

Πριν από τον πόλεμο η 'Ιαπωνία ήταν ισχυρό κράτος, ανεξάρτητο, χωρίς να έχουν σ' αυτό κτήσεις οι 'Ευρωπαίοι και οι 'Αμερικανοί. Είχε μεγάλα εργοστάσια. Το εμπόριό της ήταν αναπτυγμένο. Είχε πολλά εμπορικά και πολεμικά πλοία.

Τα γεωργικά προϊόντα της 'Ιαπωνίας είναι: 'Εκλεκτό τσάι, 'Ιαχαροκάλαμο, ρύζι, όσπρια, βαμπάκι, καπνά, σιτάρι, μετάξι, σόγια, πατάτες.

Τα όρυκτα προϊόντα της: Πετροκάρβουνα, χαλκός, άργυρος, πετρέλαιο κ.ά.

Βιομηχανικά προϊόντα: Πορσελάνη, μεταλλουργικά, σπίρτα, χαρτί, μεταξωτά υφάσματα κ.ά.

Πολλοί 'Ιάπωνες ασχολούνται με το ψάρεμα. 'Η 'Ιαπωνία έχει την πρώτη θέση σ' όλον τον κόσμο στην άλιεία.

Οι 'Ιάπωνες ανήκουν στη μογγολική φυλή. Πιστεύουν στο Βούδα, τον Κομφούκιο και σε άλλες θρησκείες. Λάτρευαν ακόμα σά θεο και τον αυτοκράτορά τους.

Έχουν μεγάλες πόλεις και πρωτεύουσά τους το Τόκιο (6.730.000 κατ.). Άλλες πόλεις: 'Ο σά κ α με 3.250.000 κατ., Ν α γ κ ό γ ι α με 1.300.000 κατ., Κ υ ό τ ο με 1.100.000 κατ., Γ ι ο κ ο χ ά μ α με 700.000 κατ.

Δέν υπάρχουν στις πόλεις αυτές πολλές πολυόροφες πέτρινες οικοδομές. Τα περισσότερα σπίτια είναι χαμηλά και ξύλινα. Και θα καταλάβετε την αίτια, αν θυμηθήτε ότι την 'Ιαπωνία την ταραίζουν συχνά οι σεισμοί.

Σήμερα η Ίαπωνία δέν έχει τή δύναμη πού είχε πριν από 10 χρόνια. Στόν τελευταίο μεγάλο πόλεμο πολέμησε και νικήθηκε. Ο αυτοκράτοράς της και η κυβέρνησή της ήταν σύμμαχοι του Μουσολίνι και του Χίτλερ. Ήθελαν νά κυριαρχήσουν σ' όλη τήν Α. και στή Ν. Ασία. Και είχαν αρχίσει νά παίρνουν μεγάλες έπαρχίες τής Κίνας. Πολλές καταστροφές έπαθε η Ίαπωνία από τόν πόλεμο. Μαζί με τίς άλλες αυτή δοκίμασε γιά πρώτη φορά τήν καταστροφή και τή φρίκη τής ατομικής βόμβας. Οί Αμερικανοί έβρισαν

Γυναίκες και παιδιά τής Ίαπωνίας.

από μία βόμβα σέ δυο πόλεις της (Ναγκασάκι και Χιροσίμα) και τίς έκαναν έρείπια. Τώρα τήν κατέχουν στρατεύματα τών Ήνωμένων Πολιτειών.

Έχασε τόν πολεμικό της στόλο και δέν έχει στρατό. Έχασε επίσης και τή μισή νήσο Σαχαλίνη, πού είχε προπολεμικά. Τήν πήρε η Ρωσία, πού είχε πριν από τόν πόλεμο μόνο τό Β. μέρος τής Σαχαλίνης.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Πόσα περίπου χιλιόμετρα θα πετάξη ένα αεροπλάνο γιά νά φτάση στο Τόκιο κατ' ευθείαν από τήν Αθήνα; (Συμβουλευθήτε τήν κλίμακα του χάρτη σας).
2. Ποιά νησιά στην Ευρώπη έχουν ίδιο γεωγραφικό πλάτος με τά νησιά τής Ίαπωνίας;
3. Προσπαθήστε νά μάθετε αν στή χώρα μας έρχονται Ιαπωνικά προϊόντα και ποιά;

6. ΣΙΒΗΡΙΑ

"Όλη η Β. Άσία, δηλ. τὸ μέρος πού βρίσκεται ανάμεσα στὰ ὁριπέδια τῆς Κεντρικῆς Άσίας καί τὸ Β. Παγωμένο Ὑκεανό, εἶναι ἡ Σιβηρία. Στὴν ἔκταση ἡ Σιβηρία εἶναι μεγαλύτερη ἀπ' ὅλη τὴν Εὐρώπη (13.000.000 τετραγ. χλμ.) κι ὁμως ἔχει μόνο 11 ἑκατομμύρια κατοίκους.

Γιατί εἶναι τόσο ἀραιά κατοικημένη;

"Αν προσέξετε στὸ χάρτη, θὰ ἰδῆτε ὅτι βρίσκεται σὲ Β. γεωγραφικὸ πλάτος 50°—85°. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς λοιπὸν εἶναι στὴ Β. κατεψυγμένη ζώνη. Τὰ περισσότερα ἐδάφη τῆς, οἱ λίμνες τῆς, οἱ ποταμοὶ τῆς εἶναι παγωμένοι χειμῶνα καλοκαίρι κι ὅπου ὑπάρχουν πάγοι πολλοί, οὔτε φυτό γίνονται, καί οὔτε ζῶα καί ἀνθρωποὶ ζοῦν εὐκόλα.

Τὸ βορεινὸ τῆς κλίμα γίνεται ἀκόμα πιὸ βαρὺ, γιατί τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα. Τὸ κλίμα τῆς εἶναι καί ἡπειρωτικὸ. Τὸ καλοκαίρι πολὺ ξηρὸ καί τὸ χειμῶνα τὸ θερμοῦτρο κατεβαίνει ὡς 80 βαθμοὺς κάτω ἀπὸ τὸ μηδέν.

Στὰ νότια σύνορα τῆς Σιβηρίας εἶναι μιὰ ζώνη δασωμένη. Στὴ ζώνη αὐτὴ ζοῦν πολλὰ ζῶα (ἀλεπούδες, κουνάβια, σαμούρια, σταχτιές ἀρκούδες κ.ά.) Ὑπάρχουν καί γόνιμα χωράφια πού παράγουν σιτάρι καί ἄλλα δημητριακά

Βορειότερα, ὕστερα ἀπὸ τὴ δασωμένη ζώνη, ἀπαντᾶει κανεὶς πολλές στέππες. Φαντασθῆτε μεγάλες ἐκτάσεις ἀκεπασμένες μὲ χῶμα φιλό καί ξερὸ σὰ σκόνη τοὺς περισσότερους μῆνες. Ἐκεῖ δὲν μποροῦν νὰ ἀναπτυχθοῦν πολλὰ φυτὰ ἐξ αἰτίας τοῦ ψύχους καί τῆς ξηρασίας. Μόνο λίγους μῆνες πού πέφτουν βροχὲς φυτρῶνουν χόρτα κ' ὕστερα πάλι ξηραίνονται. Στὴ στέππα βλέπει κανεὶς κάπου κάπου καί κανένα θάμνο.

Ἀνάμεσα στὶς στέππες καί τὶς βορειότερες περιοχές, ὅπου πάντα βασιλεύουν τὰ χιόνια καί ἡ παγωνιά, εἶναι οἱ Τούνδρες. Σ' αὐτὲς 1—2 μῆνες μόνο τὸ καλοκαίρι λυθνοῦν οἱ πάγοι καί ξεπαγώνει καί ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους σὲ βάθος λίγων ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Ἐτσι ἕνα στρώμα κρύας λάσπης γίνεται παντοῦ στὴν τούνδρα. Ἐκεῖ δὲν μποροῦν νὰ ἀναπτυχθοῦν φυτὰ, πρῶτο γιατί οἱ ρίζες τοὺς βρίσκουν ἔδαφος σκληρὸ σὰν τὴν πέτρα ἀπὸ τὸν πάγο, δεύτερο γιατί κι αὐτὴ ἡ λάσπη γρήγορα παγώνει καί πάλι. Μόνο βρύα καί λειχήνες γίνονται στὴν τούνδρα. Ἄλλου οἱ μεγάλοι ποταμοὶ φέρνουν εὐτυχία καί χαρὰ, γιατί ποτίζουν τοὺς κάμπους καί εἶναι ἔτοιμοι δρόμοι γιὰ τὰ ποταμόπλοια. Στὴ Σιβηρία εἶναι ἀνώφελοι οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Λένας, Ὁβης, Ἴενσεῆς. Τὸν περισσότερο καιρὸ μένουν παγωμένοι στὶς ἐκβολὲς τοὺς (χύνονται στὸ Β. Παγωμένο Ὑκεανό).

"Όπου εἶναι τούνδρες ποῦ καί ποῦ ὑπάρχουν συνουικισμοὶ ἀνθρώπων, καί αὐτοὶ ζοῦσαν μιὰ ζωὴ σκληρὴ μέσα στὴν ἄγρια φύση. Εἶχαν κοπάδια ταρανδῶν πού τρώγουν τὰ βρύα καί τὶς λειχήνες καί τοὺς ἔδιναν τὸ γάλα καί τὸ κρέας τοὺς. Κατοικοῦσαν σὲ καλύβες καί συχνὰ πῆγαιναν ἀπὸ ἕνα μέρος σὲ ἄλλο ὅπου εὕρισκαν τὰ ζῶα τοὺς τροφή. Σήμερα οἱ ἀνθρωποὶ πού ζοῦσαν ἔτσι ὅλο λιγοστεύουν. Συγκεντρώνονται ὅλοι μαζί, ἀλλάζουν ἐπάγγελμα, γίνονται οἱ πιὸ πολλοὶ ἐργάτες στὰ ὀρυχεῖα.

Δὲν ἔχει ἄλλα προϊόντα γεωργικὰ ἡ Σιβηρία ἐκτὸς ἀπὸ σιτάρι καί λίγα κτηνοτροφικά. Ἐχει ὁμως πολλὰ δασικὰ προϊόντα (ζυλεῖα καί δέρματα ζῶων). Καί εἶναι πλούσια σὲ ὀρυκτά: πετροκάρβουνα, πετρέλαια, σίδηρο, χαλκὸ, μολύβι, τσίγκο, κασίτερο, χρυσάφι κ.ά.

Οἱ σπουδαιότερες πόλεις τῆς Σιβηρίας εἶναι ἡ Ἰρκούτσκη, ἡ Ὁμοσκη, ἡ

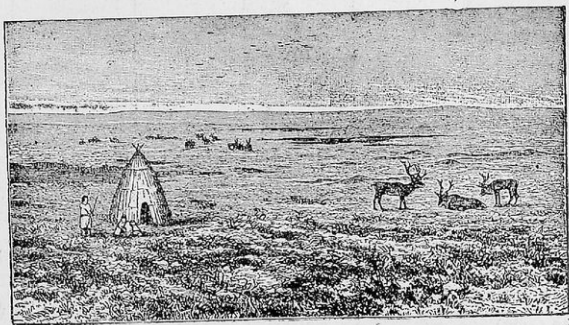
Τόμσκη, τὸ Βλαδιβοστόκ. Ἡ περιοχή γύρω στὴν Τόμσκη ἔχει πολλὰ μέταλλα. Ἐκεῖ οἱ Ρῶσοι ἔχτισαν πολλὰ ἐργοστάσια καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ χτίζονται ἄλόκληρες νέες πόλεις. Ἡ Σιβηρία ἀνήκει στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία καὶ χωρίζεται σὲ πολλές σοβιετικὲς δημοκρατίες. Στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία ἀνήκουν ἀκόμα ἔκτος τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Ὑπερκαυκασίας:

1. Ἡ Λαϊκὴ Δημοκρατία Ἐξωτερικῆς Μογγολίας (στὰ Ν. τῆς Σιβηρίας). Ἔχει ἔκταση 1.500.000 τετρ. χλμ. καὶ πληθυσμὸ 1.000.000 κατοίκους. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Οὐργκα.

2. Οἱ Σοβιετικὲς Δημοκρατίες τοῦ Δυτικοῦ Τουρκεστάν (ἔκταση 4.000.000 τετρ. χλμ. μὲ πληθυσμὸ 22.000.000 κατοίκους). Σπουδαιότερες πόλεις εἶναι ἡ Τασκένδη καὶ ἡ Βουχάρα.

Συγκοινωνίες: Παλιότερα ἔνωσαν τὴ Ρωσία μὲ τὶς χώρες τῆς Ἀσίας δύο μεγάλες σιδηροδρομικὲς γραμμές:

α) Ὁ ὑπερσιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Μόσχα, περνáει

Κάτοικοι τῆς τούνδρας μὲ τοὺς τaráνδους των.

στὰ νότια μέρη τῆς Σιβηρίας καὶ φτάνει ὡς τὰ παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ στὴν πόλη τοῦ Βλαδιβοστόκ. (*Ἄλλη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἔνωει τὴ Σιβηρία μὲ τὴν Κίνα).

β) Ὁ σιδηρόδρομος τῆς Κασπίας ἔνωει τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία μὲ τὴν Ὑπερκαυκασία καὶ τὶς πόλεις τοῦ Δ. Τουρκεστάν (Τασκένδη, Χίβα, Βουχάρα).

Τὰ τελευταῖα εἴκοσι χρόνια ἔγιναν πολλές νέες σιδηροδρομικὲς γραμμές καὶ πολλοὶ αὐτοκινητόδρομοι στὶς χώρες τῆς Ἀσίας ποὺ ἀνήκουν στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Προσπαθήστε νὰ ὑπολογίσετε μὲ τὴ βοήθεια τῆς κλίμακας τοῦ χάρτη σας, πόσα χιλιόμετρα μῆκος ἔχει ἡ γραμμὴ τοῦ Ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου.
2. Πῶς χωρίζεται ἀπὸ τὴν Εὐρώπη ἡ Σιβηρία;
3. Σὲ ποῖαν ἄλλη ἡπειρο κοντὰ φτάνει ἡ Σιβηρία καὶ πῶς χωρίζεται ἀπ' αὐτή;

ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

ΟΝΟΜΑΤΑ ΚΡΑΤΩΝ	*Εκταση σε τετρ. χλμ.	Πληθυσμός σε εκατομμ.	Πρωτεύουσα	Πληθυσμός
Χώρες 'Ασιατ. Ρωσίας				
Σιβηρία				
Σοβιετική Δημοκρατία	17.000.000	43.000.000	'Ιουρκούτσκη	200.000
Δ. Τουρκεστάν			Τασκένδη	200.000
'Υπερκαυκασία			Βακού	500.000
Κράτη Δ. 'Ασίας				
'Ασιατική Τουρκία	740.000	17.000.000	'Αγκυρα	200.000
Κράτος 'Ισραήλ	25.000	2.000.000	Τελ 'Αβιβ	50.000
'Ιράκ	300.000	4.000.000	Βαγδάτη	150.000
Σαουδική 'Αραβία	2.000.000	5.000.000	Ερ Ριάδ	50.000
Περσία	1.500.000	15.000.000	Τεχεράνη	300.000
Κράτος Συρίας	200.000	4.000.000	Δαμασκός	250.000
» Λιβάνου			Βερούτι	50.000
'Αργανιστάν	650.000	12.000.000	Καβούλη	200.000
'Υπερδιορδανία (Βασίλειο)	50.000	5.000.000	'Αμμάν	50.000
'Αλλα Κράτη τής 'Ασίας				
Λαϊκή Δημοκρατία τής Κίνας	11.000.000	450.000.000	Πεκίνο	1.700.000
Λ. Δημοκρατία Μογγολίας	1.500.000	1.000.000	Ουλάν	100.000
Αυτόνομη Κορέα	220.000	25.000.000	Σεούλ	300.000
'Ιαπωνία	380.000	70.000.000	Τόκιο	6.780.000
Ταϊλάνδη (Σιάμ)	600.000	15.000.000	Βαγκόγκ	600.000
Βρετανικές άποικίες				
*'Αδεν και λοιπά 'Αραβικά κράτη	400.000	500.000	'Αδεν	25.000
Κεϊλάνη	65.000	6.000.000	Κολόμπο	250.000
Κύπρος	10.000	300.000	Λευκωσία	16.000
Χόγκ-Κόγκ			Χόγκ-Κόγκ	300.000
Πακιστάν	180.000	75.000.000	Καράτσι	300.000
Μαλαικά κράτη	130.000	3.000.000	Σιγγαπούρη	250.000
Βιρμανία	600.000	20.000.000	Ραγκούν	300.000
'Ινδική 'Ενωση	4.500.000	380.000.000	Δελχι	500.000
Γαλλικές άποικίες				
'Ινδοκίνα	700.000	25.000.000	Χανόη	150.000
'Ολλανδικές άποικίες				
Νησιά τής Σούνδης	15.000.000	50.000.000	Βαταβία ('άβα)	500.000
Νησιά τών Μολούκων				
'Αμερικανικές άποικίες				
Νησιά τών Φιλιππίνων	300.000	10.000.000	Μανίλλα	20.000

ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

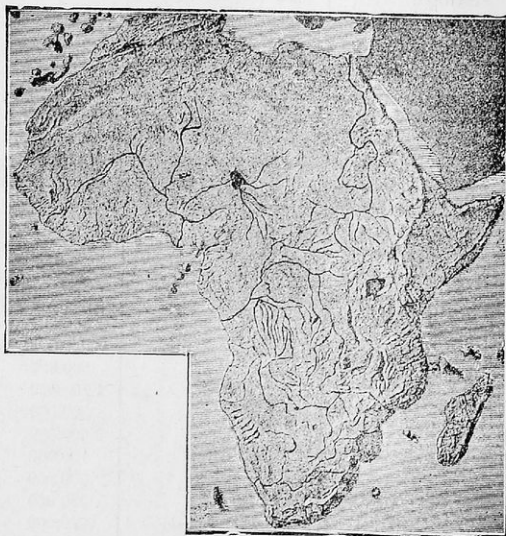
ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΟΛΕΩΝ	Κράτος όπου ανήκουν	Πληθυσμός
Άγκυρα	Άσιατική Τουρκία	250.000
Βομβάη	Ίνδικη Ένωση	1.500.000
Βαγδάτη	Μεσοποταμία	150.000
Βακού	Ύπερκαυκασία	500.000
Βαγκόγκ	Σιάμ	600.000
Βαταβία	Ίάβα (Όλλανδ. Ίνδιες)	500.000
Βεναρές	Ίνδικη Ένωση	200.000
Βηρυττός	Συρία	150.000
Γιοκαχάμα	Ίαπωνία	700.000
Δαμασκός	Συρία	250.000
Δελχί	Ίνδικη Ένωση	500.000
Έρζερούμ	Αρμενία	100.000
Ίουρκούτσκη	Σιβηρία	300.000
Καβούλη	Αφγανιστάν	200.000
Καλκούτα	Ίνδικη Ένωση	2.100.000
Καντώνα	Κίνα	1.200.000
Κολόμπο	Κεϋλάνη	250.000
Λαχώρα	Πακιστάν	450.000
Μαδράς	Ίνδικη Ένωση	700.000
Μανίλλα	Φιλιππίνες	200.000
Νανκίν	Κίνα	1.000.000
Όσάκα	Ίαπωνία	3.250.000
Όμσκη	Σιβηρία	500.000
Πεκίνο	Κίνα	1.700.000
Ραγκούν	Βιρμανία	300.000
Σαγκάη	Κίνα	3.600.000
Σαϊγκόν	Ίνδοκίνα	100.000
Σεούλ	Κορέα	300.000
Σιγγαπούρη	Μαλαϊκά κράτη	250.000
Σμύρνη	Άσιατική Τουρκία	200.000
Τασκένδη	Διτικό Τουρκεστάν	200.000
Τεχεράνη	Περσία	300.000
Τιέν-Τσιν	Κίνα	1.700.000
Τόκιο	Ίαπωνία	780.000
Τόμσκη	Σιβηρία	500.000
Φουτσέου	Κίνα	400.000
Χαϊδεραβάδη	Ίνδικη Ένωση	400.000
Χαλέπι	Συρία	200.000
Χανόη	Ίνδοκίνα	150.000 πρωτεύουσα
Χανκέου	Κίνα	1.500.000
Χόγκ-Κόγκ	Κίνα	300.000 Άγγλικό λιμάνι

Η ΑΦΡΙΚΗ

Ι. Ο ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Μαύρη ηπειρο λένε πολλοί την 'Αφρική. Στη μαύρη φυλή ανήκουν 110 από τὰ 135 εκατομμύρια ανθρώπων που την κατοικούν. Τὰ 25 από τὰ 30 εκατομμύρια τετραγ. χιλιομ. τῆς ἐπιφανείας τῆς βρίσκονται στὴ διακεκαυμένη ζώνη καὶ ὁ καυτερός ἥλιος κατακαίει τὶς χώρες τῆς.

Ρίξτε στὸ χάρτη τῆς 'Αφρικῆς μιὰ ματιά. Θὰ ἰδῆτε ὅτι τὰ παράλια τῆς πρὸς τὸν Ἰνδικὸ Ὑκεανό, (πρὸς Α), τὸν Ἀτλαντικὸ (πρὸς Δ), καὶ

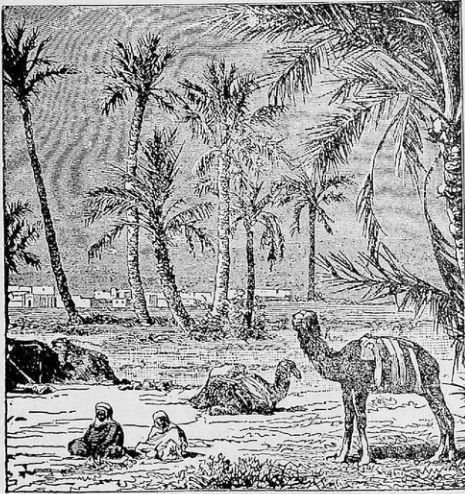
Ἀνάγλυφος χάρτης τῆς 'Αφρικῆς.

τῆ Μεσόγειο θάλασσα (πρὸς Β) δὲν εἰσχωροῦν βαθιὰ στὴν ξηρά, δὲ σχηματίζουν πολλοὺς μεγάλους καὶ μικροὺς κόλπους, ὅπως βλέπει κανεὶς στὰ παράλια τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας. Γιατὶ συμβαίνει αὐτό; Ὁ γεωφυσικὸς χάρτης τῆς 'Αφρικῆς σᾶς δίνει τὴν ἀπάντηση: Ὀλόγυρα σχεδὸν στὴν 'Αφρική εἶναι ὑψηλότερα ἢ χαμηλότερα ὄρη. Πρὸς Β. ἡ ὄροσειρά τοῦ Ἄτλαντα. Πρὸς Δ τὸ Καμερόν κ.ἄ. Πρὸς Ν. τὰ ὄρη τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ πρὸς Α. τὰ ὄρη τῆς Αἰθιοπίας, μὲ ψηλότερη κορυφὴ τὸ Κίλιμάντζαρο (6000 μέτρα ὕψος). Τὰ ὄρη αὐτὰ μὲ τὶς ἀπότομες καὶ βραχώδεις ἀκτὲς τους

εμποδίζουν τη θάλασσα νά κατατρώγη τη στεριά και νά εισχωρή σ' αυτή. Για τούτο βλέπουμε νά ἔχη ἡ Ἀφρική και πολλά ἀκρωτήρια. Τὸ Γκουρδαφούκ πρὸς Α., τὸ Γιβραλτάρ πρὸς τὰ ΒΔ., τὸ Πράσινο πρὸς Δ. και τῆς Καλῆς Ἑλπίδας πρὸς Ν.

Σάν ἓνα τεράστιο ὁροπέδιο μοιάζει ὁλόκληρη ἡ Ἀφρική. Στὸ ἐσωτερικὸ του δὲ μποροῦν νά φτάσουν οἱ βροχές ἀπὸ τοὺς ὠκεανούς, γιατί τοὺς κλείνουν τὸ δρόμο τὰ βουνά. Για τούτο ἡ Ἀφρική ἔχει μεγάλες ἐρήμους.

Στὰ βόρεια τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἡ Σ α χ ά ρ α, ἡ μεγαλύτερη ἐρημος τῆς γῆς. Ἔχει ἕκταση ὅση εἶναι ἡ ἐπιφάνεια ὅλης τῆς Εὐρώπης. Φαντασθῆτε ἀπέραντες ἐκτάσεις μὲ ἄμμο σκεπασμένες. Ποῦ και ποῦ βρίσκονται χαμηλοὶ βράχοι. Ἄλλου λόφου ἀπὸ ἄμμο τὴ μιά μέρα, ποὺ χάνονται τὴν ἄλλη, γιατί τοὺς μετατοπίζει ὁ Σιμούν, ὁ φοβερὸς ἄνεμος τῆς Σαχάρας. Ἡ ζέστη φτάνει τὴν ἡμέρα τοὺς 70 βαθμούς και μόνο τὴ νύχτα δροσιζει λιγο ὁ ἀέρας. Πολύ

Μιά δαση μέσα στὴ Σαχάρα.

σπάνιες εἶναι οἱ βροχές. Ὑπάρχουν μέρη τῆς ἐρήμου, ὅπου 20 και περισσότερα χρόνια συνεχῶς δὲν βλέπουν βροχή. Σὲ λιγοστά σημεῖα τῆς ἐρήμου περνάει νερὸ κάτω ἀπὸ τὴν ἄμμο. Ἐκεῖ φυτρώνουν λίγο χόρτο, φοίνικες και ἄλλα δένδρα. Ἐκεῖ μποροῦν νά ζήσουν λίγοι ἀνθρωποι και λίγα ζῶα. Αὐτὰ τὰ μέρη λέγονται ὀάσεις. Στὶς ὀάσεις οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουν χτίσει λίγες καλές κατοικίες. Στὰ νότια τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἄλλη μεγάλη ἐρημος, ὁ Κ α λ α χ ά ρ η.

Τὰ νερά ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ἀφρικῆς περνοῦν μεγάλες ἀποστάσεις ὥσπου νά βροῦν διέξοδο στοὺς ὠκεανούς. Ἔτσι σχηματίζουν μεγάλους ποταμούς:

Ὁ Νεῖλος εἶναι στὸ μάρκος ὁ δεῦτερος ποταμὸς τοῦ κόσμου (πρῶ-

τος ὁ Μισισσιππὴς τῆς Β. Ἀμερικῆς) καὶ χύνεται στὴ Μεσόγειο θάλασσα. Ὁ Κόγγος, ὁ δεύτερος ποταμὸς τῆς γῆς στὴν ποσότητα τῶν νερῶν (πρῶτος ὁ Ἀμαζόνιος τῆς Ν. Ἀμερικῆς) χύνεται στὸν κόλπο τῆς Γουϊνέας. Στὸν ἴδιο κόλπο χύνεται καὶ ὁ Νίγηρας. Στὴ Ν. Ἀφρική μεγάλος ποταμὸς εἶναι ὁ Ζαμπέζης, πού χύνεται στὸν Ἰνδικὸ Ὑκεανό. Πολλοὶ καταρράκτες γίνονται στοὺς ποταμούς.

Πολλὰ νερά δὲ βρίσκουν διέξοδο. Σχηματίζουν πολλές καὶ μεγάλες λίμνες. Μεγαλύτερες εἶναι τῆς Βικτωρίας, ἡ Ταγγανίκα, ἡ Νυάσσα καὶ ἡ Τσάδα.

Τὸ κλίμα. Μέτρια εἶναι ἡ ζέση καὶ ἡ ὑγρασία στὰ Β. παράλια τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ κεντρικὴ Ἀφρική ὅμως ἔχει κλίμα πολὺ θερμὸ καὶ ὑγρὸ, ἰδίως στὴν περιοχὴ τῶν λιμνῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ Κόγγου. Ἐξάιρεση ἀποτελοῦν τὰ ψηλά βουνὰ τῆς Αἰθιοπίας.

Ἐκεῖ τὸ κλίμα εἶναι γλυκὸ καὶ ἄς βρίσκονται αὐτὰ πάνω στὸν Ἰσημερινό. Τὰ παράλια τῆς Ν. Ἀφρικῆς ἔχουν κλίμα παρόμοιο μὲ τὸ δικό μας. Στὶς ἐρήμους τὸ κλίμα εἶναι πολὺ θερμὸ καὶ πολὺ ξερό.

Ἡ θέση τῆς Ἀφρικῆς πάνω στὴ γῆ (στὴ διακεκαυμένη ζώνη) οἱ μεγάλες ἐρήμοι, τὸ κλίμα πού ἐπικρατεῖ στὴν ἡπειρο, αὐτὰ γίνονται αἰτία νὰ εἶναι ἀραιὰ κατοικημένη. Συγκρίνετέ την μὲ τὴν Εὐρώπη καὶ θὰ τὸ ἴδητε καθαρά:

Ἀφρική, ἐπιφάνεια 30 ἑκατομ. τετρ. χλμ. 165 ἑκατομμύρια κατοίκους. Εὐρώπη, ἐπιφάνεια 10 ἑκατομ. τετρ. χλμ. 450 ἑκατομ. κατοίκους.

Οἱ ἄνθρωποι δὲν μποροῦν νὰ ζήσουν οὔτε νὰ προδεύσουν εὐκολὰ στὶς πολὺ θερμὲς καὶ τὶς πολὺ ψυχρὲς χώρες τῆς γῆς. Ζοῦν οἱ περισσότεροι στὶς χῶρες τῶν εὐκράτων ζωνῶν.

Ἄν δὲν εἶναι ὅμως κατάλληλες γιὰ τοὺς ἀνθρώπους οἱ πολὺ θερμὲς χῶρες μὲ τὸ ζεστὸ καὶ τὸ ὑγρὸ τοὺς κλίμα, εἶναι πολὺ καλὲς γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν φυτῶν. Ὅπου δὲν εἶναι ἐρημοὶ στὴν Ἀφρική, ἰδίως στὶς ἐκβολὲς τῶν ποταμῶν, στὶς ὄχθες τῶν ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν, ἐκεῖ ἡ βλάστηση εἶναι μεγάλη.

Στὶς ἐκβολὲς τοὺς οἱ μεγάλοι ποταμοὶ ἀφήνουν τὸ χῶμα πού παρασέρνουν τὰ νερά τους, κατεβαίνοντας ἀπὸ τὰ ψηλότερα μέρη, σχηματίζουν κοιλάδες καὶ πεδιάδες εὐφορώτατες, πού καλλιεργοῦνται καὶ καρπίζουν 3 καὶ 4 φορές τὸ χρόνο. Αὐτές καὶ ἄλλες ἐκτάσεις πού καλλιεργοῦνται, παράγουν καφέ, βαμπάκι, καουτσούκ, ζαχαροκάλαμο, κανέλλα καὶ γαρύφαλα, φοινικοκάρυδα, φοίνικες, ἀρτόδενδρα.

Μεγάλα παρθένα δάση ἔχει τὸ ἑσωτερικὸ τῆς Ἀφρικῆς. Φοίνικες, ἀρτόδενδρα, βουτυρόδενδρα, φυτὰ, καουτσούκ, εἶναι ἄφθονα σ' αὐτὰ.

Στὰ παρθένα δάση καὶ στοὺς ποταμούς, μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, βρίσκουν καταφύγιο λιοντάρια, τίγρεις, ἐλέφαντες, κροκόδειλοι, ἵπποπόταμοι καὶ ἄλλα μεγάλα ἄγρια ζῶα.

Τὸ φυσικὸ πλοῦτο τῆς Ἀφρικῆς τὸν κάνουν πιο μεγάλο τὰ ὀρυκτὰ πού κρύβει κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειά της: Χρυσός, διαμάντια, χαλκός, τσίγκος, μόλυβδος, οὐράνιο, κασίτερος, σίδηρο, πετροκάρβουνα.

Οἱ μαῦροι ἰθαγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς εἶχαν καὶ ἔχουν πολὺ χαμηλὸ πολιτισμό. Οἱ Φελάχοι, οἱ Κάφροι, οἱ Ὀτεντότοι εἶναι μισὸ ἄγριες φυλὲς τῆς Ἀφρικῆς. Στὰ παρθένα δάση τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς ζοῦν ἀκόμη ἄγριοι ἀνθρωποφάγοι. Μόνο στὰ Β. καὶ στὰ Β.Α. τῆς ἡπείρου οἱ ἰθαγενεῖς εἶναι κάπως πολιτισμένοι.

Δὲ μποροῦσαν οἱ ἀπολίτιστοι ἰθαγενεῖς νὰ ἐκμεταλλεθοῦν τὸ φυσικὸ

πλοῦτο τῆς Ἀφρικῆς, καὶ πῆγαν στὴ Μαύρη ἡπειρο πολλοὶ Εὐρωπαῖοι.

Τὰ παλιὰ τὰ χρόνια μόνο τὰ Β. παράλια τῆς Ἀφρικῆς ἦταν γνωστὰ στοὺς Εὐρωπαίους. Οἱ ἄλλες περιοχὲς ἦταν ἀγνωστες. Πρὶν ἀπὸ 460 χρόνια ἀρχισαν οἱ Εὐρωπαῖοι νὰ γνωρίζουν τὴν Ἀφρικὴ.

Πρῶτος ὁ Πορτογάλος Βαρθολομαῖος Διάς τὸ 1486 ἐπλευσε πρὸς Ν. κοντὰ στὰ Δ. παράλια τῆς Ἀφρικῆς πέρασε τὸν κόλπο τῆς Γουϊνέας κ' ἔφτασε στὸ νοτιώτερο σημεῖο τῆς ἡπείρου. Ὀνόμασε τὴν ἄκρη ἐκεῖνη Ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἐλπίδας. Ἔδινε, βλέπετε, πολλές ἐλπίδες τῶρα στοὺς Εὐρωπαίους νὰ φτάσουν ἀπὸ κεῖ στὴς Ἰνδίες.

Ἀργότερα ἄλλος Πορτογάλος, ὁ Βάσκο ντὲ Γκάμα ἔφτασε ὡς τὸ ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἐλπίδας, ἐπλευσε πρὸς τὰ Β.Α. καὶ ἔφτασε στὴς Ἰνδίες. Ἄλλοι ἐξερευνητὲς τὰ κατοπινὰ χρόνια προχώρησαν στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ἀφρικῆς. Τοὺς ἐξερευνητὲς ἀκολούθησαν ἄποικοι Εὐρωπαῖοι καὶ κατέλαβαν τὴς πλουσιώτερες περιοχὲς τῆς Αἰγύπτου. Οἱ ἄποικοι πολλές φορές μεταχειρίσθηκαν σκληρὰ τοὺς ἰθαγενεῖς, ἔφτιασαν ὅμως πολλὰ ἔργα, ἔχτισαν πόλεις, ἄνοιξαν μεταλλεῖα, ἔχτισαν ἐργοστάσια, ἔφτιασαν λιμάνια, σιδηροδρομικὲς γραμμὲς καὶ αὐτοκινητόδρομους, ἐπολέμησαν ἀρρώστιες φοβερές, πού ἔστειλαν χιλιάδες ἰθαγενῶν κάθε χρόνο στὸν κάτω κόσμο. Σήμερα οἱ περισσότερες πλούσιες ἐκτάσεις τῆς Ἀφρικῆς εἶναι κτήσεις τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας καὶ λίγες τοῦ Βελγίου, τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Πορτογαλίας.

Νησιὰ δὲν εἶναι πολλὰ κοντὰ στὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς. Τὸ μεγαλύτερο εἶναι ἡ Μαδαγασκάρη, στὸν Ἰνδικὸ Ὦκεανό. Στὸν Ἀτλαντικὸ Ὦκεανὸ εἶναι οἱ Ἀζόρες, οἱ Μαδέρες, οἱ Κανάριες, τὰ νησιὰ τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου, ἡ Ἁγία Ἐλένη.

Εἶπαμε στὴν ἀρχὴ τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ, ὅτι οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς εἶναι μαῦροι. Καταλαβαίνετε ὅτι οἱ ὑπόλοιποι εἶναι οἱ λευκοὶ Εὐρωπαῖοι ἄποικοι. Στὰ βόρεια τῆς Ἀφρικῆς τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι Μωαμεθανοί. Στὰ ΒΑ. καὶ στὰ Ν. εἶναι πολλοὶ χριστιανοί.

Στὴν Κεντρικὴ Ἀφρικὴ πολλές φυλὲς τῶν ἰθαγενῶν ἔχουν θρησκευτικὲς εἰδωλολατρικὲς.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Σὲ ποιὲς ἡπείρους εἶναι κοντὰ ἡ Ἀφρικὴ καὶ πῶς χωρίζεται ἀπ' αὐτές;
2. Σὲ ποῖο ἡμισφαίριο εἶναι τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Ἀφρικῆς, στὸ βόρειο ἢ στὸ νότιο; Στὸ ἀνατολικὸ ἢ στὸ δυτικὸ; Σημείωσε τὸ γεωγραφικὸ πλάτος καὶ μῆκος τῆς.
3. Τί ἐποχὴ ἔχουν οἱ χώρες κοντὰ στὸ Ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἐλπίδας τὴν ἐποχὴ πού κάνετε μάθημα γιὰ τὴν Ἀφρικὴ;

II. ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Στὴν Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ Αἴγυπτος, ἡ Ἀβησσίνια, ἡ Νουβία, ἡ Σομαλία καὶ ἡ Ἐρυθραία.

1. ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Τὸ ὄνομα τῆς δὲ σᾶς εἶναι ἀγνωστο, ὅπως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Νείλου ποταμοῦ καὶ ἡ λέξη Φαραῶν. Πολλὲς φορές τὸ ἀπαντήσατε στὴν ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ καὶ τοῦ Μωϋσῆ, κι ἀργότερα στὴν ἱστορία τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Εἶναι τὸ κράτος πού ἔχει ἀνώτερο πολιτισμὸ ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα στὴ Μαύρη ἡπειρο. Εἶναι ἡ χώρα πού τὴν ἀρχαία ἐποχὴ, πολλοὺς αἰῶνες

πριν γίνουν ξακουστές ή Ἀθήνα και ἡ Σπάρτη, εἶχε ἀποχτήσει μεγάλη πλοῦτη και δύναμη μεγάλη και εἶχε ἀναπτύξει δικό της πολιτισμό, πού και σήμερα ἐξακολουθοῦν νὰ τὸν μελετοῦν οἱ σοφοὶ και νὰ τὸν θαυμάζουν.

Εἶναι ἡ χώρα δεξιὰ και ἀριστερὰ ἀπὸ τὸ Νεῖλο ποταμὸ κοντὰ στις ἐκβολές του, πού φτάνει ὡς τὴ Μεσόγειο θάλασσα πρὸς Β. και ὡς τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα πρὸς Α.

Ἴχει ἐπιφάνεια 1.000.000 τεταγ. χιλμ. και 18.000.000 κατοίκους.

Πῶς ὅμως ἡ Αἴγυπτος μονάχη ἀπὸ τὶς χώρες τῆς Ἀφρικῆς ἔγινε δυνατὴ και ξακουστὴ ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια;

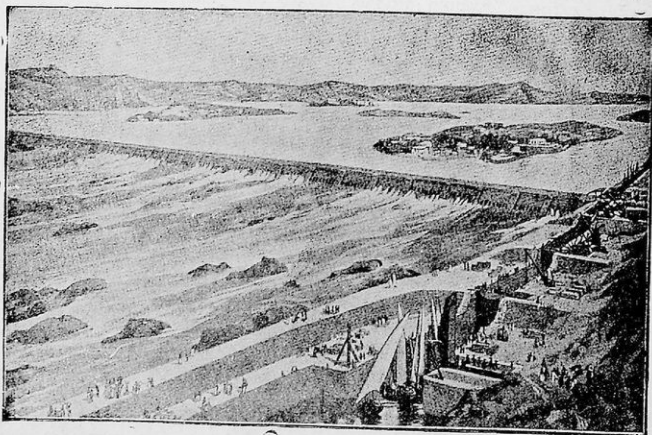
Τὴν παλιὰ της δόξα και τὰ σημερινὰ της πλοῦτη τὰ χρωστáει στὸ Νεῖλο ποταμὸ. Αὐτὸς ἔχει τὶς πηγές του στὶς μεγάλες λίμνες τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς

Στὸ δρόμο του παρασέρνει πολλὴ χῶμα και τὸ ἀφήνει κοντὰ στις ἐκβολές του. Ἐκεῖ χωρίζεται σὲ πολλοὺς κλάδους, και γίνεται τὸ δέλτα τοῦ Νεῖλου. Ταχτικά, σὲ ὠριμένους μῆνες κάθε χρόνο, ὅταν στὰ βάρη τῆς Ἀφρικῆς πέφτουν οἱ τροπικὲς βροχές, πλημμυρίζει και σκεπάζει ὅλη τὴν Αἴγυπτο μὲ παχὺ στρώμα λάσπης.

Σ' ὅλες τὶς χώρες οἱ γεωργοὶ ρίχνουν λιπάσματα στὸς ἀγρούς γιὰ νὰ δώσουν πολλοὺς καρπούς. Στὴν Αἴγυπτο αὐτὸ εἶναι περιττό. Ὁ Νεῖλος λιπαίνει τὶς πεδιάδες της. Χωρὶς τὸ Νεῖλο δὲν θὰ ὑπῆρχε Αἴγυπτος· ὁ τόπος της θὰ ἦταν συνέχεια τῆς Σαχάρας. Πάντα θὰ εἶχαν οἱ κάτοικοὶ της τὴν ἐποχὴ τῶν ἰσχυῶν ἀγελάδων. Τώρα μὲ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Νεῖλου εἶναι περιβόλι.

Μὲ τὰ νερὰ τοῦ Νεῖλου και τὸ θερμὸ της κλίμα ἡ Αἴγυπτος παράγει ὄσπρια, βαμβάκι, λαχανικά, ζαχαροκάλαμα κ.ἄ. Ἀπὸ τὸ χειμῶνα ὡς τὸ καλοκαίρι, πού ἀποσύρονται τοῦ Νεῖλου τὰ νερὰ, 3 και 5 φορές καλλιεργοῦν οἱ Αἰγύπτιοι τοὺς ἀγρούς τους. Ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια ἔφτιασαν διώρυγες γιὰ νὰ ποτίζουν τοὺς ἀγρούς τους.

Και σήμερα ἔχουν διώρυγες γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ. Κι ἀκόμα οἱ Ἀγγλοὶ

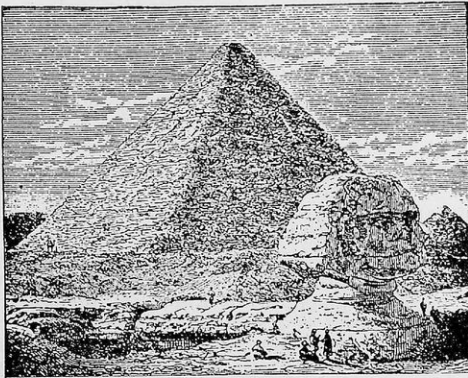
Τὸ φράγμα τοῦ Νεῖλου κοντὰ στὴν πόλη Ἀσουάν.

στά Ν. τῆς Αἰγύπτου, σ' ἓνα στενό πέρασμα τοῦ Νείλου, ἔχτισαν μεγάλο φράγμα καὶ κατασκεύασαν μεγάλη δεξαμενὴ καὶ ἀφήνουν τὰ νερά της, ὅπου τὰ χρειάζονται, γιὰ νὰ ποτίσουν τὰ χωράφια τῆς Αἰγύπτου.

Οἱ πόλεις τῆς Αἰγύπτου ὅλες εἶναι χτισμένες στὶς ὄχθες καὶ τὶς ἐκβολὲς τοῦ Νείλου. Τὸ Κάιρο εἶναι ἡ πρωτεύουσα καὶ ἡ πῖο μεγάλη πόλη τῆς Ἀφρικῆς (2.100.000 κατοίκους), χτισμένη στὴ δεξιὰ ὄχθη τοῦ Νείλου.

Κοντὰ στὸ Κάιρο εἶναι οἱ Πυραμίδες τῆς Αἰγύπτου. Πολλοὶ ξένοι πηγαίνουν κάθε χρόνο νὰ τὶς ἰδοῦν καὶ νὰ τὶς θαυμάσουν. Τὶς ἔχτισαν πρὶν ἀπὸ χιλιάδες χρόνια οἱ Φαραῶ τῆς Αἰγύπτου. Πολλὲς χιλιάδες δούλοι δούλευσαν σκληρὰ δεκάδες χρόνια γιὰ νὰ χτίσουν μιὰ πυραμίδα. Οἱ Φαραῶ τὶς ἤθελαν γιὰ τάφους των. Σκεφθῆτε ὅτι ἡ πῖο μεγάλη ἀπ' αὐτὲς πιάνει 10 στρέμματα τόπο καὶ ἔχει ὕψος 150 μέτρα!

Ἡ Ἀλεξάνδρεια (1.000.000 κατοίκους) εἶναι ἡ δευτέρη πόλη

Πυραμίδα τῆς Αἰγύπτου.

τῆς Αἰγύπτου. Τὴν ἔχτισε ὁ Μ. Ἀλέξανδρος στὰ παράλια τῆς Μεσογείου, ἀριστερὰ ἀπὸ τὸ Δέλτα τοῦ Νείλου. Τὸν παλιὸ καιρὸ ἦταν φακουλμένη γιατί εἶχε πολλοὺς Ἕλληνες σοφοὺς. Σήμερα εἶναι πόλη ἐμπορικὴ καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα λιμάνια τῆς Μεσογείου. Πολλοὶ Ἕλληνες κατοικοῦν στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ ἔχουν Ἕλληνικὰ σχολεῖα καὶ ἐκκλησίες, καὶ ἐκδίδουν Ἕλληνικὲς ἐφημερίδες καὶ περιοδικά.

Στὴν περιοχή τῆς Αἰγύπτου εἶναι καὶ ἡ Διώρυγα τοῦ Σουέζ. Στὴν εἰσοδὸ τῆς ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα εἶναι ἡ πόλη Πόρτ-Σάϊδ καὶ στὴν ἔξοδο τῆς πρὸς τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα ἡ πόλη τοῦ Σουέζ.

Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐνώνει ὅλες τὶς πόλεις τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια ὡς τὸ Ἀσσουάν.

Ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ πολλὰ χρόνια εἶναι κράτος ἀνεξάρτητο, μὲ βασιλιὰ καὶ κυβέρνησις ποὺ τὴν ἐκλέγει ὁ λαός. Ὡς τελευταῖα ὅμως οἱ Ἄγγλοι κατόνιζαν πολλὰ πράγματα γιὰ τὴ διοίκησίν της καὶ εἶχαν στὸ Κάιρο στρατό. Τὸ 1941 ἔφυγαν τὰ Ἄγγλικά στρατεύματα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν περιοχή τῆς διώρυγας τοῦ Σουέζ.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Τι θά ζητήσης νά ἴδῃς, ἂν ταξιδέψῃς ποτέ στήν Αἴγυπτο;
2. Τι ἀνθρώπους συναντοῦν, ὅσοι ἀποβιβάζονται στό λιμάνι τῆς Ἀλεξανδρείας;
3. Τι εἶδους ποσούς θά ἀπαντήσης πρὸ πολλοῦς στό Κάιρο;
4. Ζερεῖς ἂν φέρουν εἶδη λαχανοκήπου ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο στήν Ἑλλάδα καὶ ποιά;
5. Γιατί ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Ἀλεξανδρείας περνοῦν περισσότερὰ πλοία παρὰ ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ;

2. ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ

Τὴ λένε καὶ Αἰθιοπία. Δὲν ὑπάρχει στήν Ἀφρική ἄλλη χώρα ὑψηλότερη ἀπ' αὐτή. Βρίσκεται πάνω σὲ ὄροπέδια 2—4 χιλιάδες μέτρα ψηλά, στὰ Ν. τῆς Αἰγύπτου καὶ φτάνει σχεδὸν ὡς τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα.

Στὰ Β. τῆς χώρας βρίσκεται τὸ ψηλότερο ὄρος τῆς Ἀφρικής, τὸ Κιλιμάντζαρο (4620 μ.). Στὸ κέντρο εἶναι τὰ Ἀβυσσινιακὰ ὄρη καὶ στὰ Ν. τὰ ὄρη Κένια.

Πολλοὶ ποταμοὶ πηγάζουν ἀπὸ τὰ Ἀβυσσινιακὰ ὄροπέδια. Μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους εἶναι ὁ Κυανὸς Νεῖλος πὺρ ἐνώνεται μὲ τὸ Λευκὸ Νεῖλο καὶ οἱ δυὸ σχηματίζουν τὸν πρὸς μεγάλο ποταμὸ τῆς Ἀφρικής, τὸ Νεῖλο.

Πολλὲς λίμνες ἔχει ἡ Ἀβυσσινία. Ἡ λίμνη Τάνα στὰ Β. εἶναι ἡ μεγαλύτερη. Αὐτὴ μὲ τὰ νερά της τροφοδοτεῖ τὸν Κυανὸ Νεῖλο καὶ ἄλλους παραπόταμους τοῦ Νεῖλου.

Στὴν ἑκταση εἶναι 8 φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (1.100.000 τετραγ. χλμ.) καὶ ἔχει 10.000.000 κατοίκους.

Ἡ Ἀβυσσινία δὲν εἶναι εὐφορὴ ὅσο ἡ Αἴγυπτος, ἔχει ὅμως κλίμα καλύτερο ἀπ' αὐτὴ. Εἶναι πάνω στὸν Ἰσημερινό, ἀλλὰ τοὺς κατοίκους της δὲν τοὺς καίει ἡ ζέστη. 9 μῆνες, ἀπὸ τὸ Σεβριο ὡς τὸ Μάη ἔχουν ἀνοιξη. Ποτὲ δὲ λιώνουν τὰ χιόνια ἀπὸ τὸ ὄρος Κιλιμάντζαρο. Καὶ τρεῖς μῆνες (Ἰούνιο—Αὐγουστο) ἔχουν μεγάλες βροχές. Ἡ χώρα παράγει ζαχαροκάλαμο, καφέ κ.ἄ. Οἱ κάτοικοι τρέφουν πρόβατα, βόδια, καμήλες καὶ ἐξάγουν πολλὰ δέρματα ζώων καὶ μαλλιά.

Τὴν κατοικοῦν μαῦροι καὶ οἱ πρὸς πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶναι χριστιανοί. Ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητο βασίλειο.

Πρωτεύουσα τῆς Αἰθιοπίας εἶναι ἡ Ἀδῖς Ἀμπέμπα, μὲ 200.000 κατ. Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ συνδέει τὴν πρωτεύουσα μὲ τὸ Τσιμπουτί, λιμάνι στήν Ἐρυθρὰ θάλασσα, πού τὸ κατέχουν οἱ Γάλλοι.

Οἱ Αἰθίοπες (ὅπως καὶ οἱ Αἰγύπτιοι) εἶναι πολιτισμένοι περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς μαύρους τῆς Ἀφρικής, καὶ πολλὸ γενναῖοι.

Ὁ Μουσολῖνι μὲ τὰ φασιστικὰ ἰταλικά στρατεύματα τὸ 1934 κατάρχησε καὶ σκλάβωσε τὴ χώρα τους. Αὐτοὶ ὅμως πολέμησαν γενναϊότατα καὶ δὲν ἔπαψαν νὰ πολεμοῦν ὡς τὸ 1943, πού ἐλευθερώθηκε ἡ χώρα τους.

Ἡ Σομαλία καὶ ἡ Ἐρυθραία συνορεύουν μὲ τὴν Ἀβυσσινία καὶ εἶναι πρὸς τὰ παράλια τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας. Πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο ἦταν ἀποικία τῆς Ἰταλίας. Ἐνα μέρος τῆς Σομαλίας εἶναι Ἀγγλικὴ καὶ ἄλλο Γαλλικὴ κτήση. Μετὰ τὸν πόλεμο τὴν κατέχει ἡ Ἀγγλία.

Γιὰ τὴν ἰταλικὴ Σομαλία τὸ 1949 ἀποφάσισαν τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη νὰ γίνῃ ἀνεξάρτητο κράτος μέσα σὲ 10 χρόνια. Γιὰ τὴν Ἐρυθραία, πού ἦταν κὶ αὐτὴ ἰταλική, ἀκόμα δὲν ἔχουν πάρει ἀποφάσεις.

Ἡ Νουβία. Πρὸς Ν. τῆς Αἰγύπτου καὶ πρὸς Δ. τῆς Ἀβυσσινίας

είναι η Νουβία. Χώρα που την κατέχει η 'Αγγλία. Τη λένε και Αιγυπτιακό Σουδάν. Έχει έκταση 2.500.000 τετραγ. χιλμ. και πληθυσμό 3.500.000. Έχει πρωτεύουσα το Χαρτούμ.

III. ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ

Στη Β. 'Αφρική είναι η Λιβύη, η Τύνιδα, το 'Αλγέριο και το Μαρόκο.

Καμία από τις χώρες αυτές δεν είναι ανεξάρτητη.

1. Η **Λιβύη** έχει έκταση 1.100.000 τετρ. χιλμ. και 1.000.000 κατοίκους, Πριν από τον πόλεμο ήταν 'Ιταλική άποικία. Το 1949 η Συνέλευση των 'Ηνωμένων 'Εθνών απέφασισε μέσα σε 2 χρόνια να γίνει ανεξάρτητη.

Πολιτικός χάρτης της 'Αφρικής.

Η Λιβύη βρίσκεται προς Δ. της Αιγύπτου. Έχει μεγάλες έκτασεις σκεπασμένες από τον άμμο της Σαχάρας. Η Λιβύη λέγεται και Τριπολιτιδα. Τα παλιά χρόνια στα παράλια της προς τη Μεσόγειο ήταν οι όνομαστές ελληνικές πόλεις Κυρήνη, Τρίπολη. Πρωτεύουσά της είναι η Τρίπολη (με 75.000 κατοίκους).

2. Η **Τύνιδα**. Έχει έκταση 30.000 τετρ. χιλμ. και πληθυσμό 2.000.000. Είναι προς Δ. της Λιβύης. Η πόλη Τύνιδα (20.000 κατοίκους), η πρωτεύουσα, είναι κέντρο έμπορικό. Πολλά караβάνια έρχονται εκεί από το

Κ. Κωνσταντίνου, Γεωγραφία Ε'

έσωτερικό, ξεφορτώνουν εμπορεύματα και τὰ πλοία τὰ μεταφέρουν στο λιμάνι τῆς Μασσαλίας.

3. Τὸ **Ἀλγέριο**. Ἐχει ἑκτασὴ 600.000 τετρ. χλμ. καὶ πληθυσμὸ 6.000.000. Εἶναι χώρα ὀρεινὴ πάνω στὴν ὄρσειρά τοῦ Ἄτλαντα, πρὸς Δ. τῆς Τύνιδας. Πρωτεύουσά του ἔχει τὴν πόλιν Ἀλγέρι (20.000 κατ.).

4. Τὸ **Μαρόκο**. Ἐχει ἑκτασὴ 420.000 τετραγ. χλμ. καὶ 3.000.000 κατοίκους. Βρίσκεται κι αὐτὸ πάνω στὸν Ἄτλαντα. Ἐχει καὶ λίγες πεδινὲς περιοχὲς. Παράγει κτηνοτροφικὰ καὶ γεωργικὰ προϊόντα. Ἐνα μέρος τοῦ Μαρόκου τὸ ἔχει ἡ Ἰσπανία. Τὸ ἄλλο τὸ μεγαλύτερο τὸ ἔχει ἡ Γαλλία. Τὸ Γαλλικὸ Μαρόκο τὸ κυβερνᾷ ὁ σουλτάνος τοῦ Μαρόκου, ἀλλὰ τὴ διοίκησή του τὴν κανονίζουν οἱ Γάλλοι. Πρωτεύουσα τοῦ Γαλλικοῦ Μαρόκου εἶναι ἡ πόλις Ραμπάτ με 50.000 κατοίκους.

Στὸ βόρειο μέρος τοῦ Μαρόκου σχηματίζεται ὁ Πορθμὸς τοῦ Γιβραλτάρ, ποῦ ἐνώνει τὴ Μεσόγειο με τὸν Ἀτλαντικὸ Ὦκεανό.

Τὸ βράχο τοῦ πορθμοῦ ποῦ εἶναι στὴν εὐρωπαϊκὴ ἀκτὴ τὸν ἔχουν ὀχυρώσει καὶ τὸν κρατοῦν οἱ Ἀγγλοὶ. Ἀπέναντι στὴν Ἀφρικανικὴ ἀκτὴ εἶναι ἡ πόλις Ταγγέρη (80.000 κατοίκους). Ἡ περιοχὴ τῆς λέγεται Διεθνὴς ζώνη τῆς Ταγγέρης. Οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ τοὺς ἰθαγενεῖς κατοίκους τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς εἶναι Μωαμεθανοί.

IV. ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Στὴ δυτικὴ καὶ στὴν κεντρικὴ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἔρημος Σαχάρα, τὸ Σουδάν, ἡ Λιβερία, τὸ Κόγγο καὶ ἡ περιοχὴ τῶν λιμνῶν.

1. Ἡ **Σαχάρα**. Με τὶς ἀπέραντες ἐκτάσεις τῆς ἔχει μόνο ὡς 500 χιλιάδες κατοίκους. Αὐτοὶ ζοῦν στὶς ὄασις καὶ στὶς ἄκρες τῆς ἔρημου. Τρέφουν καμήλας καὶ πολλὰς μαζὶ (καραβάνια) μεταφέρουν εμπορεύματα ἀπὸ τὶς νωτιώτερες περιοχὲς στὴν Τύνιδα, στὸ Ἀλγέρι, στὸ Μαρόκο. Πλ ο ἴ ο τ ῆ ς ἔ ρ ῆ μ ο υ ἔχουν ὀνομάσει τὴν καμήλα, τὸ πολῦτιμο αὐτὸ ζῶο γιὰ τοὺς κατοίκους τῆς Σαχάρας. Τρέφονται ἀκόμα στὶς ὄασις λίγα πρόβατα καὶ γίδια. Καλλιεργοῦν ποῦ καὶ ποῦ λίγα σιτάρια καὶ ἀμπέλια. Ζοῦνε πολὺ φτωχὰ μ' αὐτὰ καὶ με τοὺς χουρμάδες καὶ τοὺς καρποὺς λίγων ἀκόμα ὀπωροφόρων δένδρων. Ὅλες σχεδὸν οἱ ἐκτάσεις τῆς Σαχάρας ἀνήκουν στὴ Γαλλία. Τὰ τελευταῖα χρόνια αὐτοκίνητα εἰδικὰ γιὰ ταξίδια στὴν ἔρημο ἔφτιασαν οἱ Γάλλοι. Ζεκινοῦν ἀπὸ τὸ Ἀλγέρι, πηγαίνουν ἀπὸ ὄαση σὲ ὄαση, ὅπου ἔχουν χτίσει καλὲς οἰκοδομὲς γιὰ τοὺς Εὐρωπαίους, καὶ φτάνουν στὴ νότιο ἄκρη τῆς Σαχάρας, ὕστερα ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν ταξίδι. Περνοῦν ἑκτασὴ 1.300 χιλιόμετρα στὴν ἔρημο, πάνω στὴν ἄμμο, χωρὶς στρωμένο δρόμο.

2. Τὸ **Σουδάν**. Εἶναι μεγάλη περιοχὴ πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ Ὦκεανὸ καὶ φτάνει ὡς τὸ ὀροπέδιο τῆς Αἰθιοπίας πρὸς Α. καὶ τὸν ποταμὸ Κόγγο πρὸς Ν. Εἶναι χώρα πεδινὴ με χαμηλὰ ὄρη ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Οἱ ποταμοὶ Νίγηρας καὶ Σενεγάλης καὶ ἄλλοι μικρότεροι τὴν ποτίζουν καὶ ὅλη ἡ χώρα μοιάζει ὄαση μεγάλη. Στὸ Σουδάν φυτρῶνουν μόνον τοὺς ἢ καλλιεργοῦνται καὶ ἀναπτύσσονται πολλὰ δένδρα (βουτυρόδενδρα, ἀρτόδενδρα, δένδρα καουτσούκ κ.ἄ.). Καλλιεργοῦν βαμβάκι καὶ κεχρί. Τρέχουν πολλὰ βόδια, πρόβατα καὶ πουλερικὰ.

Ἐχει μεγάλο ἐμπόριο καουτσούκ καὶ ἑλεφαντόδοντα.

Τὸ Σουδάν δὲν εἶναι κράτος ἀνεξάρτητο, ἀλλὰ κτῆσεις Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ἔτσι χωρίζεται:

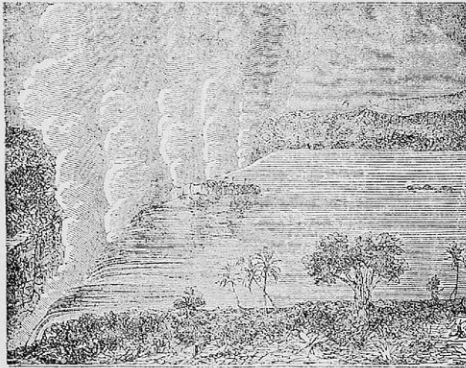
α) Στο **Γαλλικό Σουδάν** (έκταση 5.000.000 τετρ. χιλ. καί 12.000.000 κάτ.) με πρωτεύουσα τὸ Τιμποκτού.

β) Στο **Ἀγγλικό Σουδάν** (έκταση 1.300.000 τετρ. χιλ. καί 20.000.000 κάτ.). Είναι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ ἰστίς ἐκβολές τοῦ ποταμοῦ Νιγηρα καὶ ἄλλων. Μερικὲς περιοχὲς ἔχουν μεταλλεῖα χρυσοῦ. Ἡ σπουδαιότερη πόλη εἶναι τὸ Λάγος.

γ) Στὶς **Πορτογαλικὲς κτήσεις** ὑπάγεται ἡ Γουϊνέα, ποὺ παράγει πολὺ κακάο.

(Ἡ Πορτογαλία ἔχει καὶ τὰ νησιά τοῦ Πρασίνου ἄκρωτηρίου, τὶς Ἀζόρες καὶ τὴ Μαδέρα. Ἡ τελευταία παράγει ὄσπρια, ζαχαροκάλαμο, πολλὰ καὶ ξακουστὰ κρασιά).

δ) Στὸ **Βελγικὸ Κόγγο** (έκταση 2.500.000 χιλμ. 15.000.000 κάτ.). Εἶναι ἡ πεδινὴ περιοχὴ τοῦ Κόγγου ποταμοῦ. Ἔχει πολλὰ παρθένα δάση. Οἱ ἰθαγενεῖς εἶναι μισοσάγριοι. Τὸ Βελγικὸ Κόγγο παράγει πολὺ καουτσούκ.

Οἱ καταρράκτες τῆς λίμνης Βικτωρίας.

Παράγει ἀκόμη καφέ, βαμπάκι, βανίλλια, χαλκό, χρυσό, κασσίτερο. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Πόλη τοῦ Λεοπόλδου.

3. Ἡ **Δημοκρατία τῆς Λιβερίας** εἶναι τὸ μόνο ἀνεξάρτητο κράτος στὴ Δ. Ἀφρική. Ἔχουν ὅμως σ' αὐτὸ μεγάλη ἐπιρροὴ οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικής. Εἶναι στὴν ἑκταση ἴση μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἔχει 1.500.000 κατοίκους.

4. Ἡ **περιοχὴ τῶν λιμνῶν**. Εἶναι ἡ πηγὴ ὄλων τῶν μεγάλων ποταμῶν τῆς Ἀφρικής: τοῦ Νείλου, τοῦ Κόγγου, τοῦ Ζαμπέζη. Κατεβαίνοντας ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ χώρα τῶν λιμνῶν οἱ ποταμοὶ σχηματίζουν πολλοὺς καταρράκτες, ὀνομαστοὺς ὅπως καὶ οἱ καταρράκτες τοῦ Νιαγάρα στὴν Ἀμερική.

Ἐπειδὴ τὸ μέρος εἶναι ὑψηλό, τὸ κλίμα δὲν εἶναι πολὺ θερμὸ (ὅπως καὶ στὴν Ἀρβησινία) ἀν καὶ βρίσκεται στὴν καρδιὰ τῆς διακεκαυμένης ζώνης. Ἡ περιοχὴ τῶν λιμνῶν φτάνει ὡς τὶς ἀκτὲς πρὸς τὸν Ἰνδικὸ ὠκεανό. Ἔχει ἑκταση 2.000.000 τετρ. χιλμ. καὶ 15.000.000 κάτ. Πολλὰ εὐφώρα ὄρο-

πέδια είναι σ' αυτή. Παράγουν καφέ, κακάο, βαμπάκι, χουρμάδες κ. ά. Κτήση τής 'Αγγλίας είναι και ή περιοχή τών λιμνών. Οί 'Αγγλοι πηγαίνουν τά προϊόντα στην παράλια πόλη Νταρελαλάμ και τά φορτώνουν στα πλοία.

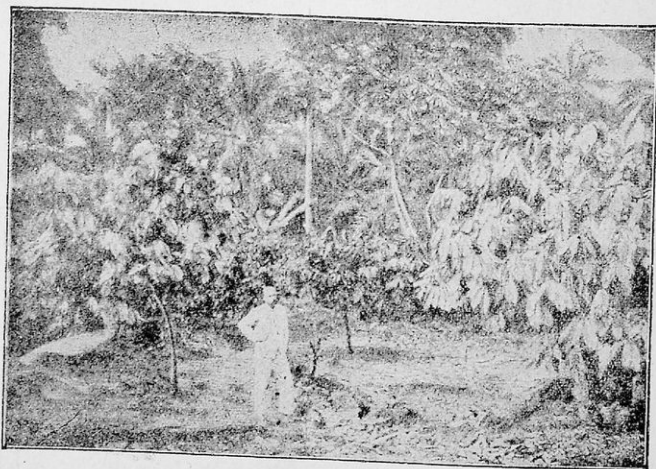
Σιδηροδρομικές γραμμές ένώνουν την περιοχή τών λιμνών με την Αιγυπτο, τή Ν. 'Αφρική και τά Δ. παράλια (πρός τόν κόλπο τής Ζαυζιβάρης).

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Γιατί δέν φτιάδουν αυτοκινητόδρομους και σιδηροδρομικές γραμμές για νά ταξιδεύουν εύκολα μέσα στη Σαχάρα;
2. Ποιοί από τούς ιθαγενείς τής Κεντρικής 'Αφρικής είναι πιο πολιτισμένοι: όσοι καλλιεργούν τή γή ή όσοι τρέφονται με καρπούς δένδρων και από τó κυνήγι τών ζώων και τών πουλιών;
3. Στίς χώρες τής Κεντρικής 'Αφρικής, πού δέν έχουν υγιεινό κλίμα, άρρωσταίνουn και πεθαίνουn πολύ περισσότεροι ιθαγενείς από τούς Εύρωπαίους. Πώς τó εξηγείτε αυτό;
4. Πώς μπορεί νά ταξιδέψη κανείς 1) από τήν 'Ελλάδα στο 'Αλγέρι; 2) από τήν 'Ελλάδα στην 'Αδισ 'Αμπέμπα;
5. 'Ελληνες είναι ξενητεμένοι στην 'Αβησσυνία, στο Μαρόκο και λίγοι στο Καγγό. 'Ελληνες στρατιώτες και στόν τελευταίο πόλεμο πολέμησαν στη Λιβύη. 'Αν ξέρετε κανένα, συγκεντρώστε πληροφορίες (άπό τούς ίδιους, τήν άλληλογραφία τους, από τούς δικούς τους) για τή χώρα πού μένουn ή είδαν και γράφετέ τες νά τις διαβάσετε στην τάξη σας.

V. ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ

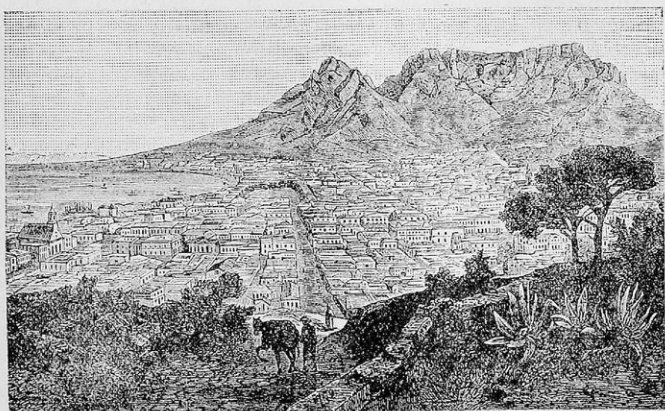
Στό έσωτερικό τής Νοτίου 'Αφρικής είναι μεγάλη έρημος ή Καλαχάρη. Μόνο τά παράλια προς τόν 'Ατλαντικό και τόν Ειρηνικό 'Ωκεανό είναι κατοικημένα. Για τούτο σε επιφάνεια 6.000.000 τετραγ. χιλιάμετρα, πού έχει ή περιοχή αυτή, μόνο 18.000.000 άνθρωποι κατοικούν.

Φυτεία κακάου στην 'Αφρική.

Ἡ χώρα παράγει λίγα γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα. Εἶναι ὁμως πλούσια σὲ διάφορα ὄρυκτά (διαμαντόπετρες, χρυσό, χαλκό, οὐράνιο, τσίγκο, κασίτερο, σίδηρο, πετροκάρβουνα). Γιὰ τοῦτο οἱ περισσότεροι κάτοικοι, Εὐρωπαῖοι καὶ ἰθαγενεῖς, ἐργάζονται στὰ ὄρυχεῖα. (Ἔκταση 4.000.000 τετραγ. χλμ., πληθυσμὸς 14.000.000).

Ἡ **Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωση**. Ἔχει τὶς περισσότερες χώρες τῆς Ν. Ἀφρικῆς, ποὺ παλιότερα ἦταν κτήσεις τῆς Ἀγγλίας. Τὸ Τράνσβααλ στὴ χώρα τοῦ Ἀκρωτηρίου, τὴν Οὐράγη, τὴ Νατάλη. Σήμερα οἱ χώρες αὐτὲς ἀποτελοῦν Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία καὶ ἐκλέγουν μιὰ κυβέρνηση. Ἡ Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωση εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ κράτη τῆς

Ἡ πόλη τοῦ Ἀκρωτηρίου.

Βρετταν. Κοινοπολιτείας. Ἔχει πρωτεύουσα τὴν Πραιτωρία (200.000 κάτ.). Γύρω στὴν πόλη βγαίνουν διαμαντόπετρες ἀπὸ πολλὰ ὄρυχεῖα. Τρέφουν ἀκόμα πολλὲς στρουθοκαμήλους καὶ πωλοῦν τὰ φτερά τους.

Ἄλλη μεγάλη πόλη εἶναι τὸ Γιοχάνεσμπουργκ (350.000 κάτ.). Τὴ λένε καὶ «πόλη τοῦ χρυσοῦ», γιατί ἡ χώρα τοῦ Τράνσβααλ ἔχει πολλὰ καὶ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ. Ἡ πόλη τοῦ Ἀκρωτηρίου (300.000 κάτ.), τὸ Ντουρβάν (260.000 κάτ.).

Ἡ Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωση μαζί μὲ τὴν Αἴγυπτο καὶ τὴν Ἀβηθσιανία εἶναι τὰ μόνα πολιτισμένα κράτη τῆς Ἀφρικῆς. Οἱ πόλεις τῶν τριῶν αὐτῶν κρατῶν ἐπικοινωνοῦν μὲ τίς γραμμὲς τοῦ Ὑπεραφρικανικοῦ σιδηροδρόμου.

Πορτογαλικὲς κτήσεις. Ἔκταση ὡς 2.000.000 τετρ. χλμ. στὸ Β. Δ. μέρος. Μεγαλύτερη πόλη σ' αὐτὲς εἶναι ἡ Μοζαμβίκη (60.000 κάτ.).

ΚΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἡ **Μαδαγασκάρη**, τὸ μεγαλύτερο νησί τῆς Ἀφρικῆς (ἐκταση 600.000 τετραγ. χλμ. καὶ 4.000.000 κάτ., εἶναι Γαλλικὴ κτήση. Παράγει

ρύζι, καουτσούκ, ζαχαροκάλαμο. Έχει πρωτεύουσα την Ταναρίβη.
 Η Μαδέρα, οι Κανάριες, τὰ νησιά του Πρασίνου Ακρωτηρίου, οί
 Αζόρες είναι κτήσεις τῆς Πορτογαλίας καὶ παράγουν
 κακάο, κρασί κ.ά.
 Η Ἁγία Ἐλένη καὶ ἄλλα μικρὰ νησιά εἶναι κτήσεις Ἀγ-
 γλικές.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Γιατί σὲ ὁδὸ τῶν Ἀθηνῶν ἔχει δοθῆ τὸ ὄνομα τοῦ Γιάν Σμάτς, ποῦ τὴν ἐποχὴ τοῦ πολέμου ἦταν Πρωθυπουργὸς στὴ Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσι;
2. Πῶς μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς πρὸ γρήγορα (ὄχι ἀεροπορικῶς) ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ στοὺς Γιοχάνεσμπουργκ;
3. Ποῖα λιμάνια εἶναι στὴ Νότιο Ἀφρικῆ;

ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Κράτη καὶ κτήσεις	Ἐκταση σὲ τετρ. χλμ.	Πληθυσμὸς	Πόλεις	Πληθυσμὸς
Αἴγυπτος	1.000.000	18.000.000	Καίρο (πρωτ.)	2.100.000
Ἀβησσυνία	1.900.000	10.000.000	Ἀλεξάνδρεια	1.000.000
Λιβερία	110.000	1.500.000	Ἄδης Ἀμπέμπα, πρ. Μουρβία	100.000 25.000
Ἀγγλικές κτήσεις				
Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσι	4.000.000	14.000.000	Πραιτωρία (πρωτ.) Γιοχάνεσμπουργκ	200.000 350.000
Περιοχὴ τῶν Λιμῶν	2.000.000	15.000.000	Ζανζιβάρη, λιμάνι	120.000
Νουβία	2.500.000	3.500.000	Χαρτούμ	50.000
Ἀγγλικὸ Σουδάν	1.300.000	20.000.000	Λάγος	75.000
Νησιά Δυτικῆς Ἀφρικῆς	3.000	400.000	Πόρτ-Λουίς	50.000
Βελγικὸ Κόγγο	2.500.000	15.000.000	Πόλη Λεοπόλδου	10.000
Γαλλικές κτήσεις				
Ἀλγέριο	600.000	6.000.000	Ἀλγέριο (πρωτ.)	20.000
Τύνιδα	130.000	2.000.000	Τύνιδα (πρωτ.)	20.000
Μαρόκο	420.000	2.500.000	Ραμπάτ (πρωτ.)	50.000
Σαχάρα	10.000.000	500.000		
Γαλλικὸ Σουδάν	5.000.000	12.000.000	Τιμποκτου (πρωτ.)	25.000
Νησι Μαδαγασκάρη	600.000	4.000.000	Ταναρίβη (πρωτ.)	65.000
Πορτογαλικές κτήσεις				
Δυτικὴ Ἀφρικῆ	40.000	300.000		
Νότιος Ἀφρικῆ	2.000.000	7.000.000		
Νησιά Ἀφρικῆς	5.000	200.000	Μοζαμβικῆ	60.000
Ἴσπαν. κτήσεις (Μαρόκο)	300.000	500.000		
Λιβύη	1.100.000	1.000.000	Τρίπολη (πρωτ.)	45.000
Σομαλία	350.000	350.000	Μογδίστου »	10.000
Ἐρυθραία	120.000	300.000	Ἀσμάρα »	10.000
Διεθνὴς ζώνη Ταγγέρης	600	100.000	Ταγγέρη »	80.000

βάσθηκα από το πλοίο στο Σίδνεϋ, στη μεγαλόπολη τῆς Αυστραλίας. Ἄν ἄργησα νὰ σοῦ γράψω, σ' αὐτό φταίει τὸ πολὺ μεγάλο ταξίδι πού ἔκαμα.

Θυμᾶσαι, πῶς τουρτουρίζαμε ἀπὸ τὸ κρῦο στὸ λιμάνι τοῦ Πειραιᾶ ὅταν ἀναχωροῦσα; Χιονισμένες ἦταν οἱ κορφές τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ τῶν ἄλλων βουνῶν καὶ δὲν ἀστειεύταν ὁ παγερὸς βοριάς πού φυσοῦσε πρὸς τὴ θάλασσα. Μὲ πείραζες γιατί ἤμουν φορτωμένος μὲ πουλόβερ καὶ πολλὰ κασκὸλ καὶ γάντια χοντρά καὶ πολὺ βαρὺ παλτό. Καὶ δὲν εἶχες ἄδικο.

Ἄφου ἄφησα τὶς ἑλληνικὲς θάλασσες καὶ ἄλλαξα ἀτμόπλοιο στὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅταν ἔμεινε πίσω μας ἡ γαλανὴ Μεσόγειος καὶ ἀπὸ τὸ Σουεῖζ μπήκαμε στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, αὐτὰ τὰ βαριά ροῦχα δὲν μοῦ χρειάζονταν πιά, ἀκόμα μ' ἐνοχλοῦσαν. Ὅσο προχωροῦσε τὸ βατῶρι πρὸς τὸ Νότο, ἡ ζέστη ὅλο καὶ γινόταν μεγαλύτερη. Μαζὶ αὐξάνει καὶ ἡ ὑγρασία. Τὰ βαριά ροῦχα μου ἀπερροφοῦσαν τὴν ὑγρασία καὶ γίνονταν ἀκόμα πιὸ βαριά. Ἐτσι ἀναγκαζόμουν νὰ τὰ λιγοστεύω ἕνα ἕνα.

Βγήκαμε ἀπὸ τὴν πύλη τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας πρὸς τὸν Ἰνδικὸ ὠκεανό. Εἶδαμε ἀριστερά μας τὸ Ἄδεν. Τὸ πλοῖο μας ἔπιασε ἐκεῖ. Ἦθελε νὰ ἐφοδιασθῆ μὲ πράγματα πού τοῦ ἔλειπαν. Ἐπρεπε νὰ ξανασάνη λίγο καὶ τὸ πλήρωμα. Φύγαμε καὶ δὲν ἔκαμε τὸ πλοῖο ἄλλο σταθμὸ ὡς τὸ Κολόμπο, τὴν πρωτεύουσα τοῦ Νησιοῦ τῶν Μαργαριταριῶν. Τὸ Ἄδεν καὶ τὸ Κολόμπο ἦταν τὰ μόνα λιμάνια ὅπου πιάσαμε στὰ ἀσιατικὰ παράλια. Πολλὲς μέρες ὕστερα ταξιδεύαμε στὸν Ἰνδικὸ ὠκεανό, βλέποντας οὐρανὸ καὶ θάλασσα. Καὶ τί ταξίδι ἦταν αὐτό! Ζέχασα πῶς ἔφυγα χεῖμῶνα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἦ ζέστη καὶ ἡ ὑγρασία μὲ ἐπιγίγαν, ἦταν πράγμα ἀνυπόφορο γιὰ μένα. Ὅταν ξεκίνησα, ὁ ἥλιος ἔβγαινε τὸ πρωὶ ὅλο καὶ νοτιώτερα στὸν ὄριζόντα καὶ οἱ μέρες ἦταν μικρές. Καὶ ὅσο ταξίδεια πρὸς τὸ νότο, ὁ ἥλιος βιαζόταν νὰ γυρίσῃ πρὸς βορρὰ καὶ μεγάλωναν γρήγορα οἱ μέρες. Νὰ τώρα εἴμαστε πάνω στὸν Ἰσημερινό. Στὶς 12 τὸ μεσημέρι ὁ ἥλιος βρισκεται ἀκριβῶς πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου. Δὲ μπορῶ νὰ μείνω στὸ κατάστρωμα, μὲ χτυποῦνε κατακέφαλα οἱ ἀκτίνες του, φοβοῦμαι μήπως πάθω ἡλίαση.

Τὸ πλοῖο ὅλο προχωρεῖ. Ὁ ἥλιος κάθε πρωὶ ἀνατέλλει βορειότερα. Βλέπω τὴ σκιά μου νὰ πέφτῃ πρὸς τὰ Ν.Δ., πρὸς τὰ Ν., πρὸς τὰ Ν.Α., πράγμα πού ποτὲ δὲν τὸ εἶδα στὴν Ἑλλάδα. Μπήκαμε στὸ Ν. ἡμισφαίριο καὶ ὅλο προχωροῦμε πρὸς τὸ Ν.

«Μήπως ὀνειρεύομαι;» συλλογίζομαι. Ἐφυγα στὴν καρδιά τοῦ χειμῶνα, πρὶν ἀκόμα ἀρχίσῃ νὰ μεγαλώνῃ ἡ μέρα στὴν Ἑλλάδα. Μὲ ἔκαψε ὁ ἥλιος σὰν νὰ ἦταν καλοκαίρι—καὶ τί καυτερὸ καλοκαίρι! Βρῆκα, Γενάρη μῆνα, τὴ μέρα ἴση μὲ τὴ νύχτα, πράγμα πού μόνο στὶς 22 Μαρτίου συμβαίνει στὴν Ἑλλάδα. Καὶ νά, τώρα φτάνομε σὲ μέρη πού πάλι, Γενάρη μῆνα, ἔχουν καλοκαίρι!

Τώρα κατὰλαβα καλὰ μερικὰ πράγματα, πού ἔλεγα μικρὸς σὰν παπαγάλος :

«Ἡ Ἑλλάδα εἶναι στὴ Β. εὐκράτο ζώνη. Ἡ Ν. Ἀφρική, ἡ Αὐστραλία ἡ Ν. Ἀμερική εἶναι στὴ Ν. εὐκράτο ζώνη. Ὅταν ἔμεις ἔχωμε χειμῶνα, ἐκεῖ εἶναι καλοκαίρι...».

Ἀρχισαν πιά νὰ φαίνονται οἱ δυτικὲς ἀκτὲς τῆς Αὐστραλίας. Ἐτρεξα στὴν καμπίνα μου, πήρα ἀπὸ τὴ βαλίτσα μου ἕνα χάρτη καὶ μιά γεωγραφία. Εἶδα πῶς ἡ ἡπειρος τῆς Αὐστραλίας εἶναι μικρότερη ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες. Ἐχει ἔκταση 9.000.000 τετρ. χλμ. Ἐχει Ν. γεωγραφικὸ πλάτος 15-45°. Εἶναι ἡ μι-

σή στη διακεκαυμένη ζώνη και η υπόλοιπη στη Ν. εϋκρατο ζώνη. Βρέχεται από τις θάλασσες του Ίνδικου και του Ειρηνικού ωκεανού.

Μόλις πρωτοείδα μακριά στον ορίζοντα τις ακτές τής Αυστραλίας νόμισα πώς μόνο καμιά μέρα ταξίδι θα έχωμε ακόμα. Ο χάρτης μου έδειξε πώς δέν είχαν ακόμα τελειώσει τα βάσανα του ταξιδιού. Τό Σίδνεϋ δέν είναι στη Δ. άλλα στην ΄Ανατολική πλευρά τής Αυστραλίας.

΄Ακόμα μερικές μέρες ταξίδι΄ αφήσαμε άριστερά μας τη Ν. παραλία τής ήπειρου, τό πλοίο διευθύνθηκε πρὸς Β. και τέλος φτάσαμε στο Σίδνεϋ.

΄Αποβιβάστηκε και βλέπω πολύν κόσμο νά κυκλοφορη στοίς δρόμους μέ καλοκαιρινά ρούχα...

Σ΄ άλλο γράμμα θα σου γράψω τις έντυπώσεις μου από τη χώρα και από τους ανθρώπους πού τήν κατοικούν...».

2. ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΩΤΗ

«...Ζέρεις ότι ό έμπορικὸς οίκος πού αντιπροσωπεύω εισάγει στην Έλλάδα σιτάρ: και άλλα δημητρ:ακά, ρύζι, μαλλιά και ακόμα λίγα προϊόντα τής Αυστραλίας. ΄Εχει όμως μεγάλα σχέδια για τό μέλλον: Νά φέρη στην Έλλάδα άπ΄ όλα τὰ προϊόντα τής Αυστραλίας: Κατεψυγμένο κρέας, δέρματα βοδιών και προβάτων, τυριά, βούτυρο, ζάχαρη και νά στέλν η άπ΄ αυτά όσα χρειάζονται και στίς γειτονικές μας Βαλκανικές χώρες. Μόνο καπνά, σταφίδες, πορτοκάλια δέν σκέφτονται νά φέρουν από τήν Αυστραλία, πού και άπ΄ αυτά παράγει στα ΝΔ. παράλια της.

Μου έδωσαν λοιπόν τήν έντολή νά πηγαίνω σ΄ όλες τις πόλεις τής Αυστραλίας για τό σκοπόν αυτό, νά βρίσκω τους εμπόρους, νά συνεννοούμαι και νά στέλνω έκθέσεις στην ΄Αθήνα.

Λίγες βδομάδες έμεινα στο Σίδνεϋ. Είναι μεγάλη πόλη (800.000 κατοίκους). Πήγα στην Καμπέρα, τήν πρωτεύουσα τής Αυστραλίας και αυτή στην ΝΑ. άκτή τής ήπειρου. Είναι μικρότερη από τό Σίδνεϋ, (200.000 κατοίκους). ΄Επισκέφθηκα στα Ν. παράλια τη Μελβούρνη (750.000 κατ.) και τήν ΄Αδελαΐδα (250.000 κατ.). ΄Εξακολούθησα τήν περιοδεία μου, στάθηκα μιá δυό μέρες και σ΄ άλλες μικρότερες πόλεις στα Ν. τής Αυστραλίας και έφτασα στο Πέρθ (300.000 κατ.) στα Δ. παράλια. ΄Από έκει ξαναγύρισα σιδηροδρομικώς κατ΄ εϋθείαν στο Σίδνεϋ, περνώντας πάλι από τις πόλεις πού ανέφερα. ΄Ετσι τελείωσε ή πρώτη περιοδεία μου.

΄Ισως νά άπορης: Μόνο στα νότια και στα ανατολικά είναι οι μεγάλες έμπορικές πόλεις τής Αυστραλίας; Μόνο στα παράλια αυτά και λιγώτερο στα δυτικά και στα βόρεια υπάρχουν τόποι εύφοροι. Τό έσωτερικό τής Αυστραλίας είναι άγονο όροπέδιο, πού έχει πολλές πέτρες ή και σκεπάεται με άμμο άλμυρη. Στην ανατολική πλευρά, πρὸς τὰ παράλια του Ειρηνικού οι Αυστραλιανές ΄Αλπεις είναι τό ψηλότερο βουνό (2000 μ.). Κι ανάμεσα σ΄ αυτές και τό όροπέδιο είναι μεγάλες πεδιάδες. Και από τις πεδιάδες αυτές οι νοτιώτερες είναι καλές για τή γεωργία. Οι βορειότερες μοιάζουν τις στέππες τής Εϋρώπης και τής Σιβηρίας και μόνο για λειβάδια είναι κατάλληλες

Και όχι μονάχα οι πέτρες και ή άλμυρη άμμος κάνουν άγονο τό έσωτερικό τής ήπειρου. ΄Αντίθετα με τὰ παράλια πού έχουν συχνές βροχές, τόσο ωφέλιμες για τήν ανάπτυξη των φυτών, τὰ μεσόγεια έχουν μεγάλη

ξηρασία, φοβερή ζέστη τὸ καλοκαίρι καὶ σπάνια βλέπουν βροχές.

Νά λοιπόν ὁ λόγος πού κάνει παράδεισο τὰ παράλια τῆς Αὐστραλίας καὶ μάλιστα ἐκεῖνα πού εἶναι στὴν εὐκράτο ζώνη, καὶ κόλαση τὸ ἐσωτερικό. Γι' αὐτὸ οἱ μεγάλες πόλεις εἶναι συγκεντρωμένες στὰ Α. καὶ τὰ Ν. παράλια.

Σ' ὅλες τὶς πόλεις πού πέρασα κατοικοῦν μόνο Εὐρωπαῖοι καὶ κυρίως Ἕλληνες. Ἄγγλοι εἶναι ἡ γλῶσσα πού πρέπει νὰ ξέρη ὅποιος ἔρχεται νὰ μείνῃ πολλὰ χρόνια στὴν Αὐστραλία. Ὅλη ἡ Αὐστραλία ἦταν Ἄγγλική ἀποικία καὶ εἶναι σήμερα ἕνα ἀπὸ τὰ κράτη τῆς Βρετανικῆς Κοινοπολιτείας, πού ἐκλέγουν μόνα τους τὴν κυβέρνησή τους. Ἡ Αὐστραλία ἐξερευνήθηκε τελευταία ἀπὸ ὅλες τὶς ἠπείρους, πρῶτα ἀπὸ τὴν Ὀλλανδία καὶ ὕστερα ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους. Πρὶν ἀπὸ 100 χρόνια μόνο ἐξορίστους καὶ καταδίκους ἔστειλαν οἱ Ἄγγλοι στὸ Σίδνεϋ. Ὑστερα βλέποντας τὸν πλοῦτο τῆς χώρας, μετανάστευσαν χιλιάδες ἐκεῖ· ἔχτισαν πόλεις καὶ ὠφελοῦνται τὰ πλοῦτη τῆς. Σήμερα ἡ Αὐστραλία ἔχει γίνει ἡ πρώτη κτηνοτροφικὴ χώρα τοῦ κόσμου. Χιλιάδες πρόβατα καὶ βόδια τρέφονται στὰ λιβάδια τῆς. Εἶναι ἡ πρώτη σ' ὅλον τὸν κόσμο στὴν παραγωγή μαλλιών. Ἡ «Καμπέρα», τὸ εἶδος σιταριοῦ πού ἄρχισαν νὰ καλλιεργοῦν καὶ στὴν Ἑλλάδα, ἐδῶ ἔχει τὴν καταγωγή του. Ἐκατομμύρια σάκκοι σιταριοῦ περιμένουν πάντα στὰ λιμάνια νὰ φορτωθοῦν στὰ βαπόρια. Καὶ χιλιάδες ἀτιμόπλοια κάθε χρόνο φορτώνονται μὲ κατεφυγμένα κρέατα καὶ μαλλιά γιὰ διάφορες χώρες τῆς γῆς καὶ κυρίως γιὰ τὴν Ἄγγλία (115 ἑκατομμύρια πρόβατα καὶ 15 ἑκατομμύρια βόδια ἔχει ἡ Αὐστραλία).

Δὲ λείπουν καὶ τὰ ὀρυκτὰ προϊόντα στὴν Αὐστραλία, ἂν κι αὐτὴ εἶναι κυρίως γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ χώρα. Πετροκάρβουνα, χρυσάφι, ἀργυρος, χαλκός, μόλυβδος εἶναι τὰ κυριώτερα ἀπ' αὐτὰ.

—Καὶ πρὶν πᾶνε οἱ Εὐρωπαῖοι στὴν Αὐστραλία, τί ἀνθρώποι ζοῦσαν αὐτοῦ; θὰ μὲ ρωτήσης.

Σὺ ἀπαντᾷς: Ἐδῶ ζοῦσαν μισοάγριοι ἰθαγενεῖς. Δὲν καλλιεργοῦσαν τὴ γῆ. Ζοῦσαν ἀπὸ τὸ κυνήγι καὶ τὸ ψάρεμα, ἀπὸ τοὺς καρπούς τῶν δένδρων καὶ τὶς ρίζες τῶν φυτῶν. Ἐχουν καὶ σήμερα ἀπομείνει λίγοι ἀπ' αὐτοὺς καὶ ὄλο λιγοστεύουν. Ζοῦν τὴν ἴδια πρωτόγονη ζωὴ ὅπως καὶ οἱ πρόγονοί τους.

Ἄπὸ 8.500.000 ψυχῆς πού ζοῦνε σήμερα στὴν Αὐστραλία καὶ στὰ νησιά τῆς μόνον 60.000 ἰθαγενεῖς ζοῦν στὸ ἐσωτερικό, στὴν ἀγρονη περιοχή τῆς Αὐστραλίας. Τοὺς λένε Μαύρους, ἀλλὰ πιὸ πολὺ μοιάζουν μὲ τὶς φυλὲς πού κατοικοῦν τὰ Μαλαϊκὰ νησιά, πρὸς τοὺς Μαλαίους. Αὐτοὶ κατοικοῦν στὴν «Κόλαση» καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι στὸν Παράδεισο.

Ἄκουσε ἀκόμα λίγα πράγματα γιὰ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ τῆς Αὐστραλίας:

Δάση μεγάλα σκεπάζουν τὰ βόρεια παράλια τῆς ἠπείρου. Εὐκάλυπτοι καὶ ἀκακίες πολὺ ψηλές (ὡς 100 καὶ 150 μέτρα), χουρμαδιές, μπανανιές καὶ φοινικοκαρυδιές κ.ἄ. εἶναι ἐδῶ φυτὰ συνηθισμένα καὶ ἀγνωστα στὴν Ἑλλάδα.

Εἶναι μεγάλα δάση στὴν Αὐστραλία: μὴ νομίσης ὅμως, πῶς ζοῦνε σ' αὐτὰ μεγάλα ζῶα καὶ ἄγρια θηρία, οὔτε ἐλέφαντες, οὔτε καμήλες, οὔτε τίγρεις, λιοντάρια καὶ τὰ ὅμοια δὲ θὰ βρῆς ἂν ποτὲ μᾶς ἐπισκεφθῆς καὶ σὺ ἐδῶ: θὰ ἴδῃς ὅμως δυὸ παράξενα ζῶα:

Τὴν κ α γ κ ο υ ρ ῶ, πού πηδαίει ἀντὶ νὰ βαδίξῃ καὶ στηρίζεται πάντα στὴν οὐρά καὶ τὰ δύο μεγάλα πσινὰ τῆς πόδια. Τὸν ὀ ρ ν ι θ ὀ ρ υ γ χ ο μικρὸ ζῶο μὲ ράμφος σὰν τῆς πάπιας καὶ χωρὶς φτερά, πού γεννᾷ αὐγά.

Θυμᾶσαι μερικές χρονιές στήν πατρίδα μας τί μεγάλες καταστροφές φέρνουν σύννεφα ἀκρίδες καί κοπάδια ἀρουραίοι; Οὔτε ἀκρίδες, οὔτε ἀρουραίοι παρουσιάζονται ἐδῶ. Ἔχουν ὅμως ἄλλη πληγή: Τά κουνέλια! Ναί, τά κουνέλια, τά ἀγρια κουνέλια, πού μερικές ἐποχές πλήθαιναν πολύ. Ἐκατοντάδες ἑκατομμύρια κουνέλια ξεχύνονταν στή χώρα, δέν ἄφηναν χορταράκι πάνω στή γῆ, ἔφταναν στά δάση, ἔτρωγαν γύρω γύρω τὸ φλοιὸ τῶν δένδρων καί αὐτὰ ξηραίνονταν...».

3. ΑΛΛΟ ΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Δέκα χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε πού ἔφυγε ὁ φίλος μου γιὰ τὴν Αὐστραλία. Στὴν ἀρχὴ εἶχαμε συχνὴ ἀλληλογραφία. Ἦρθε ὕστερα ὁ τελευταῖος φοβερὸς πόλεμος καί δέν ἤξερε ὁ ἓνας ἀπὸ μᾶς τί γίνεται ὁ ἄλλος. Εἶδα τὴν πατρίδα μας νὰ τὴ σκλαβώνουν οἱ Γερμανοὶ καί οἱ Ἴταλοὶ, γνώρισα ἀπὸ κοντὰ ὅπως ὅλοι οἱ Ἕλληνες τὴ φρίκη τοῦ πολέμου καί μακάριζα τὸ φίλο μου. Πολέμησε καί ἡ Αὐστραλία μαζί μὲ τοὺς συμμάχους τὸν Μουσο-

Αὐστραλία. Χωριὸ τῶν Ἰθαγενῶν.

λίνοι καί τὸν Χίτλερ καί τοὺς Ἰάπωνες, ἀλλὰ ἐπιχειρήσεις δέν ἔγιναν στὴν ἥπειρο ἐκεῖνη.

Πέρασε ὁ πόλεμος καί πάλι ἄρχισε ἡ ἀλληλογραφία μὲ τὸ φίλο μου.

Διαβάστε ἕνα ἀκόμα ἀπὸ τὰ γράμματά πού μοῦ ἔστειλε:

«... Τώρα πού τέλειωσε ὁ πόλεμος, ἄρχισε νὰ παίρνη καί πάλι ζωὴ τὸ ἐμπόριο. Εἶχε νεκρωθῆ στὰ δύσκολα χρόνια. Ἐμπορικές ὑποθέσεις μ' ἔκαμαν νὰ ταξιδέψω σὲ δυὸ μεγάλα νησιά Ν.Α. ἀπὸ τὴν Αὐστραλία: Στὰ νησιά τῆς Νέας Ζηλανδίας. Ἔχουν θαυμάσιο κλίμα, πού μοῦ θύμισε τὸ κλίμα τῆς πατρίδας μου. Εἶναι πολὺ εὐφορα, μὰ ὁ τόπος τους πιο πολὺ χρησιμοποιεῖται γιὰ λειβάδια. Οἱ κάτοικοι τρέφουν πολλὰ καί μεγάλα

κοπάδια πρόβατα και έχουν τὰ ἴδια κτηνοτροφικά προϊόντα μὲ τὴν Αὐστραλία. Παράγουν ἐπίσης σιτηρὰ καὶ λινάρι.

Ἐντύπωση μοῦ ἔκαμε ὅτι οἱ Ἰθαγενεῖς τῆς Ν. Ζηλανδίας δὲν εἶναι ἀπολίτιστοι ὡς τοὺς Ἰθαγενεῖς τῆς Αὐστραλίας. Εἶναι πιὸ πολιτισμένοι. Νὰ καὶ μιὰ ἐκπληξη: Καὶ στὴν πρωτεύουσα τῆ Βέλλιγκτων καὶ σ' ἄλλες περιοχὲς βοήκα πολλοὺς Νεοζηλανδούς ποὺ ἐπισκέφθηκαν τὴν Ἑλλάδα. Μερικοὶ μάλιστα εἶχαν μισομάθει: Ἑλληνικά καὶ μοῦ μιλοῦσαν στὴ γλώσσα μας. Ἦταν ἀπὸ κείνους ποὺ ἤρθαν αὐτοῦ νὰ βοηθήσουν τὴν Ἑλλάδα, ὅταν ἡ Ἰταλία τῆς κήρυξε τὸν πόλεμο. Πολλοὶ ἀπ' αὐτούς δὲν πρόφτασαν νὰ φύγουν καὶ οἱ Ἕλληνες τοὺς ἔκρυβαν μὲ κάθε τρόπο στὶς πόλεις καὶ στὰ χωριά. Πόση ἔθνικὴ ὑπερηφάνεια αἰσθανόμουν, ὅταν μοῦ μιλοῦσαν γιὰ τὴ γενναιότητα τῶν Ἑλλήνων καὶ γιὰ τὰ φιλόξενα καὶ συμμαχικὰ αἰσθη-
ματα ποὺ τοὺς ἔδειξαν!

Πῆρε καὶ ἡ Ν. Ζηλανδία μέρος στὸν τελευταῖο πόλεμο, γιὰτις κὶ αὐτὴ ἐκλέγει μόνη τῆς κυβέρνησης καὶ ἀνήκει στὰ κράτη τῆς Βρετανικῆς Κοινο-
λιτείας. Ἄγγλοι ἄποικοι εἶναι οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους...».

Καὶ τὸ γράμμα αὐτὸ τοῦ φίλου μου τελείωνε:

«...Δὲν ἐπισκέφθηκα, οὔτε καὶ θὰ ἐπισκεφθῶ ἄλλα νησιά μεγάλα καὶ μικρά σπαρμένα στὶς θάλασσες τοῦ Εἰρηνικοῦ πρὸς Β. καὶ πρὸς Α. τῆς Αὐστραλίας. Τέτοια εἶναι:

Τὰ νησιά τῶν Καρολίνων ποὺ παράγουν τὸ ρύζι τὸ καλὸ, τὴν καρολίνα· πέφτουν μακριά, πρὸς Β. πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν ἔδρα μου, τὸ Σίδνεϋ.

Τὸ μεγάλο νησί τῆς Νέας Γουινέας, μὲ τὰ πολλὰ παρθένα δάση ποὺ εἶναι γεμάτα ἀγρία θηρία καὶ οἱ κάτοικοί τους μισοάγριοι.

Καὶ τὰ μικρότερα νησιά τοῦ Σολομώντα, οἱ Ἑβρίδες καὶ τὰ πικὰ μακριὰ μέσα στὸν Εἰρηνικό, δὲν ἔχουν ἐμπορικὴ σημασία.

Μόνο γιὰ τὴν Τασμανία παρέλειψα νὰ γράψω, ποὺ βρίσκεται στὰ Ν. τῆς Αὐστραλίας. Ὅπως τὰ περισσότερα νησιά τῆς Ὠκεανίας, ἔτσι καὶ αὐτὴ ἀνήκει στὴ Βρετανικὴ Κοινοπολιτεία.

Δὲ θὰ ἐπισκεφθῶ τὰ νησιά αὐτὰ τῆς Ὠκεανίας. Κὶ ὅμως τὸ ἤθελα πολὺ. Ὅλα τὰ τροπικὰ νησιά εἶναι ὁμορφα νὰ τὰ βλέπη κανεὶς μὲ τὰ παράξενα φυτὰ τους, τὰ μεγάλα ζῶα τους, τοὺς μισοάγριους Ἰθαγενεῖς τους. Εἶπα: ὁμορφα μόνο νὰ τὰ βλέπη κανεὶς ὄχι ὅμως καὶ νὰ μείνῃ πολὺ σ' αὐτὰ.

Τὸ κλίμα τῶν τροπικῶν τόπων δὲν εἶναι γιὰ μᾶς, ποὺ μεγαλώσαμε στὸ γλυκὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδας...».

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Σὲ τί γεωγραφικὸ μῆκος εἶναι ἡ Αὐστραλία; Βρίσκεται στὸ Ἀνατολικὸ ἢ στὸ Δυτικὸ ἡμισφαίριο τῆς γῆς;
2. Ποιὰ διεύθυνση παίρνουν τὰ πλοῖα ποὺ ξεκιοῦν ἀπὸ τὸ Τόκιο γιὰ νὰ πᾶνε στὴ Μελβούρνη;
3. Τί εἶναι προτιμότερο γιὰ τὰ πλοῖα ποὺ ξεκιοῦν ἀπὸ τὸν Ἅγιο Φραγκίσκο τῶν Η.Π. γιὰ τὸ Σίδνεϋ: νὰ περάσουν τὸν Εἰρηνικὸ ἢ ν' ἀκαλουθήσουν ἄλλο δρόμο;
4. Πωλοῦν στὶς ἑλληνικὲς ἀγορὲς προϊόντα ποὺ ἐρχοῦνται ἀπὸ τὴν Αὐστραλία; Ἄν ναι, ποιὰ προϊόντα τέτοια ξέρεις;

Η ΑΜΕΡΙΚΗ

Ι. Ο ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

“Αν ρωτήσετε στην τάξη σας, στο σχολείο σας, άσφαλώς θα βρήτε κάποιο συμμαθητή σας να έχει συγγενή στην ‘Αμερική. Ζέρετε ακόμη ότι σήμερα πολλοί ‘Αμερικανοί είναι στην ‘Ελλάδα, και ότι από την ‘Αμερική μᾶς στέλνουν κονσέρβες και άλλα τρόφιμα, όπλα για τὸ στρατό και άλλα εἶδη. Και ἂν μπορούσατε νὰ ρωτήσετε παιδιὰ ἄλλων χωρῶν, τῆς ‘Ιταλίας, τῆς Γαλλίας, τοῦ Βελγίου κλπ. τὰ ἴδια θὰ σᾶς ἔλεγαν: «Κάποιοι ἔχομε στην ‘Αμερική· στέλνουν και στὴ χώρα μας ἀπὸ τὰ εἶδη ποὺ στέλνουν στὴν ‘Ελλάδα».

Αὐτὸ ὅμως δὲ γινόταν πάντα. ‘Η ‘Αμερική πρὶν ἀπὸ 450 χρόνια ἦταν ἄγνωστη στοὺς κατοίκους τῆς Εὐρώπης. Καὶ ἀλλοῦ τὸ ἀναφέραμε πῶς τὴν ἀνεκάλυψε πρῶτος ὁ Χριστόφορος Κολόμβος και νόμισε πῶς ἔφτασε... στις Δυτικές ‘Ινδίες.

Πέρασε γι’ αὐτὸ τὸν Ἀτλαντικὸ Ὑκεανό, ποὺ χωρίζει τὴν ‘Αμερική ἀπὸ τὴν Εὐρώπη και τὴν Ἀφρική. Ἀργότερα ἄλλος μεγάλος ἐξερευνητής, ὁ Μαγγελάνος ἔκαμε τὸ γύρο τοῦ κόσμου και εἶδε τὸ λάθος τοῦ Κολόμβου, ὅτι δὲν ἔφτασε στις δυτικές ‘Ινδίες, ὅπως νόμιζε, ἀλλὰ ὅτι ἀνεκάλυψε μιὰ νέα ἥπειρο, τὸ Νέο Κόσμο. Ὅτι τὴν ‘Αμερική τὴ χωρίζει ἀπὸ τὴς ‘Ινδίες και ὅλη τὴν Ἀσία ὁ μεγάλος Εἰρηνικός Ὑκεανός.

Ἔμαθαν οἱ Εὐρωπαῖοι, ὅτι ἀπέραντες ἐκτάσεις εἶχε ἡ ‘Αμερική, ὅτι εἶναι πλούσιος τόπος κι ἄρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἐκεῖ. Πορτογάλοι, Ἰσπανοί, Ἀγγλοί, Γάλλοι και ἄλλοι Εὐρωπαῖοι ἔφταναν γιὰ τὸ Νέο Κόσμο, ἔμειναν ἐκεῖ και προοδεύσαν. (Μέσα στὰ τελευταῖα 70 χρόνια μετανάστευσαν και πολλοὶ Ἕλληνες γιὰ νὰ βροῦν ἐργασία στὴν ‘Αμερική).

Και πῶς νὰ μὴ προοδεύσουν οἱ Εὐρωπαῖοι στὴν ‘Αμερική;

Εἶναι στὸ μέγεθος ἡ δευτέρα ἥπειρος τῆς γῆς μὲ ἐπιφάνεια 42.000.000 τετραγ. χλμ. ἡ μόνη στὸ Δ. ἡμισφαίριο τῆς γῆς. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Β. κατεψυγμένη και φτάνει σχεδὸν ὡς τὴν Ν. κατεψυγμένη ζώνη και γιὰ τοῦτο βρῖσκει κανεὶς στις διάφορες περιοχές τῆς ὅλα τὰ κλίματα τῆς γῆς.

Μεγάλαι ὁροσειρὲς στὰ Δ. παράλια τὴν προφυλάσσουν ἀπὸ τὰ ἄγρια κύματα τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὑκεανοῦ.

Τὰ Βραχώδη ὄρη στὴ Β. ‘Αμερική και οἱ Ἄνδεις στὴ Ν. ‘Αμερική. Χαμηλότερο ὄρος εἶναι και τὰ Ἀλεγγάνεια στὰ Α. τῆς Β. ‘Αμερικής.

Μεγάλοι πλωτοὶ ποταμοὶ πηγάζουν ἀπὸ τὰ ὄρη αὐτὰ, περνοῦν ἀπὸ ἀπέραντες εὐφορες πεδιάδες και χύνονται στὸν Ἀτλαντικὸ Ὑκεανό: Ὁ Μισισσιπῆς και ὁ Ἄγ. Λαυρέντιος στὴ Β. ‘Αμερική. Ὁ Ὀρενόκος, ὁ Ἀμαζόνιος, ὁ Παράνας, ὁ Οὐρουγουάης στὴ Ν. ‘Αμερική.

Στὴν ‘Αμερική δὲν ὑπάρχουν ἔρημοι τόποι οὔτε μεγάλα και ὑψηλὰ ἄγονα ὄροπέδια ὅπως στὴν Ἀσία. Δὲν ἀπαντᾶ κανεὶς στὴν ‘Αμερική τὸ βαρὺ ἥπειρωτικὸ κλίμα τῶν ὄροπέδιων τῆς Ἀσίας, ποὺ δὲν εἶναι καλὸ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν φυτῶν. Δὲν εἶναι μονοκόμματη ἥπειρος ὁ Ν. Κόσμος. Χωρίζεται ἀπὸ τὴ θάλασσα στὴ Βόρειο και στὴ Νότιο ‘Αμερική. Φτάνουν παντοῦ στὸν τόπο τῆς οἱ βροχὲς ἀπὸ τοὺς δύο μεγάλους ὕκεανούς, ἀπὸ τὰ δυτικά και τὰ ἀνατολικά.

Πολλά φυτά, ανάμεσα σ' αυτά και άγνωστα στον πολύ κόσμο, βρήκαν οι Εύρωπαίοι μετανάστες. Με λίγο κόπο έδινε πολλά προϊόντα ή γή και με τόν καλύτερο τρόπο που σήμερα την καλλιεργούν και την εκμεταλλεύονται δίνει άφθονη παραγωγή.

Ακόμα πολλά άρκατα και ίδιως τὸ χρυσάφι, που βρίσκουν βαθιά στη γή ή στην άμμο τῶν ποταμῶν. τραβούσαν τους Εύρωπαίους.

Αλλά θὰ ρωτήσετε : Δὲν ζούσαν άνθρωποι στην Ἀμερική πρὶν νὰ τὴν ἀνακαλύψῃ ὁ Κολόμβος; Μόνο δάση και λειβάδια και φίδια και θηρία και ἄλλα ἄγρια ζῶα βρῆκαν ἐκεῖ οἱ Εύρωπαῖοι;

Ὅχι. Ζούσαν ἄνθρωποι στην Ἀμερική, οἱ Ἐρυθρόδερμοι. Ἀνώτερο πολιτισμὸ εἶχαν οἱ Εύρωπαῖοι ἀπ' αὐτοῦς. Ἦξεραν τί ἀξίζει κάθε πράγμα. Εἶχαν καλύτερα ὄπλα και ἤξεραν πῶς νὰ πολεμήσουν. Ἐτσι με τὸ καλὸ ἢ με τὴ βία πῆραν τὴ χώρα ἀπὸ τοὺς Ἐρυθροδέρμους ἰθαγενεῖς. Ὅσο προχωρούσαν ἀπὸ τὰ παράλια πρὸς τὰ μεσόγεια οἱ λευκοί, πῆγανιν στὰ δάση και στὰ ὄρη οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς ἡπείρου. Πιὸ δύσκολη γινόταν ἡ ζωὴ τους, ἄρχισαν νὰ λιγοστεύουν και τώρα πᾶνε νὰ ἐξαφανισθοῦν.

Σήμερα ἡ Ἀμερική ἔχει 300.000.000 κατοίκους. Ἀπ' αὐτοῦς μόνο 24.000.000 εἶναι Ἐρυθρόδερμοι, αὐτοὶ μόνο ἀπόμειναν ἀπὸ τοὺς πρῶτους κατοίκους τῆς ἡπείρου. Ὅλοι οἱ ἄλλοι ὡς τὰ τριακόσια ἑκατομμύρια δὲν εἶναι βέβαια μόνον λευκοί. Εἶναι και μετανάστες ἀπὸ τὴν κίτρινη φυλὴ, ὄχι ὅμως πολλοί. Εἶναι και μαῦροι ἀπὸ τὴν Ἀφρική, που τοὺς ἀγόραζαν γιὰ δούλους οἱ Ἀμερικανοί, γιὰ νὰ δουλεύουν, σὲ βαρεῖς δουλειὲς στὸ Νέο Κόσμο.

Ἀπὸ αὐτὴ τὴ σύνθεση τοῦ πληθυσμοῦ μπορεῖτε νὰ βρῆτε μόνοι σας ποιά θρησκεία ἔχει περισσότερους ὄπαδούς:

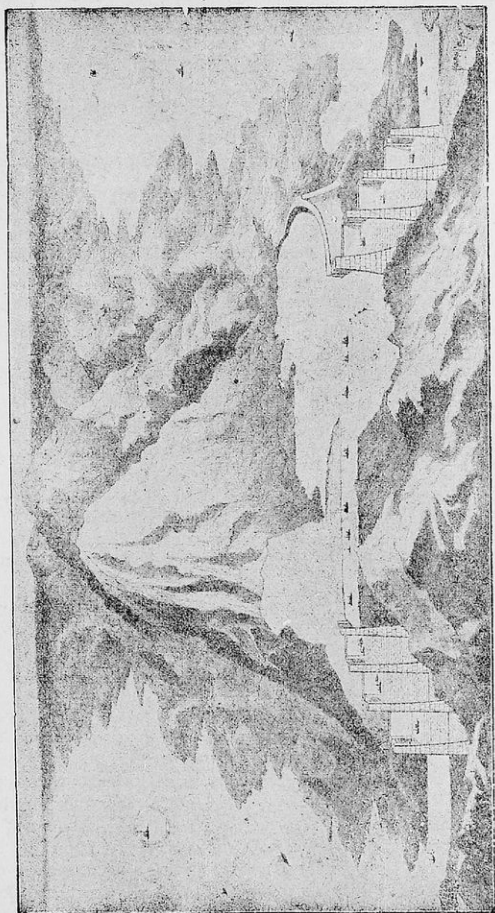
Εύρωπαῖοι εἶναι οἱ πιὸ πολλοί, ἐπομένως Χριστιανοὶ εἶναι τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ

Εἰδωλόατρες εἶναι οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Ἐρυθροδέρμους θ' ἀπαντήσετε και Ἐβραῖους πολλοὺς και μωαμεθανούς, και βουδιστές, και βραχμανιστές, γιὰτὶ ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες ἡπείρους πῆγαν στην Ἀμερική μετανάστες με διάφορες θρησκείες. Διάφορες γλώσσες μιλοῦν σήμερα στην Ἀμερική. Μὰ ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι ξέρουν Ἀγγλικά. Στὴ Ν. Ἀμερική μιλοῦν και Ἰσπανικά.

Νησιά πολλὰ δὲν ἔχει ἡ Ἀμερική. Τὰ σπουδαιότερα εἶναι οἱ Ἀντίλλες μπροστὰ στὸ μεγάλο κόλπο τοῦ Μεξικου, ἡ παγωμένη Γροιλανδία και μερικὰ ἄλλα στὴ Β. κατεψυγμένη ζώνη.

Ὅταν οἱ Εύρωπαῖοι ἄρχισαν νὰ μεταναστεῦν στὸ Ν. Κόσμο ἕνας ἰσθμὸς ἔνωσε τὴ Β. και τὴ Ν. Ἀμερική και χωρίζε τοὺς δύο ὠκεανούς: Ὁ ἰσθμὸς τοῦ Παναμᾶ. Στενὸς φαίνεται, ἀν βιαστικὰ κοιτάξετε τὸ χάρτη. Καὶ ὅμως ἔχει πλάτος 90 χλμ. (ὄσο περίπου ἀπέχει ἡ Ἀθήνα ἀπὸ τὴ Θῆβα). Σήμερα τὰ δύο κομμάτια τοῦ Ν. Κόσμου εἶναι χωρισμένα. Ἐκομαν τὸν ἰσθμὸ και ἔκαμαν τὴ μεγάλη διώρυγα τοῦ Παναμᾶ γιὰ νὰ περνοῦν τὰ πλοῖα ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ στὸν Εἰρηνικὸ ὠκεανὸ και ἀντιθέτως, γρήγορα, χωρὶς νὰ πλέουν γύρω ἀπὸ τὴ Ν. Ἀμερική.

Ἡ διώρυγα τοῦ Παναμᾶ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἔργα τοῦ κόσμου. Τελεῖωσε τὸ 1915 και χιλιάδες ἐργάτες ἐργάσθηκαν γιὰ νὰ γίνῃ. Εἶναι 24 μέτρα ψηλότερη ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Καὶ τοῦτο γιὰτὶ δὲν ἔχουν τὸ ἴδιο ὕψος ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Ἀτλαντικου και τοῦ Εἰρηνικου ὠκεανου, και γιὰτὶ ἐκεῖ ἡ μεγάλη παλίρροια θὰ ἐμπόδιζε τὰ πλοῖα νὰ περάσουν και θὰ κατὰστρεφε τὰ ἔργα.

Ἡ Διόρυγα τοῦ Παναγιῶ.

Ἡ διώρυγα ἔχει τρεῖς δεξαμενές στὸ ἓνα ἄκρο καὶ ἄλλες τρεῖς στὸ ἄλλο, τὴ μιά ψηλότερη ἀπὸ τὴν ἄλλη. Οἱ δεξαμενές μποροῦν νὰ ἀνοίγουν καὶ νὰ κλείνουν, νὰ ἀδειάζουν καὶ νὰ γεμίζουν. Τὰ πλοῖα μπαίνουν σ' αὐτές, ἀνεβαίνουν, περνοῦν τὴ διώρυγα καὶ κατεβαίνουν.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Σὲ ποιά ζώνη τῆς γῆς εἶναι ἡ Β. Ἀμερική καὶ σὲ τί γεωγραφικὸ πλάτος; Σὲ ποιά ζώνη τῆς γῆς εἶναι ἡ Ν. Ἀμερική καὶ σὲ τί γεωγραφικὸ πλάτος; Σὲ τί γεωγραφικὸ μῆκος εἶναι ἡ Ἀμερική;
2. Κοίταξε στὸ χάρτη σου καὶ σημείωσε ποιά εἶναι τὰ ἀκρωτήρια τῆς Ἀμερικανικῆς ἡπείρου.
3. Ἄν ἔχης συγγενεὶς στὴν Ἀμερική προσπάθησε νὰ μάθης ποῦ εἶναι, στὴ Βόρειο ἢ στὴ Νότιο, καὶ τί κλίμα ἔχει ὁ τόπος ὅπου κατοικοῦν.
4. Νὰ συγκρίνης τὰ παράλια τῆς Ἀμερικής μὲ τὰ παράλια τῆς Ἀφρικής, γιὰ νὰ ἴδῃς ποιά ἀπὸ τὶς δύο ἡπείρους ἔχει μεγαλύτερο θαλάσσιο διαμελισμὸ. Σημείωσε τὰ ὀνόματα τῶν κόλπων τοῦ Νέου Κόσμου.
5. Νὰ ἀντιγράψῃς σὲ ἓνα φύλλο χαρτί ἀπὸ τὸ χάρτη τῶν ἡμισφαιρίων τὸ σχῆμα τῆς Ἀμερικής. Σὲ ἄλλο σχῆμα τὸ σχῆμα τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικής μαζί. Κόψε μὲ τὸ ψαλίδι γύρω γύρω γιὰ νὰ σοῦ μείνῃ μόνο στὸ σχῆμα ποῦ θὰ ἔχῃς ἀντιγράψῃ. Πλησίασε ὕστερα τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς Ἀμερικής στὰ δυτικά παράλια τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικής. Γράψε ὅ,τι θὰ παρατηρήσῃς καὶ τὶς σκέψεις ποῦ μπορεῖ νὰ κάμῃς.
6. Γιατί λέμε γιὰ μερικά πράγματα ποῦ σκέπτονται οἱ ἄνθρωποι ὅ,τι εἶναι παρόμοια μὲ τὸ «Αὐτὸ τοῦ Κολόμβου»;

II. ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Πολλοὶ ξηνητεμένοι Ἕλληνες, λέμε, ὅτι εἶναι στὴν Ἀμερική. Εἶδαμε ὅμως πῶς ἡ Ἀμερική εἶναι ὁλόκληρη ἡπείρος. Εἶναι βέβαια σ' ὅλη τὴν ἡπείρο Ἕλληνες, ἀλλὰ οἱ πῶς πολλοὶ ζοῦν στὶς Ἡνωμένους Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικής. Αὐτὲς εἶναι τὸ μεγαλύτερο καὶ ἰσχυρότερο κράτος σ' ὅλο τὸν Κόσμο. Αὐτὲς κατέχουν τὴ μεγαλύτερη καὶ καλύτερη ἔκταση τῆς Β. Ἀμερικής. Στὴ Β. Ἀμερική εἶναι ἀκόμα δυὸ κράτη: Ὁ Καναδὰς καὶ τὸ Μεξικὸ.

1. ΟΙ ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ

Τὸ μεγάλο αὐτὸ κράτος καὶ παλιότερα δὲν ἦταν ἄγνωστο στὴν Ἑλλάδα. Σήμερα ὅμως δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος στὴ χώρα μας, ποῦ νὰ μὴν ἔχη ἀκούσει κάτι γι' αὐτὸ.

Πολλοί, στὰ δύστυχα αὐτὰ χρόνια ποῦ περνοῦμε τώρα, μετὰ τὸν πόλεμο, παίρνουν δέματα μὲ ρούχα καὶ ἄλλα πολυτίμητα πράγματα καὶ δολλάρια. Τὰ στέλνουν συγγενεῖς τους ἀπὸ τὶς Η.Π. Ἀπὸ κεῖ στέλνουν ζῶα στοὺς ἀγρότες, γιατί τὰ δικά τους τὰ ἔχασαν στὴν ἐποχὴ τοῦ πολέμου. Ἀμερικάνοι καὶ Ἀμερικανίδες, πολῖτες τῶν Η. Π. περνοῦν στὰ σχολεῖα σου. Ἄλλοι περνοῦν στὶς ἐπαρχίες καὶ μελετοῦν τὸν τόπο μας γιὰ νὰ ἴδου, ποῦ κρύβει μέταλλα στὰ σωθικά του, ποῦ πέφτουν τὰ νερά τῶν ποταμῶν καὶ ἂν μποροῦν νὰ στήσουν μηχανεὶς ἐργοστασίων κλπ. Ἀξιωματικοὶ ἀπὸ τὶς Η. Π. μένουν σήμερα στὴ χώρα μας καὶ ἐκπαιδεύουν τὸ στρατό μας.

Ἀπὸ τὶς Η. Π. μᾶς στέλνουν ὄπλα, τρόφιμα, μηχανεῖς. Ποιὸς Ἕλληνας δὲν ξέρει ὅτι ὁ μακαρίτης Πρόεδρος Ροῦσβελτ ἦταν μεγάλος φίλος τῆς Ἑλλάδας στὰ χρόνια τοῦ πολέμου; Ποιὸς Ἕλληνας δὲν ἔχει

ἀκούσει τὸ ὄνομα τοῦ σημερινοῦ Προέδρου τῶν Η.Π. τοῦ Χάρυ Τρούμαν; Ποιὸ εἶναι λοιπὸν τὸ μεγάλο κράτος τῶν Η.Π. ποῦ τόσες σχέσεις ἔχουμε σήμερα μαζί του, ὅσες ποτὲ δὲν εἶχαμε μὲ κανένα ἄλλο στὴ γῆ; Ἄς ἀφήσωμε νὰ μᾶς τὰ ποῦν Ἕλληνες, ποῦ ἔχουν ζῆσον πολλὰ χρόνια στὶς Η.Π. καὶ προέδωσαν ἐκεῖ. Ἡ ἄλλοι πατριῶτες μας, ποῦ τὰ τελευταῖα χρόνια ἐπισκέφθηκαν τὶς Η.Π. καὶ γύρισαν πάλι στὴ χώρα μας.

Ζεχάσαμε νὰ σᾶς εἰποῦμε πὼς τώρα τελευταῖα πολλοὶ Ἕλληνες πᾶνε στὶς Η.Π. καὶ γυρίζουν: (ἐμπορικές ἀποστολές, ἀνθρωποὶ τῆς ἐπιστήμης, σπουδαστές, ἀξιωματικοὶ καὶ ἄλλοι).

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Χάρτης φυσικὸς καὶ πολιτικὸς. Βόρειος καὶ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ.

Ἡ διήγησις τοῦ Ἕλληνα μεταναστῆ.

Θὰ ἔχετε ἀκούσει ὅτι μιὰ δυὸ φορές τὸ χρόνο Ἕλληνες ζηνητεμένοι στὶς Η.Π. ἔρχονται πολλοὶ μαζί στὴ χώρα μας, βλέπουν τοὺς δικούς τους, ἐπισκέπτονται τὴν ἰδιαιτέρη πατρίδα τους ποῦ τὴν ἀγαποῦν καὶ ποτὲ δὲν ξεχνοῦν, καὶ φεύγουν πάλι. Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1948 ἦρθε ἔτσι καὶ ἓνας θεῖος μου, ποῦ εἶχε φύγει πρὶν ἀπὸ 30 χρόνια γιὰ τὶς Η. Π. Ἐτρεξα στὸν Πειραιᾶ νὰ τὸν ὑποδεχθῶ. Ἀνέβηκα στὸ μεγάλο Ἑλληνικὸ ὑπερωκεᾶνιο «Ν. Ἑλλάς» καὶ ρώτησα ποιὸς εἶναι, γιατί δὲν τὸν ἐγνώριζα. Μοῦ ἔδειξαν ἓνα γεροδεμένο ἀντρα, πενηντάρη. Φοροῦσε πλατύγυρο ψάθινο καπέλλο, κοστούμι θερινό, ποῦ δὲν ἔπεφτε καὶ καλὰ στὴ σῶμα του, καὶ μιὰ ὀλόχρυση καδένα ἔδειχνε ποῦ εἶχε τὸ ρολοῖ του.

Κ. Κωνσταντίνου, Γεωγραφία Ε'

«Δέν προσέχουν καί πολύ τὸ κομψὸ ντύσιμο στὴν Ἀμερική!» συλλογίστηκα.

Τὸν καλωσόρισα καί συγκινήθηκε πολὺ. Ἀνεβαίνοντας μὲ ταξί στὴν Ἀθήνα, μιλούσαμε τὸν ρωτοῦσα γιὰ τὸ ταξίδι του. Αὐτὸς μοῦ ζητοῦσε πληροφορίες γιὰ ὅλους τοὺς συγγενεῖς. Μά... μοῦ τὰ ἔλεγε μισὰ Ἑλληνικά, μισὰ Ἑγγλέζικα.

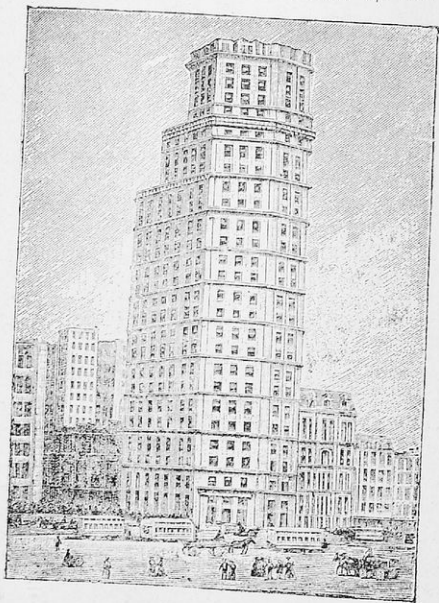
«Τόσα χρόνια ξενητεμένοι οἱ Ἕλληνες, δυσκολεύονται τώρα νὰ μιλήσουν τὴ γλώσσα μας!» εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου.

Ἴσως νὰ εἶχα δίκιο γιὰ τὸν τρόπο πού ντύνονται οἱ Ἀμερικάνοι, ἔπεσα ὁμως ἔξω γιὰ τὴ γλώσσα. (Ἔτσι παθαίνει ὁποῖος βιάζεται νὰ κρίνει!). Σὲ λίγες μέρες ὁ θεῖος μου μιλοῦσε ὁμορφα τὴ γλώσσα μας. Ποτέ δὲν εἶχα ἀκούσει τόσο καλὴ διήγηση. Μᾶς διηγήθηκε ὅλη τὴ ζωὴ του στὴν προοδευμένη χώρα.

Διαβάστε λοιπὸν καί σεῖς ἐδῶ μερικὰ ἀπὸ ὅσα μᾶς εἶπε ὁ θεῖος μου:

Στὴ μεγαλύτερη πόλη τοῦ κόσμου.

«... Ἐφυγα γιὰ τὸ μεγάλο ταξίδι τὸ 1919 ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Μὲ λύπη

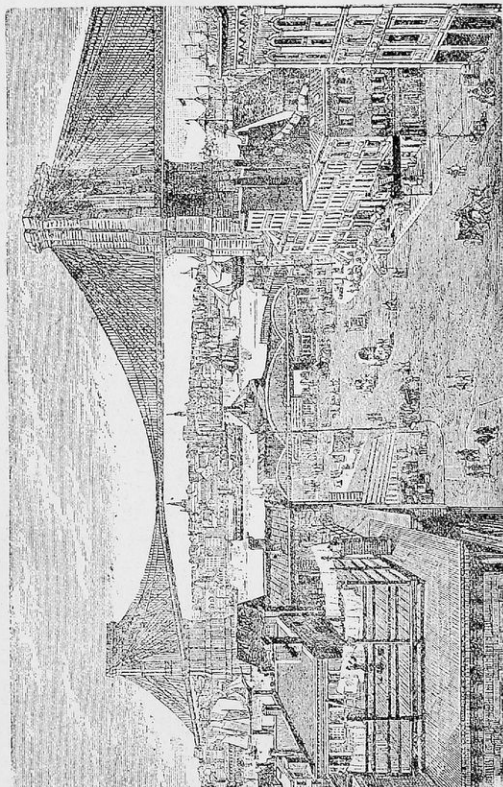

Ἐνας οὐρανοξύστης τῆς Ν. Ὑόρκης μὲ 26 πατώματα.

ἄφηνα τὴν ἀγαπημένη μας πατρίδα. Δέν μπορούσα νὰ μείνω, γιὰτί ὅλοι τὴ νομίζαμε φτωχή. Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο χιλιάδες ἄλλοι Ἕλληνες εἶχαν ἀ-

φήσει την Ελλάδα 20–30 χρόνια πριν από μένα. Μπήκα στο πλοίο στὸν Πειραιᾶ. Ἄλλαξα βατόρι στὴ Νεάπολη τῆς Ἰταλίας. Πέρασα τὴ Μεσόγειο καὶ βγήκα ἀπὸ τὸ Γιβραλτάρ στὸν Ἀτλαντικὸ Ὠκεανό. Μῆρες πολὺς δὲν ἔβλεπα παρὰ οὐρανὸ καὶ θάλασσα. Ὑστερα ἀπὸ 18 μέρες ταξίδι τὸ πλοῖο μπῆκε στὸ λιμάνι τῆς Νέας Ὑόρκης.

Ὅσο πλησιάζε τὸ πλοῖο, τόσο μεγάλωνε ὁ θαυμασμός μου. Ἐβλεπα

Ἡ μεγαλύτερη κρεμαστὴ γέφυρα τῆς Ν. Ὑόρκης.

τὸ μεγάλο αὐτὸ λιμάνι καὶ τὰ ἔχανα· 55 χιλιόμετρα εἶναι ὁ γύρος τοῦ λιμανιοῦ. Καὶ αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν σοῦ φτάνουν 12 ὥρες γιὰ νὰ κάμης πεζὸς τὸ γύρο τοῦ λιμανιοῦ! Καὶ μέσα στὸ λιμάνι εἶναι ἓνα στενὸ μακρὸ νησί. Γύρω στὸ λιμάνι καὶ ὀλόγυρα στὸ νησί εἶναι φτιαγμένες ἀποβάθρες. Ἀμέτρητα πλοῖα μεγάλα καὶ μικρά ἦταν ἀγκυροβολημένα, τὸ ἓνα πολὺ κοντὰ στὸ ἄλλο. Ἐβλεπτες μόνο τὰ φουγάρια τους καὶ ἔμοιαζαν ὅλα μαζί σὰ δά-

σος από ξερούς κατάμυρους κορμούς δένδρων. Και πάνω στο νησί και δεξιά και αριστερά, σ' άρκετο βάθος από την παραλία, άπειρες οικοδομές πυκνά πολύ πυκνά χτισμένες. Σας μιλώ για οικοδομές και ίσως έρχονται στο νου σας τὰ μικρόσπιτα τών 'Αθηνών ή τὰ καλύβια τών συνοικισμών και τών χωριών. Δέν θα ιδήτε παρόμοιες οικοδομές στην Ν. 'Υόρκη. Σ' ολόκληρο τετράγωνο είναι μιὰ οικοδομή μέ 20, 30, 100 ή και περισσότερους όρόφους. Είναι οι περίφημοι ούρανοξύστες τής Ν. 'Υόρκης. Πολλές έκατοντάδες διαμερίσματα και χιλιάδες δωμάτια έχουν αυτοί. Χιλιάδες άνθρωποι κατοικούν μέσα στον καθένα. Πολλοί άνελκυστήρες (άσανσέρ) τους ανεβάζουν στα διαμερίσματά τους.

"Έρχομαι όμως πάλι στη διήγησή μου για τὸ λιμάνι τής Νέας 'Υόρκης: 'Αργά άργά τὸ πλοίο μας προχωροῦσε για νὰ πάη στην άποβάθρα τής εταιρείας πού τὸ εἶχε (κάθε εταιρεία έχει για τὰ πλοία της τὴ δική της άποβάθρα).

Ζαφνικά βλέπω και μᾶς κόβει τὸ δρόμο τοῦ πλοίου ένα άλλο τεράστιο πλοίο φορτωμένο 3 τραίνα πάνω σὲ γραμμές, ὅπως ταξιδεύουν στην ξηρά! Τὰ βαγόνια τους ἦταν γεμάτα ἐπιβάτες. Τὸ παράξενο αὐτὸ πλοίο εἶχε φύγει ἀπὸ τὸ νησί και πήγαινε στην ἀπέναντι πλευρὰ τοῦ λιμανιοῦ. Ἔφτασε ἐκεῖ, κόλλησε στην άποβάθρα, κινήθηκαν ἀμέσως οἱ μηχανές και τὰ τραίνα ἀπομακρύνθηκαν. Πολλοὶ ὅμοιοι πλωτοὶ σιδηρόδρομοὶ ἐνώνουν τὸ νησί μέ τὸ λιμάνι. Και γέφυρες κρεμαστές, για νὰ περνοῦν πλοία κάτω ἀπ' αὐτές, ἐνώνουν τὸ νησί μέ τις δύο πλευρές τοῦ λιμανιοῦ.

Κάποτε ἀποβιβάστηκα. Τί πολυκοσμία ἦταν ἐκείνη! Πόσο μεγάλη κίνηση πεζῶν και αὐτοκινήτων εἶχαν οἱ δρόμοι! Και μέ πόσο ζηλευτὴ τάξη γινόταν ἡ κίνηση αὐτή! "Ακουες ἀνθρώπους πού μιλοῦσαν διαφορετικές γλώσσες. Καλά, πού συνάντησα, μόλις ἀποβιβάστηκα, ένα γνωστὸ συμπατριώτη μου πού μέ περίμενε. "Αλλιῶς θὰ χανόμουν μέσα στην ἀνθρωποθάλασσα ἐκείνη

Και πῶς νὰ μὴ χαθῆ στην Νέα 'Υόρκη ἕνας ξένος, ἂν δέν εἶχε ὁδηγὸ; Ἡ Νέα 'Υόρκη εἶναι τὸ μεγαλύτερο λιμάνι και ἡ δεύτερη στὸν πληθυσμὸ πόλη τοῦ κόσμου. "Έχει 7.500.000 κατοίκους, ὅσους δηλαδή σχεδὸν εἶχε ἡ πατρίδα μας ολόκληρη!».

2. ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΑ ΣΤΗΝ ΑΛΛΗ ΑΚΡΑ ΤΩΝ Η. ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ

«...Δέν ἔμεινα πολὺ στη Ν. 'Υόρκη. Οἱ μετανάστες δέν εἶναι περιηγητές πρέπει νὰ ἐργασθοῦν. Και μένα ἡ ἐργασία μέ καλοῦσε στην ἄλλη ἀκρὴ τής μεγάλης χώρας. Ἀποβιβάστηκα στη Ν. 'Υόρκη, στὰ Α. παράλια τών Η. Π. πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ και τὸ ταξίδι μου θὰ τέλειωνε ὅταν θὰ ἔφτανα στὰ Δ. παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

Δέν σας κρύβω πῶς δέν ἔμεινα και εὐχαριστημένος μέ τὸ κλίμα τής Ν. 'Υόρκης. Ἔφτασα ἐκεῖ στὰ τέλη Ὀκτωβρίου και εἶχε ἀρχίσει ὁ χειμῶνας. Ἡξερα ὅτι ἡ Νέα 'Υόρκη εἶχε τὸ ἴδιο περίπου γεωγραφικὸ πλάτος μέ τὴν Ἑλλάδα και δέν μπορούσα νὰ τὸ ἐξηγήσω. Μὲ πληροφόρησαν ὅτι ψυχρὸ ρεῦμα κατεβαίνει στὸν Ἀτλαντικὸ ἀπὸ τὸ Β. Πόλο και παγώνει τὰ παράλια τών Η. Π. και πιὸ πολὺ τὰ Α. παράλια τοῦ Καναδά, βορειότερα.

Πολλές φορές κοίταξα στὸ χάρτη μου για νὰ ὑπολογίσω πόσο θὰ κρατοῦσε ἀκόμη τὸ ταξίδι μου. Ἐβλεπα τις Η. Π. νὰ ἀπλώνωνται ἀπὸ τὸν ένα ὡς τὸν ἄλλο ὠκεανὸ, στην εὐκρατο ζώνη τής Β. Ἀμερικῆς, και σκεφτό-

μουν: Πόσο θά τις ζηλεύη ο Καναδάς από τὰ βόρεια με τις πολλές παγωμένες του εκτάσεις! Και πώς θά ἤθελαν οἱ κάτοικοι τοῦ Μεξικικοῦ από τὰ Ν. νὰ κατοικοῦν λίγο βορειότερα!

Ταξίδεμα με τραῖνο γιά τίς δυτικές περιοχές. Δέν ἔμεινα στίς πόλεις πού συναντοῦσα (ἀργότερα τίς γνώρισα αὐτές). Τίς λίγες μέρες πού ταξίδεμα, καθώς ἔτρεχε, ὄλο ἔτρεχε τό τραῖνο, σά σέ κινηματογραφική ταινία, διάβαιναν μπροστά μου κάμποι καί βουνά καί ποταμοί. Ἀκούστε λίγα γιά τή χώρα, ὅπως τήν εἶδα στό ταξίδι καί ὅπως τή γνώρισα ἀργότερα:

Μεγάλη πεδιάδα εἶναι στά ἀνατολικά καί στά νότια τῶν Η.Π. πού τή χωρίζουν σέ δύο μέρη βορειότερα τὰ ὄρη Ἄλεγγάνειο. Ὁρεινὸ εἶναι τό δυτικό μέρος τῆς χώρας πάνω στά Βραχώδη ὄρη καί στίς ὑπώρειές τους.

Τὰ νερά από τὰ δύο ὄρη σχηματίζουν τό Μισσισιπιῆ, τόν πιό μακρὸ ποταμὸ τῆς γῆς. Λατρεύουν σά θεοὺς τὸν Γάγγη οἱ Ἴνδοι. Ἄγαποῦν πολὺ καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Η.Π. τό Μισσισιπιῆ, γιατί ποτίζει καί κάνει εὐφρόντατες τίς πεδιάδες τους καί κινεῖ τίς μηχανές πολλῶν ἐργοστασίων με τοὺς καταρράκτες του. Ἀκόμα ὁ Μισσισιπιῆς εἶναι φυσικὸς δρόμος γιά νὰ ἀνεβαίνουν πλοῖα από τὸν κόλπο τοῦ Μεξικικοῦ στό ἐσωτερικὸ τῶν Η.Π. Ὅμοια στὸν ποταμὸ Ἄγ. Λαυρέντιο, στά βόρεια σύνορα τῆς χώρας, πλέουν πλοῖα καί φτάνουν ὡς τίς λίμνες.

Λίμνες πολλές εἶναι στά Β. τῶν Η.Π. Πολλές τίς ἔχουν ἐνώσει με διώρυγες. Ἐκεῖ σχηματίζονται οἱ μεγάλοι καταρράκτες τοῦ Νιαγάρα.

Δυὸ μεγάλες χερσόνησοι εἶναι ἡ Φλωρίδα στά ΝΑ. καί ἡ Καλιφόρνια στά ΝΔ. Καί οἱ δύο εἶναι ζηλεμένοι τόποι. Ἡ Φλωρίδα με τό γλυκὸ τῆς κλίμα καί τίς πολλές ὀμορφιές τῆς εἶναι τόπος πού τὸν προτιμοῦν γιά τὴν ἀνάπαυσή τους οἱ πλοῦσοι Ἀμερικανοί. Ἡ Καλιφόρνια με τὰ βουναλάκια καί τοὺς λόφους τῆς, με τίς ἐλιές καί τὰ ἀμπέλια τῆς, με ἔκαμε νὰ νομίσω ὅτι βρισκόμουν στὴν Ἑλλάδα.

Ἀπέραντες καλλιεργημένες ἐκτάσεις ὑπάρχουν στίς πεδιάδες τῶν Η.Π. Ὁργώνονται καί σπέρνονται με μηχανές καί πάλι μ' ἄλλες μηχανές γίνεται ἡ συγκομιδὴ τῶν προϊόντων. Παράγουν ζαχαροκάλαμο, ρύζι, βαμπάκι, καπνὰ, καλαμπόκι, σιτάρι σέ πολὺ μεγάλες ποσότητες καί ἄλλα γεωργικὰ προϊόντα σέ μικρότερες.

Ἀτέλειωτα λεῖβὰ δια συναντᾶ κανεῖς, λιγώτερο στοὺς κάμπους καί πιό πολὺ στίς ὄρεινές ἐκτάσεις. Ἐκατομμύρια χοῖροι, πρόβατα, βόδια βουβάλια τρέφονται ἐκεῖ καί δίνουν στίς Η.Π. τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα πού χρειάζονται καί γιά νὰ κάνουν ἐξαγωγή (κρέατα, κονσέρβες, κουτιά γάλα συμπυκνωμένο κλπ.).

Μεγάλα δάση σκεπάζουν τίς πλαγιές στά Ἄλεγγάνεια καί στά Βραχώδη ὄρη καί τὰ νότια μέρη τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν. Ὀνομαστὰ εἶναι τὰ δάση στὴν Καλιφόρνια. Θαυμάζει ἐκεῖ κανεῖς δένδρα ἀνυψηλα (ὡς 100 μ. ὕψος) Τόσο χονδρὸ κορμὸ ἔχουν πολλὰ γέρικα δένδρα, ὥστε 15 ἄνθρωποι πιασμένοι χέρι χέρι μόλις τὸν ἀγκαλιάζουν, (διάμετρος 9—10 μέτρα)!

Δέν εἶναι ὅμως—συνέχισε ὁ θεῖος μου τὴ διήγησή του—μόνο ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς στίς Η.Π. πού δίνει ἄφθονα γεωργικὰ, κτηνοτροφικὰ καί δασικὰ προϊόντα.

Ὁ ὑπόγειος πλοῦτος εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερος. Τὰ Βραχώδη καί τὰ Ἄλεγγάνεια ὄρη καί πολλές ἄλλες ἐκτάσεις τῆς χώρας κρύβουν ἄφθονα

Οι κατορθάκτες του Νιγάρτα.

καί πολύτιμα ὄρυκτά: Πετρέλαιο, τσίγκο, σίδηρο, μόλυβδο, οὐράνιο, φωσφορικά, χρυσάφι, πετροκάρβουνα. Οἱ θάλασσεσ ἐπίσης εἶναι μεγάλη πηγή πλοῦτου γιά τίς Ἡ.Π. Μὲ ἐπιστημονικὸ τρόπο κάνουν τὸ ψάρεμα καὶ ἐξάγουν στίς ἄλλεσ χώρεσ τὰ προϊόντα τῆσ ἀλίεϊασ.

Τὸν πολὺ μεγάλο φυσικὸ πλοῦτο τῆσ χώρασ τὸν πολλαπλασιάζουν οἱ Ἀμερικάνοι μὲ τὴ φροντισμένη καὶ ἐπιστημονικὴ ἐργασία· δὲν τὸν ἀφήνουν νὰ χάνεται ἢ νὰ μὲνη ἀχρησιμοποίητοσ μὲ τὴν ἔλλειψη συγκοινωνίασ.

Ἔχουν τὴν πιὸ ἀναπτυγμένη βιομηχανία στὸν κόσμο. Παντοῦ βλέπεισ μεγάλα ἐργοστάσια, πού ἀπὸ μακριὰ μοιάζουν σὰ δάσασ οἱ καπνοδόχοι τουσ. Ἐργοστάσια πού φτιάνουν ὑφάσματα, μικροπράγματα πού τ' ἀγοράζουν οἱ ἄνθρωποι κι ἀμέσωσ τὰ χρησιμοποιοῦν καὶ ἄλλα ἐργοστάσια πού φτιάνουν μικρὲσ καὶ μεγάλεσ μηχανέσ· τὰ ἐργοστάσια τοῦ Φόρντ κατασκευάζουν 4.000.000 αὐτοκίνητα τὸ χρόνο!

Ἐμπόριο πολὺ ἀναπτυγμένο μεταφέρει τὰ ἐμπορεύματα ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος στ' ἄλλο, μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τίς Ἡ.Π.

Πυκνὸ δίκτυο σχηματίζουν οἱ σιδηροδρομικέσ γραμμέσ καὶ οἱ αὐτοκινητόδρομοι, πού ἀυλακώνουν τὴ χώρα ἀπὸ τὴ Δύση πρὸσ τὴν Ἀνατολή καὶ ἀπὸ τὸ Νότο πρὸσ τὸ Βορρά. Καὶ κάθε μεγάλη πόλη ἔχει τὸ ἀεροδρόμιό τῆσ, ὅπου ἑκατοντάδεσ ἀεροπλάνα κάθε μέρα προσγειώνονται καὶ ἀπογειώνονται.

Ἐδῶ στὴν πατρίδα μασ ὁ περισσότεροσ πληθυσμὸσ ζῆ στίσ κωμοπόλεισ καὶ στὰ χωριά. Τὸ ἀντίθετο συμβαίνει στίς Ἡ.Π. Δὲ θὰ βρῆτε χωριουδάκι.

Χωριά θεωροῦν ἐκεῖ συνοικισμοὺσ μὲ 10—20 χιλιάδεσ κατοίκουσ. Ἡ ἀναπτυγμένη βιομηχανία καὶ ἡ μηχανικὴ καλλιέργεια τῆσ γῆσ θέλουν πολλούσ ἐργάτεσ, κι αὐτοὶ συγκεντρώνονται στίσ πόλεισ.

Γιὰ τοῦτο πολλέσ μεγάλεσ πόλεισ ἔχουν οἱ Ἡ. Π.

Ἐκτόσ ἀπὸ τὴ Νέα ὎ρκη μὲ τὰ νὰ ἀκόμη μερικέσ: Ἡ Βάσιγκτων (πρωτεύουσα τῶν Ἡ.Π.)	7.500.000 665.000	κατοίκουσ »
Βοστώνη	770.000	»
Σικάγο (κέντρο βιομηχανίασ κρεάτων)	3.400.000	»
Φιλαδέλφεια	2.000.000	»
Λὸσ Ἀντζελεσ	1.500.000	»
Ἄγιος Φραγκίσκοσ (στὰ παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ)	630.000	»
Νηπτρόϊτ	1.600.000	»
Βαλτιμόρη	2.000.000	»

Καὶ 50—60 ἀκόμη πόλεισ τῶν Ἡ.Π. ἔχουν πληθυσμὸ 100—500 χιλιάδεσ κατοίκουσ.

Καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆσ χώρασ φτάνουν τὰ 131 ἑκατομμύρια.

Ἑλληνοαμερικανοί.

—Πῶσ νὰ μὴ ζηλέψη κανένας μιά τόσο προοδευμένη χώρα; τελείωσε ὁ θειοσ μου τὴ διήγησή του: Οἱ παλιότεροι μετανάστεσ καλοδέχονταν τουσ νεωτέρουσ καὶ ζῶσαν ἀδελφωμένοι μαζί τουσ. (Μόνο τουσ μαῦρουσ τῆσ Ἀφρικῆσ, πού ἀγόραζαν γιά σκλάβουσ, τουσ κακομεταχειρίζονταν πολὺ.

Ἄκόμα και σήμερα, παρά τὴν ἀπαγόρευση τῶν Νόμων, ὑπάρχουν ἀρκετοὶ στὶς πολιτείες τοῦ Νότου, ποὺ τοὺς καταδιώκουν). Καὶ στοὺς Ἕλληνας ποὺ πῆγαν στὶς Ἡ.Π. ἔκαμαν καλὴν ὑποδοχή, ἐργάστηκαν και προόδεψαν. 80.000 περίπου Ἕλληνας εἶναι σήμερα στὶς Ἡ.Π. Δημιούργησαν οἰκογένειες, και αὐτοὶ και τὰ παιδιά τους εἶναι σήμερα πολῖτες τῶν Ἡ.Π. Δὲν ξεχνοῦν ὅμως τὴν πατρίδα τους. Ζέρετε ὅτι βοηθοῦν τοὺς δικούς τους, στέλνουν χρήματα γιὰ σχολεῖα, γέφυρες, νοσοκομεῖα, και ἄλλα ἔργα χρήσιμα στὴν κοινωνία. Ὅπου μποροῦν, διατηροῦν και Ἑλληνικά σχολεῖα.

Ἔχουν και οἱ Ἕλληνας στὶς Ἡ.Π. ἴσα δικαιώματα με τοὺς Ἀμερικανούς. Υψηλίζουν στὶς ἐκλογές, γιὰ νὰ ἐκλέξουν ἀρχές στὶς πόλεις και βουλευτές και Πρόεδρο τῶν Ἡ.Π. και κυβέρνηση στὶς πολιτείες.

Ἄλλὰ δὲ σὰς μίλησα γιὰ τὶς πολιτείες. Εἶδατε τὴν σημαία τῶν Ἡ.Π. Ἔχει πολλὰ ἄστρα στὴν ἀπάνω μπλε γωνία της. Ὅσα εἶναι τὰ ἄστρα τῆς σημαίας, τόσες (48) εἶναι οἱ πολιτείες, στὶς ὁποῖες χωρίζεται τὸ κράτος τῶν Ἡ.Π. Κάθε πολιτεία ἔχει τὴν κυβέρνησή της κι ὅλες ἔχουν τὴν κεντρικὴ κυβέρνηση στὴν πρωτεύουσα τῶν Ἡ.Π. Βάσιγκτων.

Μιὰ Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία εἶναι λοιπὸν οἱ Ἡ.Π. Ἀρχηγὸς τοῦ κράτους εἶναι ὁ Πρόεδρος, ποὺ τὸν ἐκλέγει ὁ Λαὸς, ἄντρες και γυναῖκες, κάθε 4 χρόνια...».

3. ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΥ ΕΠΙΣΚΕΦΘΗΚΑΝ ΤΙΣ Η.Π.

Εἶπαμε ὅτι τὰ τελευταῖα χρόνια πολλοὶ Ἕλληνας σπουδαστές και ἄνθρωποι τῶν ἐπιστημῶν και τῶν γραμμάτων ἐπισκέπτονται τὶς Ἡ.Π. Ἄλλοι πηγαίνουν με δικά τους ἔξοδα, ἄλλοι με ἔξοδα τοῦ κράτους, ἢ με ἔξοδα τῶν Ἀμερικανῶν. Πηγαίνουν γιὰ νὰ ἰδοῦν, γιὰ νὰ σπουδάσουν, γιὰ νὰ γνωρίσουν τὴ μεγάλη πρόοδο και τὸν πολιτισμὸ τῆς μεγάλης χώρας, νὰ ὠφεληθοῦν οἱ ἴδιοι και νὰ γυρίσουν νὰ ὠφεληθοῦν και τὴν πατρίδα μας.

Ἐνας σπουδαστὴς ἔλεγε:

«...Μοῦ ἔκαμαν ἐντύπωση τὰ πολλὰ σχολεῖα σὲ κάθε πολιτεία. Πολλὰ νηπιαγωγεῖα, πολλὰ δημοτικά σχολεῖα, πολλὰ γυμνάσια, πολλὰ πανεπιστήμια και διάφορες ἄλλες σχολές. Ὅλα μέσα σὲ θαυμαστά μέγαρα, με αἰθουσες πεντακάθαρες. Πόσο φροντίζουν οἱ Ἀμερικανοὶ γιὰ τὴν καλὴ τροφή, τὴν ὑγεία και τὴ μόρφωση τῶν παιδιῶν τους! Ἐκεῖ δὲ θὰ βρῆς παιδιά ποὺ δὲν πηγαίνουν στὸ σχολεῖο. Καὶ νὰ σκέπτεσαι πὼς στὴν Ἑλλάδα 200—250 χιλιάδες παιδιά δὲν πηγαίνουν στὸ σχολεῖο καθόλου...»

Ὁ μισὸς σχεδὸν πληθυσμὸς στὴν Ἑλλάδα δὲν ξέρει νὰ βάλῃ τὴν ὑπογραφή του. Στὶς Ἡ.Π. μόνο πολὺ λίγοι ἠλικιωμένοι ἀγράμματοι ὑπάρχουν.

Στὴν Ἑλλάδα οἱ πολλοὶ νομίζουν ὅτι στοὺς γεωργούς, στοὺς κτηνοτρόφους, στοὺς ἐργάτες δὲν χρειάζονται τὰ πολλὰ γράμματα. Στὶς Ἡ.Π. οἱ περισσότεροὶ ἄνθρωποι ἔχουν τελειώσει τὸ Γυμνάσιο και ἔχουν περάσει και ἀπὸ ἐπαγγελματικές σχολές...».

Ἐνας ἐπιστῆμονας ἔκαμε διαλέξεις ὅταν γύρισε στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὶς Ἡ.Π. και μαζί με ἄλλα εἶπε:

«...Δύο πράγματα μοῦ ἔκαναν τὴ μεγαλύτερη ἐντύπωση: πρῶτο ὅτι πολλοὶ ἐπιστῆμονες συνεργάζονται, (πολλοὶ γιατροὶ

μαζί, πολλοί χημικοί, πολλοί μηχανικοί κλπ.). "Ό,τι ξέρει και ό,τι βρίσκει καθέννας δέν τό κρατεί γιά τόν έαυτό του." Έτσι όλοι μαζί βρίσκουν νέα πράγματα γρήγορα και πιό εύκολα. Δεύτερο, ότι μόλις βρουν κάτι νέο οί έπιστήμονες προσπαθούν μ' αυτό νά καλλιερέψουν τή ζωή τών ανθρώπων. "Έτσι ό τρόπος τής ζωής τών 'Αμερικανών είναι πολύ άνώτερος άπό τό δικό μας. Σε κάθε σπίτι θά ίδιξη ήλεκτρικές κουζίνες, ήλεκτρική θερμάστρα, ήλεκτρική σκούπα, μηχανές νά πλύνουν τά ρούχα και τά πιάτα. Σ' όλα σχεδόν τά σπίτια θά βρής τηλεφωνο, ραδιόφωνο. Έκατομμύρια 'Αμερικανοί έχουν ό καθέννας τό δικό του αυτοκίνητο...».

Και τρίτος έπισκέπτης τών 'Η.Π. έλεγε :

«...Έντύπωση μου έκανε ή έπιμέλεια και ή εύσυνειδησία πού έδειχνε καθέννας στή δουλειά του:

Οί υπάλληλοι στα καταστήματα, στις εταιρείες, στα δημόσια γραφεία εξυπηρετούσαν πρόθυμα και γρήγορα κάθε άνθρωπο πού πήγαινε σ' αυτούς γιά κάθε ύπόθεσή του. Είναι πράγμα πού δέν τό βλέπομε συχνά στην 'Ελλάδα.

Πόσο θαύμασα τους 'Αμερικάνους στους δρόμους, στις πλατείες, στα πάρκα, στα τραίνα! Τους εύρισκα παντού χαρούμενους, ζωηρούς, ευγενικούς. Πάντα φρόντιζαν νά μη γίνουν ένοχλητικοί στο δίπλανό τους...».

"Έχουν άνώτερο πολιτισμό άπό τό δικό μας οί κάτοικοι τών 'Η.Π. και μικρή ιδέα γι' αυτό σας δίνουν οί έντυπώσεις 'Ελλήνων πού γύρισαν άπό κεί στή χώρα μας.

4. ΟΙ ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΜΕΓΑΛΗ ΔΥΝΑΜΗ

Στις 'Η.Π. μιλούν τήν 'Αγγλική γλώσσα. "Αγγλοι ήσαν οί περισσότεροι άπό τους πρώτους μετανάστες σ' αυτούς τους τόπους. Και αρκετά χρόνια τή χώρα αυτή τήν κυβερνούσαν οί "Αγγλοι. Πολλούς και σκληρούς πολέμους έκαμαν οί κάτοικοι τών 'Η.Π. κατά τών "Αγγλων γιά νά άποκτήσουν τήν άνεξαρτησία τους. 'Αρχηγός τους στους πολέμους αυτούς ήταν ό Γεώργιος Βάσιγκτων. Πολύ τόν τίμησαν οί πατριώτες του γιά τις υπηρεσίες του πρós τήν πατρίδα του. "Έγινε πρώτος πρώτος Πρόεδρος τών 'Η.Π. "Έδωσαν και τό όνομά του στην πρωτεύουσά της.

Τά κατοπινά χρόνια οί 'Η.Π. με τήν έργασία τών κατοίκων τους έγιναν πρώτες στή βιομηχανία, στή γεωργία, στο έμπόριο. "Έτσι άπόκτησαν μεγάλη δύναμη σ' όλον τόν κόσμο.

Πήραν μέρος και στο πρώτο παγκόσμιο πόλεμο (1914—1917) και στον τελευταίο (1939—1945). Πολέμησαν γιά τήν έλευθερία και τις δύο φορές βρέθηκαν με κείνους πού κέρδισαν τή νίκη.

"Έχουν μεγάλα πολεμικά πλοία, χιλιάδες μεγάλα πολεμικά άεροπλάνα, πολύ στρατό και καλά όπλισμένο

'Από τά παλιότερα χρόνια είχαν πάρει τήν περιοχή τής 'Αλάσκας στα Β.Δ. τής Β. 'Αμερικής. Είναι παγωμένη χώρα, έχει όμως πολλά μεταλλεία χρυσού. Κτήσεις πήραν και στή Ν. 'Αμερική και στα νησιά του Ειρηνικού 'Ωκεανού. 'Απόκτησαν άκόμη μεγάλη έπιρροή στα κράτη τής Ν. 'Αμερικής και σε πλούσιες περιοχές τής 'Ασίας.

Τώρα, ύστερα άπό τόν πόλεμο, ή δύναμή τους και ή έπιρροή τους μεγαλώνει. Κατέχει όλόκληρη τήν 'Ιαπωνία και μιá ζώνη τής Γερμανίας πού νικήθηκε στον τελευταίο πόλεμο.

Οί 'Η.Π. σήμερα συνεργάζονται και έχουν κάμει συμμαχία με όλα σχεδόν τὰ κράτη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

5. ΠΡΩΤΕΙΑ ΤΩΝ ΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Οί 'Ηνωμένες Πολιτείες τῆς Ἀμερικῆς ἔρχονται σ' ὄλον τὸν κόσμον πρῶτες στὴν παραγωγή: ἀραβοσίτου, βρώμης, καπνῶν, βαμπακιοῦ, μεταλλευμάτων, σιδήρου, βωξίτη, χαλκοῦ, μολύβδου, τσίγκου, θειαφιοῦ, φωσφορικῶν. Στὴ βιομηχανικὴ παραγωγή συνθετικοῦ καουτσούκ, λυωμένων μετάλλων, ἀτσαλιοῦ αὐτοκινήτων, χαρτοπολτοῦ, τεχνητῆς μετάξις. Στὰ πετροκάρβουνο, πετρέλαιο, ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια. Δ ε ὕ τ ε ρ ε ς στὴν παραγωγή σιταριοῦ, σόγιας, μεγάλων ζώων, χοίρων, ἀλόγων, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Ἐχετε συγγενῆ σας στὶς 'Η.Π.; "Αὐ ναί, βρῆτε στὸ χάρτη τὴν πόλη καὶ πολιτεία ὅπου μένει. Γράψτε λίγα πράγματα γιὰ τὴ δουλειά του κλπ. πού ξέρετε ἀπὸ τὰ γράμματα πού σας στέλνει ἢ ἀπὸ διήγηση τῶν γονέων σας."
2. Ἐχετε πέραει σεῖς εἶδη πού ἔρχονται ἀπὸ τὶς Η.Π. σὲ δέματα, σὲ διανομὴ στὸ σχολεῖο, ἢ στὴν κοινότητα κλπ.; Νά τὰ περιγράψετε καὶ τὰ συγκρίνετε μετὰ παρόμοια Ἑλληνικά."
3. Μὲ ποιά μέσα συγκοινωνίας ταξιδεύουν σήμερα οἱ Ἕλληνες στὴν Ἀμερική; Ποιὸ μέσο θὰ προτιμοῦσατε σεῖς ἂν ταξιδεύσατε καὶ γιατί;
4. Μήπως σὰς ἔστειλαν δολλάρια ἀπὸ τὴν Ἀμερική οἱ ξηνητευμένοι συγγενεῖς σας; Μὲ πόσες δραχμὲς ἐξαργυρώσατε ἓνα δολλάριο;
5. Ποιά ἑλληνικὰ προϊόντα ἀγοράζουν οἱ Η. Πολιτεῖες;

2. ΚΑΝΑΔΑΣ

Χώρα λιγώτερο γνωστὴ ἀπὸ τὶς 'Η.Π. εἶναι στὴν Ἑλλάδα ὁ Καναδᾶς. Μένουν καὶ κεῖ ξηνητευμένοι Ἕλληνες μὰ ὄχι πολλοί. Ἐχουν πάει ἰδίως τὰ τελευταῖα 30 χρόνια, πού οἱ 'Η.Π. ἀπαγόρευσαν τὴ μετανάστευση. Ὁ Καναδᾶς εἶναι πρὸς Β. τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Εἶναι χώρα μεγάλῃ στὴν ἔκταση ὅσο ὁλόκληρη ἡ ἡπειρος τῆς Εὐρώπης (10.000.000 τετραγ. χλμ.). Ἐνῶ ὅμως ἡ Εὐρώπη ἔχει 460.000.000 κατοίκους, μόνο 11.000.000 κατοίκους ἔχει ὁ Καναδᾶς. Πῶς συμβαίνει αὐτό; Γιατί ἡ χώρα του εἶναι τόσο ἀραιὰ κατοικημένη;

Θὰ τὸ ἐξηγήσετε ἂν προσέξετε τὴ θέση του: Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ Καναδᾶ βρίσκεται στὴ Β. κατεψυγμένη ζώνη. Τὰ Βραχῶδη ὄρη ἀπὸ τὰ Δ., τὰ Ἀλεγγάνεια καὶ ἄλλα χαμηλότερα ὄρη στὰ νότια σύνορά του κλείνουν τὸ δρόμο στοὺς θερμοὺς ἀνέμους τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, τοὺς ἐμποδίζουν νὰ φυσήξουν καὶ νὰ ζεστάνουν τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. Ἀντίθετα οἱ πεδιάδες πού ἔχει πρὸς βορρὰ ὡς τὸ Β. Παγωμένο ὠκεανὸ ἀφήνουν ἐλεύθερους τοὺς ψυχροὺς ἀνέμους τοῦ βορρὰ νὰ κυριαρχοῦν σ' ὅλη τὴ χώρα. Καὶ ἀκόμα τὸ ψυχρὸ ρεῦμα τοῦ Ἀτλαντικοῦ πού περνάει στὶς δυτικὲς ἀκτὲς του κάνει ψυχρότερο τὸ κλίμα.

Πολλοὺς κόλπους ἔχει πρὸς τὰ βόρεια ὁ Καναδᾶς, ἀλλὰ τοὺς περισσότερους μῆνες εἶναι παγωμένοι. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ ποταμοὶ πού χύνονται σ' αὐτούς, (μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους ὁ Μάκενζις) καὶ οἱ βόρειες λίμνες. Καὶ ὁ ποταμὸς Ἄγ. Λαυρέντιος στὰ Ν.Α. τοῦ Καναδᾶ, πού

χύνεται στον 'Ατλαντικό ωκεανό, τους περισσότερους μήνες είναι παγωμένος.

Πολλές τουνδρες είναι στα βόρεια παράλια και κει ζουν λίγοι 'Εσκιμώοι χωρίς να καλλιεργούν τή γη, ή να τρέφουν ζώα, αλλά μόνο με τὸ κυνήγι τῆς φώκιας και λίγων άγριων ζώων και πουλιών.

Νοτιώτερα υπάρχουν μεγάλα και πυκνά δάση. 'Εκει κατοικούν 'Ερυθρόδερμοι, που ζουν με λίγη καλλιέργεια τῆς γῆς και πιό πολὺ με τὸ κυνήγι άγριων ζώων (άλεπούδες, κουνάβια, κάστορες κ.ά.).

Μεγάλο ἔμπόριο γουναρικῶν ἔχει ὁ Καναδάς.

'Επίσης μεγάλες ποσότητες ξυλείας δίνουν τὰ δάση του. Οἱ ὑλοτόμοι δουλεύουν τὸ χειμῶνα. Κόβουν μεγάλα δένδρα, τὰ χωρίζουν σὲ τεμαχία και τὰ σπρώχνουν νὰ γλιστρούν πάνω στὸ παγωμένο χιόνι και τ' αφήνουν στὶς ὄχθες τῶν παγωμένων ποταμῶν και τῶν λιμνῶν. Κι ὅταν λυώσουν σὶ πάγοι, τὰ μεταφέρουν μέσα στὰ νερά τῶν ποταμῶν και τῶν λιμνῶν και τὰ πάνε κει που φτάνουν τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας.

Δὲν ἔχει, βλέπετε, καλὲς συγκοινωνίες ὁ Καναδάς και γιὰ τοῦτο χρησιμοποιούν τὸ παγωμένο χιόνι και τοὺς ποταμούς γιὰ τὶς μεταφορές. Και ὄχι μόνο τὶς μεταφορὲς ξυλείας, ἀλλὰ και γιὰ τὴ μεταφορὰ γεωργικῶν προϊόντων. Οἱ χώρες κοντὰ στὰ Ν. σύνορα τοῦ Καναδά, ἰδίως ἡ ἑπαρχία Μανιτόμπα, παράγουν ἄφθονο σιτάρι, τὸ καλύτερο τοῦ κόσμου. 'Απ' αὐτὸ πουλάει ὁ Καναδάς σὲ ξένες χώρες (και στὴν πατρίδα μας). Μὲ ἔλκηθρα (άμαξάκια χωρίς ρόδες), που γλιστρούν στὸ παγωμένο χιόνι και με σχεδίες στὰ ποτάμια και τὶς λίμνες, μεταφέρουν οἱ γεωργοὶ τὰ προϊόντα τους στὰ κέντρα ὅπου θὰ φορτωθοῦν.

Μόνο στὰ νότια τῆς χώρας υπάρχουν σιδηρόδρομοι ἀπὸ τὰ παράλια τοῦ 'Ατλαντικοῦ ὡς τὰ παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

'Απέναντι στὸν κόλπο τοῦ 'Αγ. Λαυρεντίου εἶναι τὸ νησὶ τῆς Νέας Γῆς. Και στὰ Ν. τοῦ ἴδιου κόλπου ἡ χερσόνησος Νέα Σκωτία.

Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἔχουν ἐπάγγελμα τὴν ἀλιεία. Μεγάλες ποσότητες ψαριῶν (βακαλάους, σκουμπριά, ρέγγες, ἀστακοὺς, σολομούς κ.ά.) πιάνουν κάθε χρόνο. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ παστωμένα ἢ σὲ κονσέρβες ἐξάγει ὁ Καναδάς σ' ἄλλες χώρες.

Πολλὲς πόλεις δὲν ἔχει ὁ Καναδάς. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ὁττάβα με 150.000 κατοίκους. Μεγαλύτερη πόλη του εἶναι τὸ Μοντρεάλ (με 1.150.000 κατοίκους), κέντρο ἔμπορίου σταριοῦ, χτισμένη κοντὰ στὸν ποταμὸ 'Αγ. Λαυρέντιο. Στὰ παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ εἶναι ἡ πόλη Βανκούβερ, με 350.000 κατοίκους.

'Άλλες πόλεις εἶναι: τὸ Κεμπέκ 200.000 κ., τὸ Τορόντο 900.000 κ., τὸ Χάμιλτων 175.000 κ.

'Ο Καναδάς εἶναι κτῆση τῆς 'Αγγλίας. 'Εκλέγει δική του κυβέρνηση. 'Αποτελεῖ μέλος τῆς Βρεττανικῆς Κοινοπολιτείας.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Μὲ ποιά χώρα τῆς 'Ασίας ἔχει πολλὲς ὁμοιότητες ὁ Καναδάς;
2. Γιατί μόνο στὰ νότια τῆς χώρας ἔχει σιδηροδρομικὲς γραμμὲς ὁ Καναδάς;
3. Μήπως στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα σου ἔχουν γίνει διανομὲς εἰδῶν σταλμένων ἀπὸ τὸν Καναδά; 'Αν ναί, ποιά εἶδη σὰς ἔμοίρασαν;
4. Μερικοὶ γεωργοὶ τῆς 'Ελλάδας δοκίμασαν σπῆρο σταριοῦ που λέγεται Μανιτόμπα. 'Απὸ που τάχα νὰ τὸν ἔχουν φέρει στὴν πατρίδα μας;
5. 'Έχετε κανένα συγγενῆ ἢ συμπολίτη σας στὸν Καναδά; Μάθετε ποῦ εἶναι, βρῆτε στὸ χάρτη τὴν πόλη, γράψετε ὅ,τι ξέρετε ἢ ὅ,τι μάθετε γιὰ τὴν ἐργασία του.

3. ΤΟ ΜΕΞΙΚΟ

Τρίτο κράτος τῆς Β. Ἀμερικῆς εἶναι τὸ Μεξικὸ, πρὸς Ν. τῶν Ἡ.Π. Ὁ χάρτης σᾶς δείχνει ὅτι ἡ μισὴ ἐπιφάνειά του εἶναι στὴ Β. εὐκράτο ζώνη καὶ ἡ ὑπόλοιπη στὴ διακεκαυμένη. Ἀκόμη ὅτι ἡ περισσότερη χώρα εἶναι ὄρεινὴ (πάνω στὴν ὄροσειρὰ τῶν Βραχωδῶν ὄρεῶν) καὶ μόνο πρὸς τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἔχει πεδιάδες.

Τὸ ὄροπέδιο τοῦ Μεξικοῦ μὲ τὸ γλυκὸ τοῦ κλίμα παράγει πολλὰ προϊόντα. Μεγάλες ἐκτάσεις του, σκεπασμένες ἀπὸ δάση, δίνουν ἐκλεκτὴ ξυλεία γιὰ ἐπιπλα. Καὶ ἄλλες καλλιεργημένες ἐκτάσεις παράγουν ζαχαροκάλαμο, βαμπάκι, καφέ, καλαμπόκι, καπνὸ, σιτάρι, φρούτα κ.ἄ.

Ὅλες σχεδὸν οἱ πεδιάδες τοῦ Μεξικοῦ εἶναι στὴ διακεκαυμένη ζώνη καὶ δὲν ἔχουν ὑγιεινὸ κλίμα. Ἡ ζέστη κ' ἡ ὑγρασία εἶναι ἐκεῖ πολλή. Ἐκεῖ φυτρώνουν μπανανιές, ἀρτόδενδρα, κακαόδενδρα καὶ ἄλλα τροπικὰ φυτά.

Πολλὰ ὄρυκτὰ δίνει ὁ τόπος τοῦ Μεξικοῦ: Ἀργυρο, χρυσό, τσίγκο, κασίτερο, μάρμαρα, θειάφι. (Τὸ θειάφι τὸ παίρνουν ἀπὸ τὸ ψηλότερο βουνό του. Στὴν κορυφὴ αὐτοῦ τοῦ βουνοῦ εἶναι κρατήρας ἠφαιστείου πού πάντα βγάζει καπνὸ).

Οἱ κάτοικοι τοῦ Μεξικοῦ φτάνουν τὰ 22.000.000 καὶ ἡ ἑκτασὴ του τὰ 2.000.000 τετραγ. χλμ. Οἱ περισσότεροι εἶναι ἀπόγονοι τῶν Ἐρυθροδέρμων καὶ οἱ ἄλλοι ἀπόγονοι Ἰσπανῶν, πού πῆγαν στὴ χώρα τοῦ Μεξικοῦ. Οἱ Ἐρυθρόδερμοι τοῦ Μεξικοῦ ἦταν καὶ εἶναι πιὸ πολιτισμένοι ἀπὸ τοὺς Ἐρυθρόδερμους τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Καὶ τὸ Μεξικὸ εἶναι χωρισμένο σὲ πολιτείες πού ἀποτελοῦν μιὰ δημοκρατία. Ἐχουν πρωτεύουσα τὴν πόλη Μεξικὸ μὲ 500.000 κατοίκους.

Σιδηροδρομικὲς γραμμὲς καὶ αὐτοκινητόδρομοι ἐνώνουν τὶς Ἡ.Π. μὲ τὸ Μεξικὸ.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ ταξιδέψῃ ἀπὸ τὸν Ἀγ. Φραγκίσκο στὴν πόλη τοῦ Μεξικοῦ; Καὶ ἀπὸ τὴ Ν. Ὑόρκη στὸ Μεξικὸ;
2. Ἀναζητήστε στὸ χάρτη ποιά πόλη εἶναι γιὰ τὴν πρωτεύουσα τοῦ Μεξικοῦ ὅ,τι ὁ Πειραιᾶς γιὰ τὴν πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδας;

III. ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἡ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ ἔχει τὰ νησιά τῶν Ἀντιλλῶν καὶ ἄλλα πού κλείνουν τὴν εἰσοδὸ τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ. Ἐχει ἀκόμα μικρὰ κράτη πάνω στὸν ἰσθμὸ πού ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Ν. σύνορα τοῦ Μεξικοῦ καὶ φτάνει ὡς τὴ διώρυγα τοῦ Παναμᾶ. Ἡ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ ἔχει κλίμα τροπικόν.

1. ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΛΛΩΝ

Σ' ἓνα μικρὸ νησάκι ἀπ' αὐτὰ ἔφτασε γιὰ πρώτη φορὰ ὁ Χριστόφορος Κολόμβος καὶ τὸ ὠνόμασε Ἀγιο Σωτήρα. Τὰ πιὸ μεγάλα εἶναι ἡ Κούβα καὶ ἡ Αἴτη. Τὰ νησιά τὰ λένε καὶ Δυτικὲς Ἰνδίες, γιὰτὶ ἐκεῖ νόμισε πῶς ἔφτασε τότε ὁ Κολόμβος.

Εἶναι εὐφορα νησιά καὶ σήμερα τὰ κατοικοῦν πολλοὶ μαῦροι. Ἡ Κούβα

έχει πολλά δάση, μεγάλες φυτείες με ζαχαροκάλαμο, πιπέρι, καπνά κ.ά. Παράγει περισσότερη ζάχαρη απ' όλα τα κράτη τῆς γῆς. Περίφημα είναι τὰ «πούρα τῆς Ἀβάνας». Ἡ Ἀβάνα εἶναι ἡ πρωτεύουσά της.

Ἡ Κούβα εἶναι ἀνεξάρτητη δημοκρατία. Ἡ Αἴτη εἶναι χωρισμένη σὲ δύο δημοκρατίες. Καὶ στὴν Κούβα καὶ στὴν Αἴτη ἔχουν μεγάλη ἐπιρροή οἱ Ἡ.Π. Οἱ Ἡ.Π. διοικοῦν καὶ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἄλλα νησιά. Κτήσεις καὶ νησιά ἔχουν ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ὀλλανδία.

2. ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ὁ Ἴσθμὸς ποὺ ἐνώνει τὴ Β. καὶ τὴ Ν. Ἀμερική εἶναι στὴν ἔκταση 7-8 φορές μεγαλύτερος ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ οἱ κάτοικοί του δὲν φτάνουν τὶς 600 χιλιάδες. Οἱ τόποι αὐτοὶ ἔχουν ζεστὸ καὶ ὑγρὸ κλίμα, πολὺ ἀνθυγιεινὸ. Σύννεφα ἐντόμων ἀναπτύσσονται σὲ ἐλώδεις περιοχές. Παρθένα δάση μὲ πολλὰ ἄγρια θηρία σκεπάζουν μεγάλες ἐκτάσεις. Ὅσοι μὲ τὸ πλοῖο περνοῦν τὴ διώρυγα τοῦ Παναμᾶ πολλὲς φορές βλέπουν στὶς δασωμένες ὄχθες λιοντάρια, κροκόδειλους καὶ βόες.

Ὁ πολιτισμὸς δὲν εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένους στὶς χῶρες τοῦ Ἴσθμοῦ.

Ἐξὶ μικρὲς δημοκρατίες εἶναι πάνω στὸν Ἴσθμὸ τοῦ Παναμᾶ:

1.	Ἡ Γουατεμάλα	μὲ	πρωτεύουσα	τὴν	Γουατεμάλα
2.	Ὁ Σαλβαδῶρ	»	»	τὸν	Ἅγιο Σωτῆρα
3.	Ἡ Νικαραγουάη	»	»	τὴ	Μαναγουάη
4.	Ἡ Κόστα Ρίκα	»	»	τὸ	Σάν-Ζοζέ
5.	Ὁ Παναμᾶς	»	»	τὸν	Παναμᾶ
6.	Ἡ Ὀνδούρας	»	»	τὴν	Τσεγκουσιεγκάλπα

IV. Ἡ ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Ο ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ Ν. ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἡ Νότιος Ἀμερική εἶναι στὴν ἔκταση καὶ τὸν πληθυσμὸ μικρότερη ἀπὸ τὴ Βόρειο καὶ Κεντρικὴ Ἀμερική. ἔχει ἐπιφάνεια 18.000.000 τετρ. χιλμ. καὶ πληθυσμὸ 90.000.000 (ἐνῶ Β. καὶ Κ. Ἀμερική ἔχουν ἐπιφάνεια 25.000.000 τετρ. χιλμ. καὶ πληθυσμὸ 190.000.000). Δὲν ἀπαντοῦμε στὴ Ν. Ἀμερική ἐκτάσεις ἀκατοίκητες ὅπως στὰ Β. τοῦ Καναδά. Βρίσκεται στὴ διακεκαυμένη ζώνη ἡ περισσότερη καὶ στὴ Ν. εὐκράτο ἡ ὑπόλοιπη.

Ἡ ὄροσειρὰ τῶν Ἄνδεων ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Β. παράλια καὶ φτάνει ὡς τὸ νοτιώτερο σημεῖο κατὰ μῆκος τῶν παραλίων πρὸς τὸν Εἰρηρικὸ ὠκεανὸ (ἔχει πολλὰ ἠφαιστεια). Στὰ ἀνατολικά ὑψώνονται τὰ ὄροπέδια τῆς Γουϊάνας καὶ τῆς Βραζιλίας. Ἀνάμεσα στὶς Ἄνδεις καὶ στὰ ὄροπέδια ἀπλώνονται ἀπέραντες πεδιάδες, ποὺ ἔχουν τὰ ὀνόματα τῶν μεγάλων ποταμῶν τῆς Ν. Ἀμερικής.

Στὰ Β. εἶναι ἡ μεγάλη πεδιάδα τοῦ Ὁρενόκου. ἔχει πολὺς στῆπτες, σκεπασμένες μὲ ψηλὰ χόρτα τὴν ἐποχὴ τῶν βροχῶν. Ἐκεῖ εἶναι ἀπέραντα λειβάδια. Νοτιώτερα, ἀνάμεσα στὰ ὄροπέδια τῆς Γουϊάνας καὶ Βραζιλίας, εἶναι ἡ πεδιάδα τοῦ Ἀμαζονίου. ἔχει ἔκταση ἴση μὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῆς Εὐρώπης. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ καὶ φτάνει ὡς τὶς Ἄνδεις.

Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς γῆς, ὁ Ἀμαζόνιος, περνáει τὴν

πεδιάδα από τις Άνδεις ως τον Άτλαντικό. Δέχεται τα νερά 200 και παραπάνω παραποτάμων, που μπροστά τους είναι σά ρυάκια οι δικοί μας Άχελώος, Πηνειός, Αλιάκμονας, Στρυμόνας. Χύνει στον Άτλαντικό διπλάσιες ποσότητες νερού από το Μισισσιπή. Είναι βαθύς και πλατύς και μακρύς τόσο πολύ, που τὰ πλοία πλέουν σ' αυτόν πολλά μερόνυχτα και φτάνουν βαθιά στο έσωτερικό ως τους πρόποδες των Άνδεων.

Άπέραντα είναι τὰ παρθένα δάση του Άμαζονίου από ψηλούς φοίνικες και άλλα ψηλά δένδρα, δένδρα καουτσούκ και κάθε λογής θάμνους. Έκεί ζούν λιοντάρια (ιαγουάροι) και άλλα μεγάλα άγρια θηρία, βόες και άλλα φοβερά έρπετά, πίθηκοι, πουλιά κ. ά.

Τήν πεδιάδα του Λά Πλάτα χαμηλοί λόφοι τη χωρίζουν

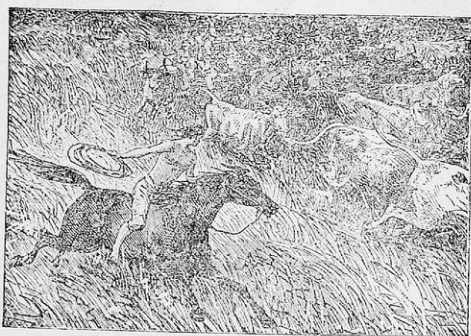
Χάρτης της Ν. Αμερικής.

από την πεδιάδα του Άμαζονίου. Τήν περνούν οι μεγάλοι ποταμοί Παραγουάης και Ούρουγουάης. Έχει κι αυτή στέππες πολλές και άπέραντα λειβάδια, όπως και η πεδιάδα του Όρενκού.

Σκληρή ζωή ζούν οι κάτοικοι των στεππών και των βουνών της Ν. Αμερικής. Είναι απόγονοι των Έρυθροδέρμων ιθαγενών και των άποίκων Ίσπανών. Άσχολούνται με την κτηνοτροφία, έχουν στά μεγάλα λειβάδια κοπάδια μισοάγριων βοδιών και άλλων ζώων. Έχουν φίλο τους τὸ άλογο όπως και οι Άραβες. Είναι καλοί ίππείς και δέν λαθεύουν όταν πετούν τὸ «λάσσο», ειδικό σχοινί για νά πιάνουν ζώα από τὰ κοπάδια τους.

‘Εργάζονται σκληρά ν’ αποθηκεύουν χόρτο πού χρειάζονται τὰ ζῶα τους τὴν ἐποχὴ τῆς ξηρασίας

‘Αγωνίζονται νὰ σώσουν τοὺς ἑαυτοὺς τους καὶ τὰ ζῶα τους ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία, τὰ φαρμακερά φίδια, τὶς μεγάλες πλημμύρες τῶν ποταμῶν καὶ τὴ φοβερὴ θύελλα, πού συχνὰ τοὺς κατατρέχουν στὴ Ν. ‘Αμερικὴ. ‘Η Ν. ‘Αμερικὴ εἶναι ἀραιὰ κατοικημένη. Γιὰ τοῦτο καὶ στὰ χρόνια μας δέχονται τὰ κράτη τῆς μετανάστες. 150—200 χιλιάδες ξένοι πηγαίνουν ἐκεῖ κάθε χρόνο ἀπὸ ἄλλες χώρες τῆς γῆς. Παράγει σήμερα πολλὰ δασικὰ προϊόντα, πολλὰ γεωργικὰ (δημητριακά, καφέ, ζάχαρη, κακάο, βαμπακί, καουτσούκ, καπνὸ κ.ἄ.), πολλὰ κτηνοτρο-

Στὶς στέπες τοῦ ‘Ορενόκου κνηγοῦν ἄγρια βουβάλια μὲ λάσσο.

φικὰ. ‘Εχει πολλὰ ὀρυκτὰ (ἄργυρο, χρυσάφι, κασσίτερο, πετρέλαιο κ.ἄ.).

Καὶ μὲ περισσότερὴ καὶ πιὸ ἐπιστημονικὴ ἐργασία μπορεῖ ἡ Ν. ‘Αμερικὴ νὰ δώσῃ περισσότερα προϊόντα.

Στὴ νοτιώτερη ἄκρη ἑνὸς πορθμῶς χωρίζει τὴ Ν. ‘Αμερικὴ ἀπὸ τὸ νησί πού λέγεται Γῆ τοῦ Πυρός. ‘Ο πορθμῶς ἔχει τὸ ὄνομα τοῦ Μαγγελάνου, τοῦ μεγάλου ἐξερευνητοῦ, πού κάνοντας τὸ γύρο τῆς γῆς πρῶτος ἐπέρασε τὸ στενό. ‘Η Γῆ τοῦ Πυρός εἶναι ὀρεινὴ στὰ δυτικά. Τὸ ὄρος τῆς φαίνεται συνέχεια τῶν ‘Ανδεων καὶ τελειώνει στὸ ἀκρωτήρι Χόρν.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

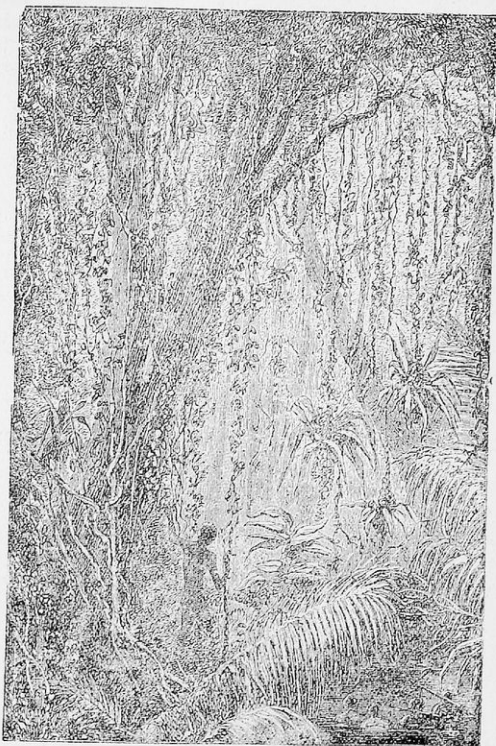
1. Παρατήρησε ἀν ἡ νότιος ἢ ἡ βόρειος ‘Αμερικὴ ἔχει πολλοὺς καὶ μεγάλους κόλπους.
2. Παρατήρησε τί γεωγραφικὸ πλάτος καὶ μήκος ἔχει ἡ Ν. ‘Αμερικὴ.
3. Ποιὸ εἶναι συντομώτερο ταξίδι ἀπ’ τὴ χώρα μας στὴ Β. ‘Αμερικὴ ἢ στὴ Νότιο;
4. Ποιὸ ἀκρωτήριο τῆς Ν. ‘Αμερικῆς μπορεῖς νὰ παρομοιάσῃς μὲ τὸ ‘Ελληνικὸ ἀκρωτήριο Ταίναρο καὶ γιατί;

2. ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

1. ‘Η Βραζιλία εἶναι τὸ μεγαλύτερο κράτος τῆς Ν. ‘Αμερικῆς μὲ ἔκταση 8.000.000 τετραγ. χιλμ. καὶ 45.000.000 κατοίκους. Κατέχει ὅλο τὸ

Βραζιλιανό όροπέδιο και την πλούσια περιοχή του Άμαζονίου ποταμού. Παράγει καφέ, κακάο, μπανάνες, ζαχαροκάλαμο, δημητριακά, βαμπάκι. Τρέφει μεγάλα ζώα, πρόβατα, γουρούνια, φορτηγά ζώα. Έχει πετρώματα, χρυσάφι, διαμαντόπετρες.

Είναι δημοκρατία, με πρωτεύουσα το Ρίο Ιανέιρο (2.000.000 κατ.).

Παρθένα δάση του Άμαζονίου.

Τρία άλλα κράτη είναι στο ανατολικό μέρος της Ν. Αμερικής:

2. Η Παραγουάη (με 1 εκατομμύριο κατοίκους και 400.000 τετρ. χλμ. έκταση) παράγει ζάχαρη, καπνά, δέρματα. Είναι δημοκρατία με πρωτεύουσα την Άσσομψιόν (250.000 κ.).

3. Η Ούρουγουάη (2 εκατομ. κάτοικοι, 200.000 τετραγ. χλμ. έκταση) παράγει πολλά κτηνοτροφικά προϊόντα, τρέφει πολλά άλογα. [Πρω-

τεύουσα τῆς δημοκρατίας εἶναι τὸ Μοντεβιδεο (700.000 κατοίκους).

4. Ἡ Ἀργεντινὴ εἶναι ἡ δευτέρη μεγάλη δημοκρατία τῆς Ν. Ἀμερικῆς (πληθυσμὸς 15 ἑκατομμύρια, ἔκταση 3.000.000 τετραγ. χιλιόμετρα). Παράγει πολλὰ αἰγάρια καὶ ἄλλα δημητριακὰ, λινάρι, βαμπάκι, ζάχαρο-κάλυμο, κρασιά καὶ πολλὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Πρωτεύουσα τὸ Μπουένος Ἀἴρες, μὲ 2.500.000 κατοίκους.

Στὰ βόρεια παράλια τῆς Ν. Ἀμερικῆς εἶναι τρεῖς χῶρες:

1. Ἡ Κολομβία (πληθυσμὸς 10 ἑκατομ., ἔκταση 1.000.000 τετραγ. χιλμ.) εἶναι δημοκρατία, μὲ πρωτεύουσα τὴν Μπογοτᾶ (200.000 κατ.). Παράγει φρούτα, λαχανικὰ κ.ά.

2. Ἡ Βενεζουέλα (κάτοικ. 4 ἑκατομ., ἔκταση 100.000 τετρ. χιλμ.) εἶναι δημοκρατία μὲ πρωτεύουσα τὸ Καρακᾶς (100.000 κατ.). Εἶναι πεδινὴ χώρα στὶς στέππες τοῦ Ὁρενόκου καὶ παράγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Ἔχει καὶ πετρέλαιο.

3. Ἡ Γουιάνα (500.000 κατοίκους, 500.000 τετρ. χιλ. ἔκταση). Παράγει ζάχαρη, πιπέρι, χρώματα. Χωρίζεται σὲ τρία μέρη, ποὺ καθένα εἶναι κτῆση τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ὀλλανδίας.

Ἄλλα τέσσερα εἶναι τὰ δυτικὰ κράτη τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

1. Ἡ δημοκρατία τοῦ Ἴσημερινοῦ εἶναι ὄρεινη χώρα σὲ ὀροπέδιο τῶν Ἄνδεων, καὶ ἔχει πολλές φυσικὲς ὀμορφίες (πληθυσμὸς 3.000.000, ἔκταση 250.000 τετρ. χιλμ.). Παράγει ζάχαρη, κακάο, φρούτα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Πρωτεύουσά του ἔχει τὴν πόλη Κίτο (100.000 κατ.).

2. Τὸ Περού ἔχει 7.000.000 κατοίκους καὶ ἔκταση 1.500.000 τετρ. χιλμ. Προϊόντα: Ἄργυρος, χρυσός, νιτρικὲς οὐσίες γιὰ λιπάσματα, μαλλιά προβάτων καὶ αἰγῶν (τόπο κατάλληλο γιὰ γεωργία δὲν ἔχει). Πρωτεύουσα τοῦ Περού εἶναι ἡ πόλη Λίμα μὲ 200.000 κατοίκους. Τὸ Περού εἶναι δημοκρατία.

3. Ἡ δημοκρατία τῆς Βολιβίας. (Πληθυσμὸς 4.000.000, ἔκταση 1.000.000 τετρ. χιλμ.). Εἶναι χώρα ἠπειρωτικὴ μὲ μιὰ μικρὴ ἔξοδο πρὸς τὸν Εἰρηνικὸ Ὑκεανό. Παράγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἔχει πλοῦσια μεταλλεῖα ἀργύρου, κασιτέρου καὶ ἄλλων ὀρυκτῶν. Πρωτεύουσά της εἶναι ἡ πόλη Λά Πάζ μὲ 1.000.000 κατοίκους.

4. Ἡ δημοκρατία τῆς Χιλής (πληθυσμὸς 5.000.000, ἔκταση 700.000 τετρ. χιλμ.). Εἶναι πάνω στὶς ὑπώρειες τῶν Ἄνδεων πρὸς τὸν Εἰρηνικὸ Ὑκεανό. Παράγει φρούτα, καπνὰ, κτηνοτροφικὰ προϊόντα κ.ά. Ἔχει μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ χρυσοῦ καὶ ὀρυχεῖα νιτρικῶν οὐσιῶν γιὰ λιπάσματα. Πρωτεύουσα τῆς Χιλής εἶναι τὸ Βαλπαραΐζο μὲ 200.000 κατοίκους.

Οἱ συγκοινωνιῶνες στὴ Ν. Ἀμερικὴ εἶναι ἀρκετὰ ἀναπτυγμένες. Ἐκτὸς τῶν ἀτμοπλοϊκῶν μέσων ποὺ πηγαίνουν στὰ λιμάνια, ποταμόπλοια ἀνεβαίνουν στὸ ἐσωτερικόν. Ὑπάρχουν καὶ ἀρκετὲς σιδηροδρομικὲς γραμμὲς καὶ αὐτοκινητόδρομοι, ποὺ συνδέουν τὶς πόλεις μεταξὺ τους. Ἐπίσης πολλές ἀεροπορικὲς ἑταιρεῖες κάνουν δρομολόγια ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν ἢ ἀπὸ μιὰ σὲ ἄλλη πόλη τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Νὰ βρῆτε ἀπὸ τὸ χάρτη ποῖα λιμάνια στὸν Ἀτλαντικὸ καὶ τὸν Εἰρηνικὸ ἔχει ἡ Ἀμερικὴ.

2. Ὡφέλησε τὴ Βραζιλία, τὴν Ἀργεντινὴ καὶ τὴ Χιλή ἡ κατασκευὴ τῆς διώρυγας τοῦ Παναμᾶ;

Κ. Κωνσταντῖνου, Γεωγραφία Ε'

3. Προσπαθήστε να μάθετε πώς βρέθηκαν στρώματα νίτρου στη Χιλή και στο Περού (ἀπ' αυτό φέρουν και στον Πειραιά για την κατασκευή λιπασμάτων).
4. Ποιά χώρα στην Ν. Ἀμερική έχει κλίμα παρόμοιο με το δικό μας;

ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Κράτη	Έκταση σε τετρ. χιλμ.	Πληθυσμός κρατών	Πόλεις	Πληθυσμός
ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ				
Ἡνωμένες Πολιτεῖες	9.500.000	131.000.000	Ουάσιγκτων (πρωτ.)	650.000
			Ν. Ἰόρκη	7.500.000
			Σικάγο	3.400.000
			Φιλαδέλφεια	2.000.000
			Λὸς Ἀντζελες	1.500.000
Καναδᾶς	10.000.000	11.500.000	Ἄγ. Φραγκίσκος	630.000
			Ἄττάβα (πρωτ.)	150.000
			Μοντρεάλ	1.150.000
Μεξικό	2.000.000	22.000.000	Βᾶν Κούβερ	350.000
			Μεξικό (πρωτ.)	500.000
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ				
Κούβα	115.000	4.500.000	Ἄβανα	400.000
Γουατεμάλα	100.000	3.500.000	Γουατεμάλα	125.000
Σαλβαδῶρ	35.000	2.000.000	Ἄγ. Σωτήρ	70.000
Νικαραγουάη	130.000	1.500.000	Νικαραγουάη	60.000
Κόστα Ρίκα	60.000	750.000	Σάν Ζοζέ	35.000
Ἄνδουρας	110.000	1.000.000	Τσεγουσικόαππα	30.000
Παναμάς	75.000	700.000	Παναμάς	60.000
ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ				
Βραζιλία	8.000.000	45.000.000	Ρίο Ἰανέιρο	1.700.000
			Ἄγ. Παύλος	1.120.000
			Βάγια	350.000
Παραγουάη	400.000	1.000.000	Πάρα	250.000
			Ἀσομιόν	250.000
			Μοντεβιδεο	700.000
Ούρουγουάη	200.000	2.000.000	Βουένος Ἀίρες	2.600.000
			Ἄσ Πλάτα	200.000
Ἀργεντινή	3.000.000	15.000.000	Καρακάς	200.000
			Κτήεις Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ὀλλανδίας	100.000
Βενεζουέλα	100.000	4.000.000	Μπογότα	200.000
Γουιάνα	500.000	500.000	Κίτο	100.000
Κολομβία	1.000.000	10.000.000	Λίμα	200.000
Ἰσημερινός	250.000	3.000.000	Λά Πάζ	100.000
Περού	1.500.000	7.000.000	Βαλπαράιζο	200.000
Βολιβία	1.000.000	4.000.000		
	700.000	5.000.000		

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΓΗ

σελίς

1. Μέγεθος τής επιφανείας τής γῆς	3
2. Σχήμα τής Γῆς	3
3. Ἡπειροί καὶ ὠκεανοὶ	3
4. Οἱ ζῶνες τής γῆς	5
5. Θάλασσια ρεύματα	7
6. Παλιὸς καὶ νέος Κόσμος	8
7. Κύκλοι τής γῆς	10
8. Γεωγραφικὸ πλάτος	11
9. Γεωγραφικὸ μῆκος	11

Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ

1. Ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀέρας	12
2. Οἱ ἄνεμοι	13
3. Διάφορα κλίματα τής γῆς	14

Η ΑΣΙΑ

1. Μιά ματιὰ σ' ὅλη τὴν Ἀσία	16
2. Ἡ Δυτικὴ Ἀσία	19
3. Ἡ Νότιος Ἀσία	26
4. Ἡ Κίνα	32
5. Ἡ Ἰαπωνία	36
6. Ἡ Σιδηρία	38
7. Πίνακας τῶν κρατῶν τής Ἀσίας	40
8. Πίνακας τῶν μεγαλύτερων πόλεων τής Ἀσίας	41

Η ΑΦΡΙΚΗ

1. Ὁ τόπος τής Ἀφρικῆς	42
2. Κράτη τής Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς	45
3. Χῶρες τής Βορείου Ἀφρικῆς	49

4. Χώρες τής Δυτικῆς καί Κεντρικῆς Ἀφρικῆς	50
5. Χώρες τής Νοτίου Ἀφρικῆς	52
6. Πίνακας τῶν κρατῶν τῆς Ἀφρικῆς	54

Η ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

1. Ἡ Αὐστράλια	55
----------------------	----

Η ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Ὁ Νέος Κόσμος	61
2. Οἱ χώρες τῆς Βορείου Ἀμερικῆς	64
Ἡνωμένες Πολιτεῖς	64
Καναδάς	74
Μεξικό	76
3. Οἱ χώρες τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς	76
4. Ἡ Νότιος Ἀμερικῆ—Ὁ τόπος τῆς Ν. Ἀμερικῆς	77
Τὰ κράτη τῆς Ν. Ἀμερικῆς	79
5. Πίνακας τῶν κρατῶν τῆς Ν. Ἀμερικῆς	82

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

- Παλαιά Διαθήκη, Καφεντζή-Λυμπερή (χρωματιστές εικόνες).
Παλαιά Διαθήκη, Παναγοπούλου-Μάνιου-Παπαευγενίου.
Παλαιά Διαθήκη, Πετρούνια (χρωματιστές εικόνες).
Παλαιά Διαθήκη, Φωτοπούλου (χρωματιστές εικόνες).
Καινή Διαθήκη, Καφεντζή Λυμπερή (χρωματιστές εικόνες).
Καινή Διαθήκη, Παναγοπούλου Μάνιου-Παπαευγενίου.
Καινή Διαθήκη, Β. Πετρούνια (χρωματιστές εικόνες).
Καινή Διαθήκη, Φωτοπούλου (χρωματιστές εικόνες).
'Εκκλησιαστική, Παναγοπούλου-Μάνιου.
'Εκκλησιαστική, Β. Πετρούνια
'Εκκλησιαστική, Φ. Φωτοπούλου
Κατήχησις-Λειτουργική, Παναγοπούλου-Μάνιου-Παπαευγενίου.
Κατήχηση-Λειτουργική, Πετρούνια.
Κατήχηση και Λειτουργική, Φ. Φωτοπούλου
Ευαγγέλιον, Μεσολωρά—Πανακικόλαου.

ΙΣΤΟΡΙΑ

- 'Ιστορία Γ', Καφεντζή-Λυμπερή
'Ιστορία Γ', Παναγοπούλου-Μούτσιανου.
'Ιστορία Γ', Ζαφειρακοπούλου-Φωτοπούλου (χρωματ. εικόνες).
'Ιστορία Γ', Λαζάρου
'Ιστορία Γ', Κιτρινιάρη
'Ιστορία Δ', Καφεντζή-Λυμπερή.
'Ιστορία Δ', Παναγοπούλου-Μούτσιανου.
'Ιστορία Δ', Ζαφειρακοπούλου-Φωτοπούλου.
'Ιστορία Δ', Χριστοδουλοπούλου.
'Ιστορία Δ', Λαζάρου
'Ιστορία Δ', Κιτρινιάρη
'Ιστορία Ε', Β. Πετρούνια 'Έγκρ. 1950
'Ιστορία Ε', Γκινοπούλου
'Ιστορία ΣΤ', Β. Πετρούνια

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

- Πατριδογραφία Β', Ζήση Χατζηγιάννη
Πατριδογραφία Γ', Ζήση Χατζηγιάννη
Πατριδογραφία Καζαντζάκη-Δημητράκου.
Γεωγραφία Γ' Δ', Δημητράκου
Γεωγραφία Δ', Ζήση Χατζηγιάννη
Γεωγραφία Δ', Χριστοδουλοπούλου
Γεωγραφία Ε', Χριστοδουλοπούλου

- Γεωγραφία—'Ατλας Ε', Δημητράκου έγκερ. 1950—53
Γεωγραφία Ε', Χριστοδουλοπούλου, έγκερ. 1950—53
Γεωγραφία Κωνσταντίνου, έγκερ. 1950—53
Γεωγραφία ΣΤ', Δημητράκου
Γεωγραφία ΣΤ', Χριστοδουλοπούλου, έγκερ. 1950—53
Γεωγραφία ΣΤ', Ζήση Χατζηγιάννη, έγκερ. 1950—53
Γεωγραφία—'Ατλας, Δημητράκου Ε' και ΣΤ', έγκερ. 1950—53
Γεωγραφία—'Ατλας, Γαβαλά-Πέτρου Ε' έγκερ. 1950—53
Γεωγραφία—'Ατλας, Γαβαλά-Πέτρου ΣΤ' έγκερ. 1950—53

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

- Ζωολογία Γ'-Δ', Γοντζέ (χρωματιστές εικόνες).
Φυτολογία, Γ' και Δ' Γοντζέ
'Ανθρωπολογία ('Ο άνθρωπος και τὸ σῶμα του), Ι. Φωτίου.
Πειραματική και Χημεία Ε', Γκιζελή-Γαβαλά.
Πειραματική-Χημεία, Ε', Ι. Γεωργοπούλου, έγκερ. 1950—53
Πειραματική-Χημεία Ε', Ι. Φωτίου-Τσαμασφύρου, έγκερ. 1950—53
Πειραματική και Χημεία ΣΤ', Γκιζελή-Γαβαλά
Πειραματική και Χημεία ΣΤ', Ι. Φωτίου-Τσαμασφύρου, έγκ. 1950—53.
'Ορυκτολογία, Παπασταματίου.
Ζωολογία Ε' και ΣΤ', Γοντζέ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

- 'Αριθμητική Γ', Ζήση Χατζηγιάννη.
'Αριθμητική Γ', Φ. Ι. Φωτίου.
'Αριθμητική Δ', Ζήση Χατζηγιάννη.
'Αριθμητική Δ', Φ. Ι. Φωτίου.
'Αριθμητική Γ'-Δ' (Α' έτος συνδιδασκαλίας) Ζ. Χατζηγιάννη.
'Αριθμητική Γ'-Δ' (Β' έτος συνδιδασκαλίας), Ζ. Χατζηγιάννη.
'Αριθμητική Ε', Φωτίου (έχει συσταθή παρά τού 'Υπουργείου).
'Αριθμητική ΣΤ', Φωτίου (έχει συσταθή παρά τού 'Υπουργείου).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- Γραμματική τῆς Δημοτικής, Κλειδά-Γαβαλά.
Γραμματική Δημοτικής, Γεωργαντοπούλου-Μάγου.
Γραμματική Καθαρευούσης, Κλειδά-Γαβαλά, έγκερ. 1950—53